Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Naslovna
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Politika Naslovna

Napomena:
Površina: 1334

Strana: 1

ПОЛИТИКА

Београд, уторак 22. април 2025.
Број 40007 година CXXII

Основана 1904. године
Оснивач Владислав Рибникар

Примерак 70 динара

Јавни сервис блокиран и током Ускрса
стр. 7

Коме смета екавица ученице из Будве
стр. 4

До 30. априла крај сетве кукуруза
стр. 10

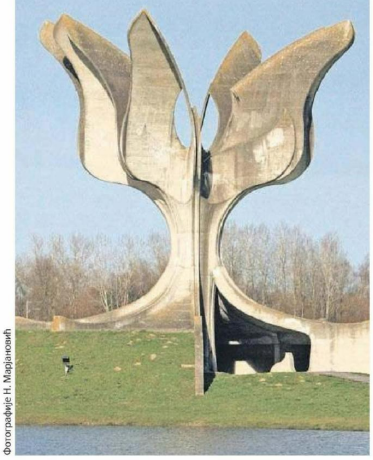
Пензијски доприноси свештеника и уметника
стр. 11

Путокази мира и солидарности из интервјуа папе Фрање „Политици”
стр. 3

ИНТЕРВЈУ: БОЈАН АРБУТИНА, вршилац дужности директора Музеја жртава геноцида

Јасеновац је трајна опомена

„Јасеновачки цвет”: данас је 80 година од пробоја једног од најстрашнијег казамата смрти на простору Европе

Фотографије Н. Марјановић

Ивана Стаменковић

Прошло је 80 година од пробоја јасеновачког логора – једног од најстрашнијег казамата смрти на простору Европе, али о овој трагичној епизоди и даље се зна само неколико чињеница – да су се логораши организовали, кренули у пробој и да је дошло до обрачуна са усташама, прича Бојан Арбутина, вршилац функције директора Музеја жртава геноцида за „Политику”. Данас се обележава државни празник – Дан сећања на жртве Холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату, а и Музеј жртава геноцида обележава свој дан.

У Галерији РТС-а отворена је изложба „Јасеновац – трајна опомена”, која се састоји из два сегмента – хронолошког који тематски приказује све аспекте постојања система концентрационих и логора смрти у Јасеновцу и дела који је посвећен усташкој болници која је функционисала од јесени 1942. до пролећа 1945. године, а данас су њени објекти једини преостали аутентични у оквиру некадашњег логорашког комплекса.

страна 8 и 9

Одлазак папе Фрање

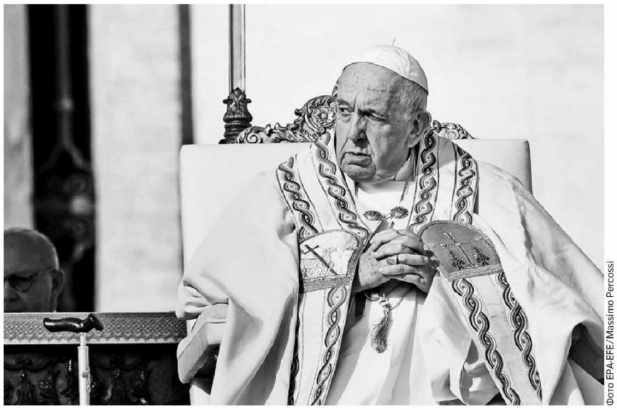

Фото EPA-EFE/Massimo Percossi

Папа Фрања преминуо је јуче у 89. години, објавио је кардинал Кевин Ферел. „Јутрос у 7.35 бискуп Рима Фрања вратио се дому Оца”, написао је јуче ватикански коморник, кардинал Кевин Ферел.

У саопштењу Ватикана објављено је да је папа умро на ускршњи понедељак у својој ватиканској резиденцији Каса Санта Марија.

Звона париске катедрале Нотр Дам огласила су се 88 пута у знак сећања на папу Фрању. Шпанија је прогласила три дана жалости. Фудбалски клуб Реал Мадрид је одржао минут ћутања у свом спортском комплексу јуче на почетку тренинга, после објаве о смрти папе Фрање, Аргентинца познатог по својој љубави према фудбалу.

Светски лидери и највиши званичници Европске уније изјавили су саучешће, као и председник Србије Александар Вучић, председник Владе Србије Ђуро Мацут и председник Републике Српске Милорад Додик. Кардинал Ладислав Немет служио је мису задушницу за папу Фрању у капели Београдске надбискупије, саопштено је из надбискупије где је и седиште кардинала.

На наредним странама подсећамо и на интервју који је папа Фрања дао „Политици” поводом стогодишњице представништва Свете столице у Београду, а приликом сусрета у Ватикану, аутор текста, Жељко Шајн, поклонио је папи број у којем је објављен интервју с њим, као и копију првог броја „Политике” .

Након смрти папе Фрање, Римокатоличка црква улази у раздобље седисваканције, које означава период у којем је папинска столица празна.

Опширније стране 2 и 3

ДИПЛОМАТСКА ОФАНЗИВА ВУЧИЋА НА ГЛАВНИМ СВЕТСКИМ АДРЕСАМА

Позиција и углед у свету чувају народ и државу

Фото EPA-EFE/Andrej Cukic

Александар Вучић

Дејан Сталовић

Велика дипломатска офанзива коју је покренуо председник Србије Александар Вучић да би на међународном плану позиционирао Србију на најповољније место одвија се у веома компликованим геополитичким односима.

То је веома важно да би се сачувала држава и да би се у свету, где се гради нови светски поредак, остварили најбољи резултати на међународној сцени. Како је најавио председник, долази период огромне дипломатске активности, али и великих притисака поводом његове одлуке да отпутује у Москву на Параду победе 9. маја, то јест прославу 80 година од победе над фашизмом, на позив председника Руске Федерације Владимира Путина.

„Највероватније ћу путовати и у Сједињене Америчке Државе, имаћу сусрет са свим европским званичницима, имаћемо европску политичку заједницу, имаћемо овај самит у Севиљи, имаћемо самит у Тирани, имаћемо самит у Риму, све то у наредна два месеца, много тога, тако да видећемо како ће све да изгледа”, казао је Вучић.

Поводом притисака из ЕУ са захтевом да не иде на Дан победе у Москву поручио је да му се чини да ће небо да му сруше на главу, али да одлуку није променио.

страна 6

Шмит је основни узрок кризе у БиХ

*Перо Симић**

Професор међународне политике у Енглеској на Универзитету Вестминстер, Дејвид Чендлер, у једном од интервјуа за Би-Би-Си из Лондона, подсећа да је Дејтонски споразум, откако је склопљен 1995. године, стално мењан и дописиван. Кључни проблем Дејтонског споразума је у томе што је наметнут споља.

„Нажалост, споразум је мењан у правцу давања све већих овлашћења међународним надзорницима, па смо тако дошли у ситуацију да је само 2003. године, осам година после Дејтона, високи представник, мимо воље политичких представника три народа и њихових парламената, наметнуо стотинак закона.”

Створена је вештачка држава, са вештачким институцијама, које се не питају ни за најосновније ствари попут валуте, заставе, химне, Устава... И предлог Европског парламента уклапа се, додаје професор Чендлер, у ту матрицу:

„То је крајње техничко и бирократско виђење проблема. Они заступају став да су у БиХ проблем политичари, док по мом мишљењу”, каже Чендлер, „ствари стоје управо обрнуто.”

Претерано страно мешање отежава успостављање функционалне државе. Тамо где високи представник одлучује о свему, нема места нормалном политичком животу и одговорности. Када би предложене реформе обезбедиле да се чује глас народа, то не би било лоше. Међутим, и овога пута ствари се након 22 године намећу споља па све до данашњег дана. Дејвид Чендлер не мисли да је решење у већој централизацији:

„У ствари, Босна и Херцеговина је већ централизована. О свему одлучује високи представник, који има неограничена овлашћења, па тако може без права жалбе да смењује легално изабране народне представнике. Тешко је замислити већу централизацију од оне која тренутно постоји у БиХ”, рекао је Чендлер још те 2003. године.

Фото Срна/Татјана Парађина

Народ поздравља Милорада Додика који улази у Суд Босне и Херцеговине

Као што је познато, институција високог представника постоји и по основу потписа Републике Српске на Анекс 10.

Дакле, високи представник мора деловати стриктно у складу са овим анексом као делом међународног уговора. Није дозвољено да било ко добијени мандат за деловање користи против онога од кога је тај мандат добио.

стране 4 и 5

€ 117,2435 дин

www.politika.rs redakcija@politika.rs

ДАНАС 7°/27° СУТРА 14°/24°

ISSN 0531 – 4593

ЦРНА ГОРА 1 EUR; РЕПУБЛИКА СРПСКА 1 КМ; ХРВАТСКА 8,00 КРК/ 1,06 EUR; МАКЕДОНИЈА 50,00 ДЕН; СЛОВЕНИЈА 1,20 EUR; ФЕД. БиХ 1 КМ;

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: I. Albunović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 568

Strana: 1,10

Naslov: Do 30. aprila kraj setve kukuruza

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: I. Albunović
Teme: ostalo
Naslov: Do 30. aprila kraj setve kukuruza

Napomena:
Površina: 568

Strana: 1,10

До 30. априла крај сетве кукуруза

Стручњаци упозоравају да одлагање изласка на њиве за мај доноси ризик смањења приноса

Киша, ветар, влажне оранице, па чак и снег који је провејавао почетком месеца, поново су ометали ратаре најпре да започну, али и да окончају пролећну сетву кукуруза.

Овакве прилике прате произвођаче у Србији, али и целом региону, а најважније питање јесте да ли ће посао на њивама успети да заврше у оптималним роковима без последица по приносе.

Временске прилике ове сезоне практично су онемогућиле екстремно ране и ране рокове сетве кукуруза. Ипак, трактори и сејалице, бар на квалитетнијим земљиштима, ушли су у њиве.

– Без обзира на временске прилике за сада не видимо да ће бити проблема. Пролеће је увек променљиво. Тако да све ово што имамо у протеком периоду – ред кише, ред сунца практично и очекивано. Више нема шта да се чека. И даље јесте оптималан рок. Зато треба искористити све наредне дане да, ако нам време дозволи, завршимо сетву до краја месеца – каже за „Политику" др Горан Бекавац, један од водећих домаћих стручњака с Института за ратарство и повртарство у Новом Саду.

Према његовим речима, проблем би могао да настане уколико услед лоших временских услова будемо принуђени да кукуруз сејемо наредног месеца, јер све после 10. маја доноси ризик пада приноса. Напомиње да вишегодишња пракса показује како се најбољи резултати постижу уколико се сетва кукуруза заврши између 5. и 20. априла, али, како објашњава, све до краја овог месеца може да се сеје без проблема. И температура земљишта већ је између 10 и 12 степени Целзијуса, у зависности од дела државе, тако да је ово готово оптимално за сетву. Бекавац међутим не може са сигурношћу да процени колико ратара је завршило сетву, јер су је многи одлагали. Очекује међутим нешто мање површине под кукурузом и то између 850.000 и 900.000 хектара. Ово је резултат чињенице да је раније посејано више пшенице него што смо имали у претходних неколико година

Фото EPA-EFE/Kateryna Klochko

Очекују се нешто мање површине под кукурузом, и то између 850.000 и 900.000 хектара

и то посебно на северу Војводине. Ратари су се одлучили за пшеницу углавном због временских услова који су у последње три године били јако неповољни за кукуруз. Имали смо екстремно сушне и топле 2022. и 2024. годину, што наравно није одговарало кукурузу. У 2023. су нас погодиле суперћелијске олује када је кукуруз био у осетљивој фази развоја и оне су на одређеним локалитетима направиле изузетно велике штете. Због тога се произвођачи одлучују за озиму пшеницу, рачунајући да ће у току јесени и зиме ипак бити неких падавине и обезбедити им какав такав род.

И. Албуновић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: Jasna Petrović Stojanović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 851

Naslov: Penzijski doprinosi sveštenika iumetnika

Strana: 1,11

Пензијски доприноси свештеника и уметника

стр. 11

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: Jasna Petrović Stojanović
Teme: ostalo
Naslov: Penzijski doprinosi sveštenika iumetnika

Napomena:
Površina: 851

Strana: 1,11

Фото Н. Марјановић

Фото З. Анастасијевић

Пензијски доприноси свештеника и уметника

Доношењем декрета о постављењу, особе које обављају верску делатност као једино занимање стичу својство осигураника, па им од дана постављења тече и обавезно пензијско и инвалидско осигурање и траје све до дана разрешења

За свештенике и верске службенике уплата доприноса за здравствено, пензијско и инвалидско осигурање врши се из буџета Србије, у висини најниже месечне основице. Осигураник може да се определи и за неку вишу основицу, а износ разлике између најниже и опредељене основице уплаћује сам, или црква, односно верска заједница. О опредељеној основици обавештава се Пореска управа која и врши задужење доприносима за ПИО и та основица не може да се мења у току године, кажу у пензијском фонду.

Уметници такође доприносе уплаћују према задужењима Пореске управе, где се води и евиденција о уплатама. Локалне самоуправе могу да учествују у уплати доприноса. На пример, град Београд уплаћује доприносе за здравствено, пензијско и инвалидско осигурање уметника са пребивалиштем на територији града који испуњавају одређене услове. Сличне одлуке постоје у већини јединица локалне самоуправе. Као и за верске службенике, доприноси се уплаћују до висине најниже основице осигурања, а број уметника за који се уплата доприноса врши на овај начин ограничен је буџетом локалне самоуправе.

Законом о култури дефинисан је појам самосталног уметника као физичког лица које ствара ауторска дела из области уметничке делатности, или изводи уметничка и ауторска дела из области уметничке делатности и које самостално, у виду занимања, обавља уметничку делатност. Међутим, ако је неко у пензијском и инвалидском осигурању по неком другом основу, онда не може да уђе у осигурање као самосталац – уметник. Када репрезентативно удружење прихвати захтев уметника и упише га у чланство, управо тај упис има конститутивно дејство. Дан када је упис регистрован у евиденцији удружења заправо представља и дан почетка обавезног пензијског и инвалидског осигурања за уметника. По упису у чланство, уметник са потврдама удружења треба да се јави фонду ПИО, где ће му се регистровати пријава на осигурање. Ова пријава истовремено значи и пријаву на здравствено осигурање, што уметнику омогућава и да користи услуге из здравственог осигурања.

Уметници доприносе уплаћују према задужењима Пореске управе. Локалне самоуправе могу да учествују у уплати доприноса за ову категорију осигураника

Верски службеници и свештеници делатност обављају у складу са прописима верске организације, а декретом те организације о постављењу и разрешењу одређује се трајање верске службе. Доношењем декрета о постављењу, особе које обављају верску делатност као једино занимање стичу својство осигураника па им од дана постављења тече и обавезно пензијско и инвалидско осигурање и траје све до дана разрешења. Дакле, за њих је декрет о постављењу или разрешењу конститутивни акт, попут уписа уметника у чланство репрезентативног удружења, истичу у Фонду ПИО.

Доприноси по опредељеној основици уметници и верски службеници плаћају доприносе према основицама осигурања које не морају да одговарају њиховим реалним, оствареним зарадама. Ангажовање по уговору о раду подразумева сва права и обавезе из радног односа и у таквом случају су ова лица у потпуности изједначена са другим запосленима, без обзира на професију. Слично је и у случају ангажовања по основу уговора о делу, или о привременим и повременим пословима. Важно је нагласити да осигураник има обавезу да о свим променама у току осигурања обавести Фонд ПИО, како би се благовремено регистровале одговарајуће пријаве у матичну евиденцију.

Јасна Петровић Стојановић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Boško Jakšić
Teme: ostalo
Naslov: Odlazak pape Franje

Napomena:
Površina: 1219

Strana: 1,2

Одлазак папе Фрање

Фото EPA-EFE/Massimo Percossi

Папа Фрања преминуо је јуче у 89. години, објавио је кардинал Кевин Ферел. „Јутрос у 7.35 бискуп Рима Фрања вратио се дому Оца", написао је јуче ватикански коморник, кардинал Кевин Ферел.

У саопштењу Ватикана објављено је да је папа умро на ускршњи понедељак у својој ватиканској резиденцији Каса Санта Марија.

Звона париске катедрале Нотр Дам огласила су се 88 пута у знак сећања на папу Фрању. Шпанија је прогласила три дана жалости. Фудбалски клуб Реал Мадрид је одржао минут ћутања у свом спортском комплексу јуче на почетку тренинга, после објаве о смрти папе Фрање, Аргентинца познатог по својој љубави према фудбалу.

Светски лидери и највиши званичници Европске уније изјавили су саучешће, као и председник Србије Александар Вучић, председник Владе Србије Ђуро Мацут и председник Републике Српске Милорад Додик. Кардинал Ладислав Немет служио је мису задушницу за папу Фрању у капели Београдске надбискупије, саопштено је из надбискупије где је и седиште кардинала.

На наредним странама подсећамо и на интервју који је папа Фрања дао „Политици" поводом стогодишњице представништва Свете столице у Београду, а приликом сусрета у Ватикану, аутор текста, Жељко Шајн, поклонио је папи број у којем је објављен интервју с њим, као и копију првог броја „Политике".

Након смрти папе Фрање, Римокатоличка црква улази у раздобље седисваканције, које означава период у којем је папинска столица празна.

Опширније стране 2 и 3

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Boško Jakšić
Teme: ostalo
Naslov: Odlazak pape Franje

Napomena:
Površina: 1219

Strana: 1,2

Одлазак борца за међурелигијски дијалог

Следећу конклаву обележиће борба између конзерваторивца и оних који би да бране превасходно либералан легат папе Франје

Бошко Јакшић

Преминуо је у 88. години папа Франја који је промовисао глобални мир и међурелигијски дијалог, а својим социјалним ангажманом уносио хуманизам у живот 1,2 милијарде верника Римокатоличке цркве.

Све време свог понтификата противио се „патологији моћи" и трудио да цркву врати народу и њеној историјској мисији. Фокусирао се на сиромашне. Долазак на престо Светог Петра је по много чему био јединствен. Био је први папа из Америке и са јужне хемисфере. Од Гргура Трећег који је умро 741. није било бискупа Рима који није био Европљанин. Био је и први папа из језуитског реда.

Многи католици очекивали су да нови понтифекс буде млађи човек, али аргентински кардинал Бергољо био је већ у 70-им годинама када је изабран. Представио се као компромисни кандидат: конзервативцима је био прихватљив због ортодоксних погледа на питања сексуалности, либералима су се допадали његови ставови око социјалне правде.

Тврди се да је свети Франја Асишки и 13. веку добио инструкције од Бога: „Иди, поново изгради моју кућу." Кардинал Бергољо узео је папско име Франја и кренуо у мисију реформатора која га је учинила савезником прогресивних и противником конзервативних традиционалиста.

Од тренутка избора наговестио је да ће поступати друкчије: примао је кардинале стојећи, а не седећи на папском трону. Понизност је увек претпостављао помпи и грандиозности. Стекао је репутацију једноставног човека.

Откако се 13. марта 2013. појавио на балкону Базилике Светог Петра, папа је дао до знања да ће се мање бавити доктринарним питањима, а више јеванђеоским радом, светским миром и социјалним темама како би се повратио опадајући утицај цркве. Мисија коју је посветио свету била је пре свега социјална. „О, како бих волео сиромашну цркву, за сиромашне."

Хорхе Марио Бергољо рођен је у Буенос Ајресу 17. децембра 1936, као последње од петоро деце у породици која је пред фашизмом побегла из Италије. Пре него што је завршио хемију, био је избацивач у ноћном клубу, волео је да игра танго и био навијач локалног фудбалског клуба Сан Лоренцо.

Фото EPA-EFE/Francis R. Malasig

Верска служба на Филипинима поводом смрти поглавара Римокатоличке цркве

Постао је језуита, студирао филозофију и проучавао литературу и психологију. Замрзнут деценију касније, брзо је напредовао црквеном хијерархијом. Када је у Аргентини на власт дошла брутална војна хунта, замерали су му што током тог периода од 1976. до 1983. није учинио више да се спасу хиљаде људи које су нестајале без трага да би биле ликвидиране. Био је оптужен због умешаности у отмицу двојице свештеника који су били мучени, али нађени живи. Тврдило се да Бергољо није обавестио власти да се ради о свештеницима који су радили у сиромашном предграђу и били потпуно посвећени служби Божијој. Читавог живота је то демантовао тврдећи да је иза сцене радио на њиховом ослобађању, а потврђено је да је помогао многима да напусте Аргентину.

У време рата на Салвинима (Фокландима), стао је на страну војне хунте и поручивао: „Дошли смо да се молимо за оне који су пали, за синове домовине која је одлучила да брани њихову мајку, домовину, да брани земљу која је њихова."

Знао је да се сукобљава са језуитима који су веровали да га не занима теологија ослобођења која хришћанску мисао повезује са социологијом марксизма у борби против неједнакости. Бискуп Буенос Ајреса постао је 1992, а потом и надбискуп. Папа Јован Павле Други именовао га је за кардинала 2001. када је преузео руковођење ватиканском администрацијом, Куријом.

У својим проповедима позивао је на социјално укључивање цркве и критиковао владе по свету које су занемаривале најсиромашније. Уложио је велике напоре да се залече ране Велике шизме из 1054. када се хришћанство поделило на источно и западно. Патријарх Константинопоља присуствовао је његовој инаугурацији у Ватикану.

Организовао је 2014. да се тадашњи председник Израела Шимон Перес и палестински председник Махмуд Абас заједнички моле за мир. Противио се изједначавању ислама са насиљем. У Ираку је имао историјски сусрет са великим ајатолахом Али Систанијем. Његов ангажман био је кључан у успостављању контакта америчке администрације са Кубом.

Што се учења цркве тиче, био је традиционалиста. Поштовао је девет векова стару римокатоличку догму целибата, забрану брачног живота свештеницима и противио се заређивању жена тврдећи да је Јован Павле Други једном за свагда одбацио ту могућност.

Био је против еутаназије, смртне казне и абортуса. Непосредно пошто је 2013. постао понтифекс максимус, учествовао је у Риму у маршу против абортуса. Иако се чинило да је спреман да допусти да контрацепција може да се користи како би спречила болести, вратио се на учење папе Павла Шестог који је упозоравао да би то могло да сведе жене само на инструмент мушког задовољења.

Показао се либералан према сексуалним оријентацијама. „Ко сам ја да судим?", али је инсистирао да је усвајање деце геј парова облик дискриминације. Геј бракове описивао је као „покушај уништавања Божијег плана".

Највећи изазови његовог папата долазили су са два фронта: оних који су га оптуживали да избегава да се суочи са свештеничком злоупотребом деце и од конзерваторивца који сматрају да је „разводњавао веру". Конзервативцима се замерио одлуком да разведеним и поново ожењеним/удатим католицима омогући причест.

Мењао је цркву колико је могао. Именовао је више од 140 кардинала из неевропских земаља и цркву учинио глобалнијом него што је била када је седао на престо Светог Петра. Током пандемије ковида, отказао је сва јавна појављивања на Тргу Светог Петра и саопштио да је вакцинација општа обавеза. Критиковао је деструктивне ефекте нерегулисаног капитализма по климу. Осуђивао је „индиферентност" Европе око миграната који су прелазили Медитеран.

Највише ће ипак бити упамћен као „папа мира". Апеловао је да се окончају „апсурдни и сурови ратови" у Украјини и у Гази. Одлазио је 2023. за Јужни Судан апелујући да се прекине један крвави конфликт.

Ове године је пет недеља провео у болници због запаљења оба плућна крила која су се показала као фатална иако се само дан пре смрти, на ускршњу недељу, појавио пред верницима на Тргу Светог Петра, али није био у стању да прочита традиционално Урби ет орби.

Традиционалисти сада имају шансу. Следећу конклаву обележиће борба између оних који желе да сат врате у време Јована Павла Другог и Бенедикта Шеснаестог и оних који би да бране превасходно либералан легат папе Франје. ¶

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Željko Šajn
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 856

Naslov: Putokazi mira i solidarnosti iz intervjua pape Franje „Politici”

Strana: 1,3

Путокази мира
и солидарности из
интервјуа папе Фрање
„Политици”

стр. 3

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Željko Šajn
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 856

Naslov: Putokazi mira i solidarnosti iz intervjua pape Franje „Politici"

Strana: 1,3

Путокази мира и солидарности поглавара Римокатоличке цркве

Интервју са папом Фрањом објављен је у „Политици" 1. новембра 2020. године

Сйецијално за „Полиūику"
Жељко Шајн

Остављам вас с овом мишљу: ходајте, а ако паднете, устаните. Ходајте са сврхом, вежбајте свакога дана својега. Ходајмо у нади, проматрајмо своје корене и устрајмо без страха, рекао је папа Фрања на Светски дан младих 2023. године. Данас је повод да се присетимо ових његових речи, али и многобројних умних порука и савета које је слао свету, а који ће сигурно наставити да живе после њега и свих нас, досежући бесмртност својом јачином и универзалношћу.

Кардинал Хорхе Марио Бергољо из Аргентине, 13. марта 2013. године, изабран је за 266. поглавара Римокатоличке цркве, наследивши Бенедикта Шеснаестог. Одлучио је узети име Фрања, у част Светог Фрање Асишког, а већ појављивањем на балкону Базилике Светог Петра, у једноставној белој мантији, без црвено-златних пресвлака, које су се користиле вековима, указао је на другачији поглед на своју улогу у цркви и у свету. „Он цени сиромаштво, једноставност, животну средину, међурелигијски дијалог. Као и светац из 13. века, и он жели да поправи цркву, јер је оштећена", рекао је о Франциску Хендро Мунстерман, теолог и дописник холандских медија из Ватикана.

„Молимо се увек за нас, један за другога, за цели свет – да добијемо велико братство. Желим да овај пут цркве буде плодоносан за јеванђелизацију овог прекрасног града", рекао је папа Фрања у првом обраћању верницима, а од те идеје братства није одустајао до краја свог понтификата. Однос према сиромаштву и једноставности доследно је показивао у свим сегментима своје свакодневице: није се уселио у Апостолску палату, већ је живео у гостинској кући Ватикана, сам је припремао храну, чак је позивао бескућнике и бивше затворенике за свој сто, стално скрећући пажњу на људе са маргина друштва, на избеглице, мигранте, кретао се у истрошеним ципелама, возио се малим италијанским аутомобилом... Његов скромни стил сигнализирао је промене, у којима је био истрајан, исказујући саосећајнији и мање догматичан приступ.

Уважавање широм света заслужио је преданим залагањем за мир, права избеглица, једнакост и социјалну правду, као и увођењем мера против свештеничког злостављања деце, залагањем за екологију и здраву животну средину. Децентрализацијом моћи, повећањем транспарентности и пружањем веће улоге женама у цркви, од којих је неколико именовано на високе положаје, спровео је темељне реформе Курије, које су, упркос унутрашњим неслагањима, заживеле у Уставу који је ступио на снагу 2022. године. Визија инклузивније цркве никада га није напустила.

Иако суочен с унутрашњим неслагањем конзервативних кругова Ватикана, који су се противили његовим реформама, замерајући му не само „претерано либералне изјаве" већ и покушаје да разреши корупцијске афере Ватиканске банке, папа Фрања остварио је велики утицај отворивши врата Ватикана новом времену, у коме је промена једина константа.

У свету који се бори са страхотама рата и његовим последицама, стрепећи од глобалног трећег светског рата и употребе нуклеарног наоружања, пропагирао је помирење, љубав и мир међу религијама, државама и људима, дајући путоказе за мир и благостање, за чим вапи данашњи свет, те и Балкан, где поново влада тензија и где драматична сећања давне и блиске прошлости нису потпуно избледела. Лидере верских заједница подсећао је на заједничку мисију да изграђују мир, а вернике да заузму став дијалога и отворености, уз истовремено очување сопственог идентитета. Позивао је на очување најздравијих традиционалних вредности, користећи на најбољи начин савремене доприносе. Залагао се за братске размене мисли о моралним и религиозним проблемима који се дотичу живота у државама данас, а посебно онима који се тичу одбране и промоције живота и породице, солидарности, верских слобода и дијалога међу културама. Подстицао је међурелигијски дијалог, обнову поверења и буђење човечности и хришћанских начела.

Перманентно је подржавао територијални интегритет и суверенитет, поштовање међународног права и Повеље УН. Био је наклоњен Србији

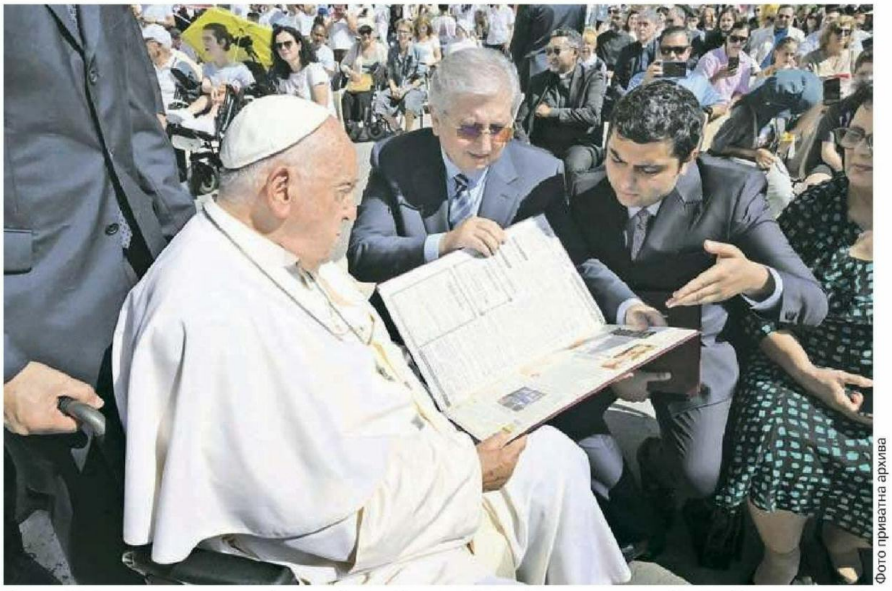

Фото приватна архива

Жељко Шајн поклања папи копију првог броја „Политике" и број нашег листа у којем је објављен интервју

и њеним принципима, у шта сам се уверио у личном разговору са њим, на општој аудијенцији у Ватикану 2024, када је наговестио своју намеру и жељу да посети Београд. Србија, нажалост, није дочекала посету овог умног човека, те можда пропустила прилику за већу подршку у очувању територијалног интегритета, будући да поглавар Римокатоличке цркве има велики утицај на велике силе које су, за разлику од Ватикана, признале независност Косова.

Папа Фрања био је први папа који је говорио за један лист са Балкана. „Политика" је имала ту част да, подводом стогодишњице представништва Свете столице у Београду, његове речи подели са светом. Овај историјски интервју, рађен готово годину дана, који је Свети отац писао својом руком, на шпанском језику, био је предсказање догађаја са којима се свет суочава данас, а папине драгоцене речи преко београдске „Политике" обишле су свет.

Од почетка свог понтификата папа Фрања је предлагао дијалог као средство за решавање политичких, социјалних, економских, културних и верских сукоба, у склопу „архитектуре мира" коју стварају различите институције друштва, свака из своје надлежности, истичући да је, такође, важан и допринос свих нас, темељен на преузимању и усвајању достигнућа прошлих генерација, али исто тако и ограничења и грешака сваке епохе.

Његова тумачења светских догађаја, бритке анализе и прецизне поруке и појединцу и човечанству нагоне на дубоко промишљање, а непроцењиву би вредност за свет имало када би их размотрили светски лидери одговорни за мир и људско благостање, које је данас на политичкој клацкалици интереса, док народ страхује од преваге на страни глобалног рата.

„Брзо падамо у искушење да поверујемо да су мржња и насиље брз и ефикасан начин за решавање сукоба; а заправо, једина ствар коју на крају генеришу јесте спирала још већег насиља [...] Неправда се никада не може решити неправедним постуūањем", упозорио је папа Франциско у интервју за „Политику" у нади да ће дијалог, као најјаче оружје против оружја, бити враћен на сцену.

Папа Фрања биће запамћен као реформатор Римокатоличке цркве, који је, упркос оштрим неслагањима конзервативаца, успео да унесе многобројне промене, настојећи да црква буде инклузивнија и одговорнија према потребама обичних католика, те отворена према свету и повезивању, солидарна са очекивањима и потребама свих, залажући се за братство у које се прихватају сви и у коме сви имају исто достојанство, које захтева једнакост у правима, али и међу људима.

Напустио нас је први заиста глобални папа, који је католичанство ослободио идеје моралистичког грађанског католицизма средње класе, пробудивши дијалог и већу толеранцију другачијих мишљења, што је била новина у односу на вековни ауторитативни систем. Мудрим порукама, које је несебично делио са светом, оставио је својеврстан путоказ ка солидарности, међурелигијском помирењу и миру. Надајмо се да ће свет изабрати тај пут за будућност. ¶

kliping centar Srbije
www.ninamedia.rs

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Region/ Događaji dana
Autori: Pero Simić
Teme: ostalo
Naslov: Šmit je osnovni uzrok krize u BiH

Napomena:
Površina: 1932

Strana: 1,4,5

Шмит је основни узрок кризе у БиХ

*Перо Симић**

Професор међународне политике у Енглеској на Универзитету Вестминстер, Дејвид Чендлер, у једном од интервјуа за Би-Би-Си из Лондона, подсећа да је Дејтонски споразум, откако је склопљен 1995. године, стално мењан и дописиван. Кључни проблем Дејтонског споразума је у томе што је наметнут споља.

„Нажалост, споразум је мењан у правцу давања све већих овлашћења међународним надзорницима, па смо тако дошли у ситуацију да је само 2003. године, осам година после Дејтона, високи представник, мимо воље политичких представника три народа и њихових парламената, наметнуо стотинак закона."

Створена је вештачка држава, са вештачким институцијама, које се не питају ни за најосновније ствари попут валуте, заставе, химне, Устава... И предлог Европског парламента уклапа се, додаје професор Чендлер, у ту матрицу:

„То је крајње техничко и бирократско виђење проблема. Они заступају став да су у БиХ проблем политичари, док по мом мишљењу", каже Чендлер, „ствари стоје управо обрнуто."

Претерано страно мешање отежава успостављање функционалне државе. Тамо где високи представник одлучује о свему, нема места нормалном политичком животу и одговорности. Када би предложене реформе обезбедиле да се чује глас народа, то не би било лоше. Међутим, и овога пута ствари се након 22 године намећу споља па све до данашњег дана. Дејвид Чендлер не мисли да је решење у већој централизацији:

Фото Срна/Татјана Парађина

Народ поздравља Милорада Додика који улази у Суд Босне и Херцеговине

„У ствари, Босна и Херцеговина је већ централизована. О свему одлучује високи представник, који има неограничена овлашћења, па тако може без права жалбе да смењује легално изабране народне представнике. Тешко је замислити већу централизацију од оне која тренутно постоји у БиХ", рекао је Чендлер још те 2003. године.

Као што је познато, институција високог представника постоји и по основу потписа Републике Српске на Анекс 10.

Дакле, високи представник мора деловати стриктно у складу са овим анексом као делом међународног уговора. Није дозвољено да било ко добијени мандат за деловање користи против онога од кога је тај мандат добио. стране 4 и 5

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Region/ Događaji dana
Autori: Pero Simić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1932

Naslov: Šmit je osnovni uzrok krize u BiH

Strana: 1,4,5

Кристијан Шмит је основни узрок

Са прве стране

Од закључења Дејтонско-париског споразума 14. децембра 1995. године, високи представник је у бројним случајевима изашао изван овлашћења који су му дали потписници Анекса 10, дакле и Република Српска. Неправда коју су чинили према Републици Српској, а и сада чине, и од Савета безбедности УН непотврђени високи представник Кристијан Шмит, потврђивали су изреку римског права „Volenti non fit iniuria" („Не бива неправда ономе који на неправду пристаје."). Оваква пракса је трајала до 2007. године, када су се Влада и Народна скупштина Републике Српске успротивили неправном деловању високог представника, као и сада, када је донео измене Кривичног закона БиХ, према којима је неспровођење одлука високог представника кривично дело.

Председник Републике Српске Милорад Додик је још тада најавио да неће спровести Шмитове одлуке, те је потписао Указ о проглашењу спорних закона које је донела Народна скупштина Републике Српске.

У овом контексту треба навести и Закључке Народне скупштине Републике Српске од 14. маја 2009. године, приликом расправе о преносу надлежности. Тада је у тачки 15 Закључака речено: „Народна скупштина понавља да је потребно извршити трансформацију међународног присуства у БиХ путем преобликовања Канцеларије високог представника у Специјалног представника Европске уније, без надлежности за наметање решења у БиХ."

Народна скупштина РС је тада, 2009. године, тражила од високог представника у БиХ да стави ван снаге своје раније наметнуте одлуке о сменама већег броја лица којима су наведеним одлукама одузета висока људска, грађанска и политичка права и слободе.

Уместо да уважи захтеве стране-потписнице Анекса 10, високи представник је тада донео одлуку којом укида наведене закључке.

Венецијанска комисија је у марту 2005. године дала на пленарној седници Мишљење о уставној ситуацији у БиХ и овлашћењима високог представника. У том мишљењу стоји да је Парламентарна скупштина Већа Европе усвојила Резолуцију 1384 о јачању демократских институција БиХ. Став 13 резолуције тражи од Венецијанске комисије да размотри неколико уставних питања у Босни и Херцеговини.

У резимеу Венецијанска комисија констатује: „Потреба да високи представник врши широка овлашћења свакако јесте постојала у раном периоду након закључења Дејтонског споразума. Међутим, такав аранжман је фундаментално некомпатибилан са демократским карактером државе и суверенитетом БиХ. Што дуже постоји, то постаје проблематичнији."

Од тада је прошло двадесет година, а сведоци смо да се ништа није променило. До кризе у БиХ дошло је 26. фебруара ове године након што је Суд БиХ изрекао првостепену пресуду председнику Републике Српске Милораду Додику, осудивши га на годину дана затвора и чак шест година забране обављања политичке дужности председника Републике Српске. Додик је оптужен јер је у мају 2023. године потписао указ о ступању на снагу закона о непримењивању пресуда Уставног суда БиХ и одлука нелегитимног и од стране Савета безбедности УН-а непотврђеног високог представника Кристијана Шмита. Кристијан Шмит је због потеза Скупштине РС такође донео одлуку о измени Кривичног закона БиХ, по којима ће било какве незаконите радње којима се урушава уставни поредак третирати као кривично дело.

„Одлучио сам и да закон Народне скупштине Републике Српске о неспровођењу одлука Уставног суда БиХ на територији РС не ступи на снагу. С обзиром на то да смо имали антидејтонске законе у Народној скупштини РС, рекао је Кристијан Шмит, одлучио сам да изменим Кривични закон БиХ (на шта нема законско право), тако да ће се радње којима се нарушава уставни поредак земље третирати као кривично дело, претећи да ће они који покушају срушити уставни поредак морати бити процесуирани.

Одлуке нелегитимног високог представника уследиле су након што је Народна скупштина РС гласала за неприменивање одлука Уставног суда БиХ на територији ентитета. Законом кога је Народна скупштина РС усвојила 27. јула, одлуке државног Уставног суда наведено је, неће се примењивати и извршавати на територији РС-а док Парламентарна скупштина БиХ не донесе Закон о Уставном суду.

Иначе, председник РС Милорад Додик је дуго времена, са пуним правом критиковао Уставни суд БиХ због тога што има стране судије. Скупштина РС је раније била усвојила и законске измене које подразумевају да се одлуке нелегитимног високог представника у БиХ више неће објављивати у „Службеном гласнику".

Високи представник изменио је тада и три члана Кривичног закона БиХ, међу којима је и да ће бити кажњен и онај ко, осим силом или претњом силом, и на неки други „незаконит начин" покуша изменити уставни поредак. Додик је јасно рекао да Српска неће прихватити Шмитове одлуке јер он није званично именован од стране Савета безбедности УН.

Суд БиХ је 26. фебруара ове године због свега наведеног изрекао првостепену пресуду председнику

Бањалука

РС Милораду Додику, осудивши га на годину дана затвора и чак шест година забране обављања политичке дужности председника РС. После изрицања пресуде Додику у БиХ је наступила политичка криза, након што је Народна скупштина Републике Српске усвојила законе о забрани деловања Државног суда и тужилаштва, Високог судског и тужилачког већа БиХ и Државне агенције за истраге и заштиту (Сипа) на подручју Републике Српске.

Непосредно након изрицања првостепене пресуде Додику он је јавно рекао да се он лично неће жалити на пресуду и да ће о томе одлуке доносити његови адвокати. Браниоци Милорада Додика су у 12. априла послали Суду БиХ жалбу на првостепену пресуду којом је осуђен на годину дана затвора. Жалбу је поднео адвокат Горан Бубић.

За председником Српске и председником Народне скупштине РС Ненадом Стевандићем недавно је расписана централна потерница. Они су били у више посета Србији, Додик и Израелу, Русији итд., што је изнервирало политичке руководиоце у БиХ који су критиковали полицијске агенције БиХ које, како нервозно наводе, нису Стевандића и Додика ни легитимисали, а камоли покушали ухапсити, што је и главни циљ и жеља политичког Сарајева. Штавише, доживели су разочарање након што је генерални секретаријат Интерпола, од кога су из Сарајева тражили хапшење, одбио да распише потерницу за Додиком и Стевандићем пошто је тај исти Интерпол оценио да је у питању политички прогон.

Политичко руководство у Сарајеву, које је Додик у више наврата позивао на сусрет и међусобни дијалог како би се међусобне тензије у БиХ смириле постизањем договора, исфрустрирано путовањима Додика у велике земље попут Русије, Израела па и Србије, констатовало је да само један Додиков прелазак границе БиХ, након што је издата потерница за њим, више понижава државу БиХ него, како су рекли, све Додикове изјаве у последњих 20 година.

Зашто се не превазилази постојећа криза у БиХ? А она, како је рекла српска чланица и председавајућа Председништва БиХ Жељка Цвијановић, није безбедносна, већ политичка везана искључиво за деловање неизабраног странца Шмита који као такав нема упориште у међународном праву. На питање зашто политичари у Сарајеву одбијају позиве на међусобни дијалог који им је упутио Додик, који сматра да је политика увек дијалог, а не монолог како би се спустиле тензије, сарајевски политички лидери ћуте иако је јасно да је ово питање важно за даљу стабилизацију Босне и Херцеговине.

Али то избегавање међусобног дијалога од стране сарајевских политичких лидера унутар БиХ, са лидерима из Републике Српске, јесте препознатљиви стил политичког Сарајева који су искључиво посвећени сада само томе. Да ли ће, и када и где, Додик, Стевандић

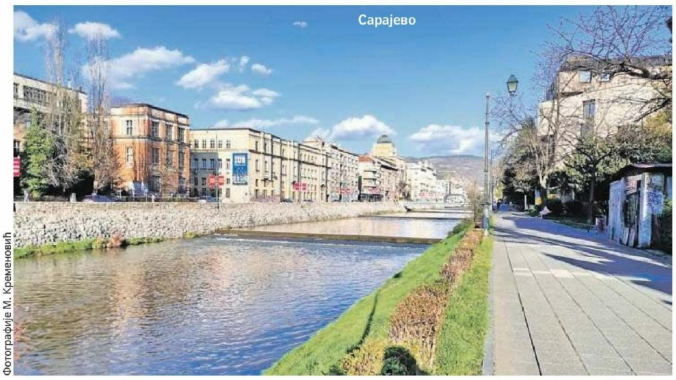
Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Region/ Događaji dana
Autori: Pero Simić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1932

Strana: 1,4,5

Naslov: Šmit je osnovni uzrok krize u BiH

кризе у Босни и Херцеговини

Сарајево

Фотографије М. Кременовић

и евентуално премијер РС Радован Вишковић бити ухапшени?!

Да је избегавање дијалога од стране политичког Сарајева њихов дугогодишњи препознатљиви стил, показује и састанак председника Додика и тадашњег америчког амбасадора у БиХ Патрика Муна из фебруара 2012. године. Мун је тада, говорећи о државној имовини, рекао Додику да је „питање државне имовине комплексније, и оно ће се спорије решавати", предложивши Додику да се реши она имовина око које се лидери унутар БиХ могу договорити.

Амерички амбасадор Мун је те 2012. године предложио Додику да ту идеју предложи бошњачким лидерима, сматрајући да би један такав споразум био корак напред и да он верује да је за успех у БиХ потребан дијалог, процес корак по корак, слажући се са Додиком.

На састанку тог 21. фебруара 2012. године амерички амбасадор је, како је рекао, приметио активан допринос Републике Српске европским интеграцијама и да, како је рекао, поред Додика велике заслуге за то има и господја Жељка Цвијановић.

Додик је тада рекао амбасадору Муну да је званичан став Републике Српске сарадња у свим сегментима где се она може остварити, али да за то треба имати саговорника. Мун је том приликом пренео Додику неколико порука Вилијама Бернса, заменика америчког државног секретара. Једна од порука била је да САД посвећују пуну пажњу односима са БиХ, као и са Додиком лично. Институција високог представника која господари по БиХ неколико деценија, као што је већ наведено, постоји и по основу потписа Републике Српске на Анекс 10. Дакле, високи представник (у овом случају и Шмит) мора деловати стриктно у складу са анексом као делом међународног уговора. Није дозвољено да било ко добијени мандат за деловање користи против онога од кога је мандат добио, дакле, ни против Републике Српске.

Од закључења Дејтонско-париског споразума 1995. високи представник је у бројним случајевима изашао изван овлашћења који су му дали потписници Анекса 10, дакле и Република Српска.

Добро је познато да је група других држава БиХ наметнула правило које је изнад Устава и свих других закона БиХ, и које високом представнику даје „овлашћења" да доноси законе, уместо демократски изабраних законодавних власти државе, на шта председник Републике Српске Милорад Додик већ годинама указује. Тако је својевремено високи представник Педи Ешдаун за свог мандата користио Бонска овлашћења. Ешдауну је снажно замерано да није пружао довољан подстрек изабраним представницима БиХ да преузму реформе у своје руке. А кључ проблема је у тумачењу „реформи".

Као што је познато, Додика и Милоша Лукића, директора „Службеног гласника РС" Тужилаштво БиХ је теретило да су извршили кривично дело неизвршавања одлуке високог представника у БиХ. Додик је оптужен да је као председник РС потписао Указ о проглашењу Закона о измени Закона о објављивању закона и других прописа, а Милош Лукић зато што је то објавио у „Службеном гласнику РС".

Измену закона је изгласала Народна скупштина Републике Српске, на седници 21. јуна 2023. године. Према тим изменама, одлуке Шмита неће се објављивати у „Службеном гласнику РС" нити примењивати у овом ентитету. Додик је, у складу са уставним овлашћењима, потписао још један Указ – о проглашењу Закона о неприменљивању одлука Уставног суда БиХ, који је Народна скупштина РС усвојила 26. јуна 2023. године.

Шмит је 1. јула 2023. године поништио тај закон који се односи на Уставни суд БиХ, као и измене закона којим се регулише рад „Службеног гласника РС". Тада је овај Немац, користећи Бонска овлашћења, наметнуо и измене Кривичног закона БиХ, којим је неспровођење одлука високог представника кривично дело, те забрану вршења било које дужности у било којем органу који се у целости или делимично финансира из буџета.

„Нико нема право, осим домаћих институција, да доноси законе и суспендује Устав, као што је то урадио Кристијан Шмит са уставом БиХ", изјавила је недавно на састанку Северноатлантског савета у Бриселу српска чланица и председавајућа Председништва БиХ Жељка Цвијановић.

Додиков политички став је на нивоу великих, па и светских политичара да је политика средство за решавање сукоба и то сагласношћу, предусретљивошћу, а не избегавањем преговора као што то раде политичари у Сарајеву. Када је у питању Република Српска, одлучивање о кризама, попут ове, која покушава да се наметне ниским страстима из загушљиве сарајевске политичке кухиње у којој се припрема отровна храна мржње за Додика и Српску, где политичко Сарајево, од блефа око Додика и Републике Српске покушава да створи истину. Притом, заборављају да њихов блеф оличава настојање да се избегне пораз и оствари било какав добитак, чак и по сваку цену.

Потпуно је јасна Додикова одлучност и спремност да доноси тешке политичке одлуке када је то потребно, без обзира на личне последице. Он је увек јасан и гласан када преузима сву одговорност. И те како је свестан да у временима наметнуте кризе воће морају владати. Реакција на кризе обликује се не само одлукама већ и спровођењем тих одлука, чега је Додик свестан.

Хари Труман, некадашњи амерички председник, показивао је спремност да доноси тешке политичке одлуке без обзира на политичке последице. Додик попут Трумана јасно даје до знања да преузима сву одговорност када је у питању Република Српска и српски народ.

Председник Српске је рекао и то, да све брљотине које је направио Шмит треба да буду уклоњене да би се решила актуелна политичка криза у БиХ и изразио спремност да се замрзну одређени акти спорни за неке домаће и међународне факторе или да се обустави њихова примена да би се дала шанса преговорима.

Додик је додао да поруке политичког Сарајева да неће преговарати показује њихову политичку инфериорност, оценивши да ће тако се понашајући изгубити државу. Он је указао да Српску, чији је председник, убудуће треба квалификовати као државу у којој не постоји ниједан политички проблем.

„Имамо огромну већину која је у власти и исту такву већину народа која све то подржава. Чак су и странци направили истраживања и доносе нам податке према којима ја имам 62 одсто подршке", каже Додик.

Оно што треба нагласити је да ми у Републици Српској говоримо о миру, док је, рецимо, свака друга реч из Федерације БиХ рат.

„На чему они заснивају ту врсту приче? Они у Сарајеву су научили да им све жеље испуњавају. Но, показало се да се, на пример, након пријаве из Сарајева Интерполу против мене и осталих функционера из Републике Српске, где су очекивали наше хапшење, проверавају да ли у мом случају и случају још пар функционера Републике Српске има политике и уколико има, они се не мешају", рекао је Додик. „Интерпол, организација која је у свету задужена да јури криминалце се доследно поналша, рекао је да је процес у ванустановном Суду БиХ против мене, политички, и да се они тиме не баве, што је за мене највећа сатисфакција."

Подршка председнику Додику и Републици Српској ових дана је после значајне подршке коју је дао прво Александар Вучић, па затим премијер Мађарске Виктор Орбан стигла и из Москве од министра иностраних послова Русије Сергеја Лаврова.

У писму Лаврова се наводи: „Руска Федерација подржава напоре председника Републике Српске Милорада Додика у процесу заштите уставних овлашћења Републике Српске и њених законитих интереса у складу са Дејтонским мировним споразумом."

**Саветник председника Републике Српске Милорада Додика*

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Region/ Događaji dana
Autori: Novica Đurić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 496

Naslov: Kome smeta ekavica učenice iz Budve

Strana: 1,4

Коме смета
екавица
ученице
из Будве

стр. 4

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Region/ Događaji dana
Autori: Novica Đurić
Teme: ostalo
Naslov: Kome smeta ekavica učenice iz Budve

Napomena:
Površina: 496

Strana: 1,4

Фото Н. Ђурић

Коме смета екавица у Будви

Ученици Сари Булатовић оспорено право да се изражава на матерњем језику

Од нашег дописника

Подгорица – Да језичка дискриминација већ деценијама не напушта институције власти, није никаква вест, али да је она све присутнија у црногорском образовном систему требало би да буде информација од прворазредног значаја, не само за Црну Гору већ и за десетине домаћих и међународних невладиних организација које се наводно боре против свих видова дискриминације – па и језичке.

Како је то у Будви осетила и једна од најбољих ученица Средње мешовите школе „Данило Киш", Сара Булатовић, говори недавни случај. Нашој редакцији обратила се одборница у Скупштини општине Будва (ДНП–ЗБЦГ) и портпаролка Демократске народне партије мр Јована Тодоровић, у нади да ће заштитити не само језик већ и ученицу Сару.

„Сара се суочила са неприхватљивим обликом дискриминације због начина на који говори и пише – јер користи екавицу. Недавно је позвана да отвори фестивал „Град театар" и да позајми свој глас за уводну беседу, као неко ко је постигао изванредне резултате у беседништву. Ипак, наглашено јој је да, упркос томе што се ради о обичној најави, а не о одломку дела које је писано ијекавицом, не може говорити екавицом, што сматрамо неприхватљивим", наводи Јована.

„Нажалост, ово није први пут да јој се оваква ситуација дешава, а посебно забрињава то што је у Закону Црне Горе језичка дискриминација јасно дефинисана."

Ко је заправо Сара Булатовић, ученица којој се оспорава право да се јавно изражава на свом матерњем језику?

„Сара је изванредна ученица која је освојила бројне награде из различитих области, и својом посвећеношћу и талентом представља понос нашег града. Награде су бројне – на Државном такмичењу у беседништву освојила је прво место (2025) и друго место (2024), на такмичењу у организацији УДГ-а прво место (2024), истакла се на Берзи предузетничких идеја (2023), била је првак у рецитовању 2023. године у Беранама, учествовала је на Државном такмичењу из социологије и биологије (2023, 2025), а учествовала је и на Олимпијади из биологије", каже Јована Тодоровић и детаљно објашњава: „Захваљујући пласману из социологије, квалификовала се за Европско првенство у Македонији (2025). Бави се глумом, била је члан руководства ђачког парламента, учествује у дебати и у школи је препозната као лидер. Постоји још много активности, које се надам да ће имати прилику да представи на додели признања 'Луча', јер поред свега тога одржава просек 5,00."

Наша саговорница истиче да је дубоко погађа однос према Сари и да не жели да верује „да се ради о дискриминацији од стране институције, већ сматра да тај проблем долази од појединаца". Она очекује да ће надлежне институције „препознати озбиљност овог питања и предузети одговарајуће мере како бисмо заштитили права свих наших грађана, укључујући и Сару Булатовић."

Сара каже да, упркос оваквим појединачним случајевима, „већина наше популације нема језичких баријера".

„Сматрам да је неприхватљиво да се појединци због личних фрустрација позивају на институције и спроводе репресију по личном нахођењу. Захваљујући породици, школском тиму и пријатељима, веома сам заштићена, али осећам обавезу према онима који то нису да јавно изнесем овај проблем", поручује Сара. „Не постоје лоши људи, али постоје лоша дела – и ми као друштво морамо санкционисати та (не)дела и не дозволити да метастазирају и упропасте мултикултуралну хармонију којој сви тежимо."

Новица Ђурић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Politika
Autori: Dejan Spalović
Teme: ostalo
Naslov: Pozicija i ugled u svetu čuvaju narod i državu

Napomena:
Površina: 1633

Strana: 1,6

ДИПЛОМАТСКА ОФАНЗИВА ВУЧИЋА НА ГЛАВНИМ СВЕТСКИМ АДРЕСАМА

Позиција и углед у свету чувају народ и државу

Фото EPA-EFE/Andrej Cukic

Александар Вучић

Дејан Спаловић

Велика дипломатска офанзива коју је покренуо председник Србије Александар Вучић да би на међународном плану позиционирао Србију на најповољније место одвија се у веома компликованим геополитичким односима.

То је веома важно да би се сачувала држава и да би се у свету, где се гради нови светски поредак, остварили најбољи резултати на међународној сцени. Како је најавио председник, долази период огромне дипломатске активности, али и великих притисака поводом његове одлуке да отпутује у Москву на Параду победе 9. маја, то јест прославу 80 година од победе над фашизмом, на позив председника Руске Федерације Владимира Путина.

„Највероватније ћу путовати и у Сједињене Америчке Државе, имаћу сусрет са свим европским званичницима, имаћемо европску политичку заједницу, имаћемо овај самит у Севиљи, имаћемо самит у Тирани, имаћемо самит у Риму, све то у наредна два месеца, много тога, тако да видећемо како ће све да изгледа", казао је Вучић.

Поводом притисака из ЕУ са захтевом да не иде на Дан победе у Москву поручио је да му се чини да ће небо да му сруше на главу, али да одлуку није променио.

страна 6

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Politika
Autori: Dejan Spalović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1633

Naslov: Pozicija i ugled u svetu čuvaju narod i državu

Strana: 1,6

ДИПЛОМАТСКА ОФАНЗИВА ВУЧИЋА НА ГЛАВНИМ СВЕТСКИМ АДРЕСАМА

Позиција и углед у свету чувају народ и државу

Са прве стране

Иако никога ништа нисам обмањивао, лагао, још пре осам месеци сам најавио свој одлазак у Москву, јавно, дакле, обнародовао то, јер три године нисам већ био до тада, две и по године до тада, сада већ значајно више од три године, од новембра 21. године нисам се званично састао са председником Руске Федерације, за разлику од многих европских лидера, рекао је Вучић.

Нешто раније председник републике најавио је да у најскорије време планира да се види и са председником САД Доналдом Трампом и са председником Русије Владимиром Путином. „Истовремено, веома сам захвалан, бескрајно захвалан на братској подршци премијеру Фицу и премијеру Орбану. Оно што су они рекли, то се не говори сваки дан и то се види потпуно, искрено", рекао је Вучић. Истакао је да то што су поручили мађарски и словачки премијер говори и о безграничном поверењу, подршци и пријатељству. „Он (Доналд Трамп) је сувише заузет, увек је могуће да се нешто промени, није још увек закуцан термин, али ви знате да сам ја веома опрезан када о томе говорим. То би била огромна част за нашу Србију и верујем да је то изводљиво. И надам се да ћу некада моћи да им узвратим на начин на који су они пружили мени подршку. Али су они пружили подршку, када кажем мени, себично је то и помало арогантно речено. Пружили су подршку Србији, пружили су подршку просперитетној, али пре свега слободној и слободарској Србији, независној Србији", истакао је Вучић.

Председник Србије са француским председником у Паризу и са председником Бурундија у Београду

Фото EPA-EFE/ Teresa Suarez

Фото EPA-EFE/ Andrej Cukic

Зоран Миливојевић

У новим глобалним превирањима показала се сва оправданост спољне политике Београда последњих година, можда једини у Европи комуницирамо са свим најважнијим актерима мултиполарног света

Такође, он је недавно на позив председника Француске имао билатерални разговор са Емануелом Макроном у Паризу, а претходно су га приликом посете Бриселу угостили председница Европске комисије и председник Европског савета Антонио Коста и нешто раније генерални секретар НАТО Марк Рута. Каријерни дипломата Зоран Миливојевић каже да су две кључне компоненте у креирању спољне политике – а пре свега да је она израз једне генералне стратегије српске политике последњих година. За „Политику" каже да је то оријентација и на европски пут, али и сарадњу и стратешке односе с пријатељским државама.

„Када то кажем, мислим, не мислим само на Европску унију и Америку, већ и на Русију и Кину. Ту бих посебно издвојио Француску која, на неки начин, видело се то приликом недавне посете председника Вучића Паризу и разговору са председником Емануелом Макроном, уважава неке елементе политике Београда. Париз не одустаје од признања Приштине, али види решење косовскометохијског питања и кроз политички дијалог. Као и поштовање статуса Косова у оквиру Уједињених нација и тог механизма. Друга ствар која је, такође, веома важна је – квалитет контаката на нивоу лидера и та компонента је дошла до изражаја. Чињеница да председник Србије Вучић има могућност директне комуникације са свим важним лидерима у овом тренутку у свету, укључујући и лидере у региону, даје посебан значај, тежину и квалитет међународног положаја Србије и могућност њеног даљег деловања. Србија данас има већи маневарски простор, када је реч о заштити државних и националних интереса, него што је то имала до промена у Вашингтону и до геополитичких промена у свету", каже Миливојевић.

Од изузетног је значаја што Србија јача своје односе широм света, док уједно чува традиционална пријатељства. То је најтежи дипломатски задатак и нема сумње да је Александар Вучић поставио летвицу више када говоримо о позиционирању током сложених геополитичких промена којима сведочимо. Најављени састанци, као и они одржани, само потврђују чињеницу да је Србија вратила међународни углед који јој припада и то захваљујући политици председника Вучића и да ће на темељу тога наша земља додатно учврстити везе с пријатељским земљама, уз очување националних интереса Србије и свих њених грађана.

Чини се да је дошло време да Србија добије улогу, а самим тим када је добије, то ће значити да смо добродошли у политичку породицу ЕУ. На тај начин ће Србија показати оно што је њен капацитет и да су тога свесни пре свега у Бриселу да ми можемо да будемо мост и копча према државама у региону. Упркос оштрим критикама неолибералног дела политичке јавности важно је што Београд има веома добре односе са Будимпештом и Братиславом на путу ка Европској унији. Тако је после разговора са Вучићем, мађарски премијер Виктор Орбан у Стразбуру говорио о изгледима да наша земља уђе у одабрано друштво, као и о подршци Мађарске у остварењу тог циља. „Све док Србија није чланица ЕУ, Балкан остаје нестабилан регион. Желим да вас обавестим, даме и господо, да неколико земаља кандидата испуњава техничке услове, али не постоји политички консензус за приступање", рекао је Орбан.

А словачки премијер Роберт Фицо је поручио да би Србија, да је ЕУ праведна, као што није, постала чланица Уније, јер је то заслужила. „Због суверенитета и непокоравања западном диктату, демократски изабрани председник Александар Вучић суочава се са гневом западних богова. Да је ЕУ праведна, што није, Србија би постала чланица, јер је за то спремна", поручио је Фицо на „Фејсбуку".

Политички аналитичар Огњен Карановић каже да председник Вучић наставља свој дискурс политике коју је представио још док је био премијер, а и у време првог мандата председника републике. За наш лист истиче да су то отворене комуникације, везе и релације са свим релевантним политичким тачкама у свету. „Ту је Србија постигла импресивне резултате и ми видимо да се та дипломатска активност појачава у последњих неколико месеци. Након победе председника Трампа у новембру прошле године, прилично се мења геополитичка мапа света и то је још један тектонски земљотрес који је погодио глобално село и који ће свакако допринети акцелерацији 'цртања нових политичких мапа у свету'", каже Карановић.

Оцењује да „у том контексту Србији мора да пронађе своје геополитичко место које је у приличној мери и одређено географски и политичким положајем саме Србије". „И следећи ту логику и тај контекст савремених процеса и стања у свету, одговори су прилично јасни. Њих апсолутно разуме председник Вучић који одлично разуме међународну спољну политику и веома добро поима шта је то дипломатија, да је то вештина и наука истовремено", истиче Карановић. Констатује да је Србија забележила економски тријумф у последњих 12 година и то не би било могуће без дипломатске иницијативе Вучића.

Шта све то значи за будућност Србије? Огњен Карановић каже да су у протеклих 10 година односи између САД и наше земље били у приличној мери хладни. Наводи да није постојала воља ни одлучност да се унапреде, као и да је чак постојала решеност да Београд држе изоловано од савремених геополитичких токова. „Председник Вучић је одлучном дипломатском иницијативом решио да промени такво стање и неопходно је стратешко партнерство са САД, како би позиција Србије као суверене државе и генератора суверенизма као

Огњен Карановић

Америчка администрација савршено разуме стратешку политику Александра Вучића, који пут Србије ка ЕУ види управо у идеолошким оквирима суверенизма, веома је важан и савез са Будимпештом и Братиславом

савремене политичке идеје могла да опстане. Мислим да и америчка администрација савршено разуме стратешку политику Александра Вучића који пут Србије ка ЕУ види управо у идеолошким оквирима суверенизма. Веома је важан савез са Будимпештом и Братиславом логичан коридор који би Србију требало да одведе до Брисела. Тај пут није посут ружама јер из супротног правца, Немачке и Велике Британије, стижу нам обојене револуције које имају само једну функцију, а то је да од Србије направе Хрватску. Да направе државу која нема сопствену вољу и само извршава налоге неких виших команди из различитих центара у свету", истиче Карановић.

С друге стране, та политика суверенизма, где је вешта дипломатија важан механизам без кога нема успеха, уз стратешко партнерство са САД и опредељењем да постане чланица ЕУ и да остане војно неутрална, одржава истовремено пријатељство Србије и са Русијом и Кином. „Ове две земље немају ништа против да једна држава, поготово ако нема више од 10 милиона становника и не може угрозити неке стратешке политике великих сила, одржава контакте са међусобним ривалима великих сила, јер на тај начин, таква држава постаје пожељан политолигон преламања интереса великих сила. То преламање не мора имати негативну конотацију и бити поприште сукоба обавештајних служби. Може бити платформа за развијање економије. То је будућност Србије", каже Карановић.

Пред нашим очима се гради један нови светски поредак и то наравно да само по себи изазивају велике трзавице и сукобе, и наравно да то само по себи носи и значајне последице. Управо због тога за Србију је веома важно да сачува и унутрашњи мир и стабилност, али и да избегне да се конфронтира са великим силама, да избегне да буде на линији ватре између њих, када се оне сукобљавају и када се међусобно обрачунавају. И председник Вучић је неко ко је препознао тај значај у овом моменту и зато је појачао ту дипломатску офанзиву, али је чињеница да је и пре свега он у великој мери допринео томе да се односи Србије и других важних земаља у међународним односима значајно поправе. У великој мери је то била и његова лична активност, тако да су рецимо односи са Француском најбољи од Другог светског рата, а граде се бољи односи са САД, које такође, децењијама нисмо имали. Зато је важан и најављени састанак с Трампом који ће бити у наредном периоду. Исто тако са Русијом имамо изузетне односе и треба их гајити и неговати, као и са Кином.

А искусни дипломата Зоран Миливојевић каже да је спољнополитичка активност коју Србија има у последње време најубедљивији деманти да су стабилност наше земље и међународни положај доведени у питање. Истиче да је положај Србије најбољу потврду добио интересом страног фактора за стабилност наше земље и потврду легалности актуелних власти. „У сваком смислу. Ту немамо само изјаву Орбана и Фица као осведочених пријатеља наше земље, лидерима држава са којима је наша спољна политика доста приближена и делује на истим линијама, него имамо у виду став кључних међународних фактора – Вашингтона, Москве и Пекинга са чијим лидерима би председник републике Александар Вучић за мање од месец дана требало да се сретне. Друго, имамо у виду интерес који је Европска унија у новим превирањима и везано за положај и Европе показала у односу на Србију и значај који наша земља има у региону. Ту мислим пре свега на сусрет који је председник Вучић имао недавно са врхом ЕУ, Костом, председником савета и Фон дер Лајеновом, председницом комисије", каже Зоран Миливојевић. Додаје да је реч о томе да је Европска унија јасно дала до знања да власт у Србији види као легалну и легитимну.

„И друга не мање значајна чињеница да види Србију као незаобилазног фактора и као најважнију и најбитнију државу у овом делу Европе. Свој интерес када је реч о нашем региону види кроз односе са Србијом и кроз начин комуникације која је на тај начин исказана. Када је реч о међународном положају Србије, у новим глобалним превирањима се показала сва оправданост спољне политике коју Београд води последњих година. Србија је једина држава, у овом тренутку, не само у нашем простору него можда чак и у Европи, која има комуникацију са свим најважнијим актерима међународних односа у мултиполарном свету и уводу у нови светски поредак који је у стварању, поготово после промена у Вашингтону", истиче Миливојевић.

Додаје да је „очигледно да ова спољна подршка подразумева и да унутрашња стабилност Србије није спорна и да актуелна власт нема алтернативу". „То су објективно, најважнији показатељи у овом тренутку, али и зато је било покушаја да се то доведе у питање, на овај или онај начин. После тродневног Свесрпског самита у Београду јасно је да је та прича да се на било који начин доведу у питање актуелна власт, политички систем и међународни положај Србије, на неки начин, стављена ад акта", закључује Миливојевић.

Владислав Јовановић: Важно стрпљење, време ће донети боље услове нашој земљи

Дипломатска офанзива председника Вучића је прилика да представимо своју позицију и добијемо највише што можемо у сложеним геополитичким превирањима у свету. Бивши министар спољних послова СР Југославије Владислав Јовановић каже да је у нашем региону ситуација прилично затегнута, и за „Политику" истиче да је питање за кога време ради. Наглашава да је сигурно да време више не ради за западну страну која има пуне руке посла у другим регионима и жели да се што пре ослободи врућег кромпира који је сама направила. „Западу су за њихове интересе важнији већи изазови, а не један мали регионални проблем код нас. Желе да затворе питање Космета и реше питање у Босни и Херцеговини, али не могу то без нас. Ми смо кључни и потребно им је да направимо уступак. Питање је само који је контрауступак, а њега на видику нема, или се најављује али је минималан", каже Јовановић, додајући да је важно бити стрпљив, не срљати и пустити време да донесе боље услове за Србију.

kliping centar Srbije
www.ninamedia.rs

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 612

Naslov: Javni servis blokiran i tokom Uskrsa

Strana: 1,7

Јавни сервис блокиран и током Ускрса

стр. 7

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Javni servis blokiran i tokom Uskrsa

Napomena:
Površina: 612

Strana: 1,7

Јавни сервис блокиран и током Ускрса

Министри Ивица Дачић, Марко Ђурић и Ненад Вујић, после састанка са представницима земаља Квинте, поручили су да противзаконита блокада РТС-а представља директан напад на слободу медија, безбедност новинара и на правну државу

Новинари, сниматељи, уредници и реализатори већ седми дан уз велике напоре реализују и емитују информативне, културне и друге телевизијске програме, упркос незаконитој блокади зграде, студија, емисионе и друге технике и прогона новинара и сниматеља на терену, саопштила је јуче на свом сајту Радио-телевизија Србије. Блокада зграда јавног сервиса ушла је у седми дан, а како је најављено, трајаће све док се не распише нови конкурс за чланове Савета Регулаторног тела за електронске медије (РЕМ), или док се не „угаси РТС".

Студенти у блокади и грађани, подсетимо, блокирају улазе у објекте РТС-а у Таковској и Абердаревој улици, као и студија на Кошутњаку онемогућавајући запослене да дођу на радна места. Окупљени су и јуче тишином од 16 минута у Таковској улици одали почаст за 16 жртава трагедије када се 1. новембра прошле године срушила надстрешница на Железничкој станици у Новом Саду.

РТС је, како је раније саопштено, због отежаних околности рада изазваних блокадом приморан да прилагоди програмску шему. Такође, поднета је кривична пријава Првом основном јавном тужилаштву у Београду против Н. Н. лица и затражено реаговање међународних институција. РТС се такође током празника извинио верницима јер због блокаде није био у могућности да традиционално преноси ускршње литургије из Храма Светог Саве, као ни католичку мису из Катедрале Узнесења Блажене Девице Марије.

Део запослених на овој телевизији затражио је да Народна скупштина хитно распише конкурс за чланове РЕМ-а, што би значило укидање студентске блокаде РТС-а .

Студенти у блокади и грађани блокирају улазе у објекте РТС-а у Таковској и Абердаревој улици

Фото Танјуг

Председник Србије Александар Вучић најнажније је осудио насиље које, како је рекао, блокадери предузимају против новинара и уредника РТС-а и поручио да ће Србија имати снаге да заштити уставни поредак. Министарство спољних послова Србије изразило је дубоку забринутост због вишедневне блокаде РТС-а, сматрајући да је то озбиљан напад на слободу медија и право на информисање, због чега позива међународне организације и институције да пруже подршку слободи медија у Србији и да осуде све облике притисака и блокаде.

Министри Ивица Дачић, Марко Ђурић и Ненад Вујић, после састанка са представницима земаља Квинте, поручили су да противзаконита блокада РТС-а представља директан напад на слободу медија, безбедност новинара и основне постулате правне државе, а такви поступци грубо крше не само домаће прописе већ и међународне конвенције. Европска комесарка за проширење Марта Кос саопштила је да пажљиво прати ситуацију у Србији, укључујући блокаду РТС-а, и позива све да се уздрже од продубљивања тензија.

Студенти у блокади блокирају зграде јавног сервиса од 14. априла у 22 часа.

Тим поводом реаговао је јуче и Владан Петров, професор Правног факултета Универзитета у Београду, који је оценио да је и на универзитету и на РТС-у извршен „један својеврсни државни удар за који је потребно да постоје и унутрашњи фактори, односно чиниоци система који су одлучили да, кршећи своја законска овлашћења, преузму власт или контролу над делом система".

Он је за Танјуг рекао да блокада РТС-а и чињеница да нема регуларног програма, што није био случај ни за време НАТО агресије 1999. године, указује на то да постоје два фактора – блокадери као спољашњи фактор и унутрашњи фактор.

Петров је истакао да без руководства једне организације изнутра не може да дође до овакве парализе у раду институција као што су универзитети и РТС, који су стубови друштва Србије. **Р. Д.**

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Bez naslova
Autori: Ivana Stamenković
Teme: ostalo
Naslov: Jasenovac je trajna opomena

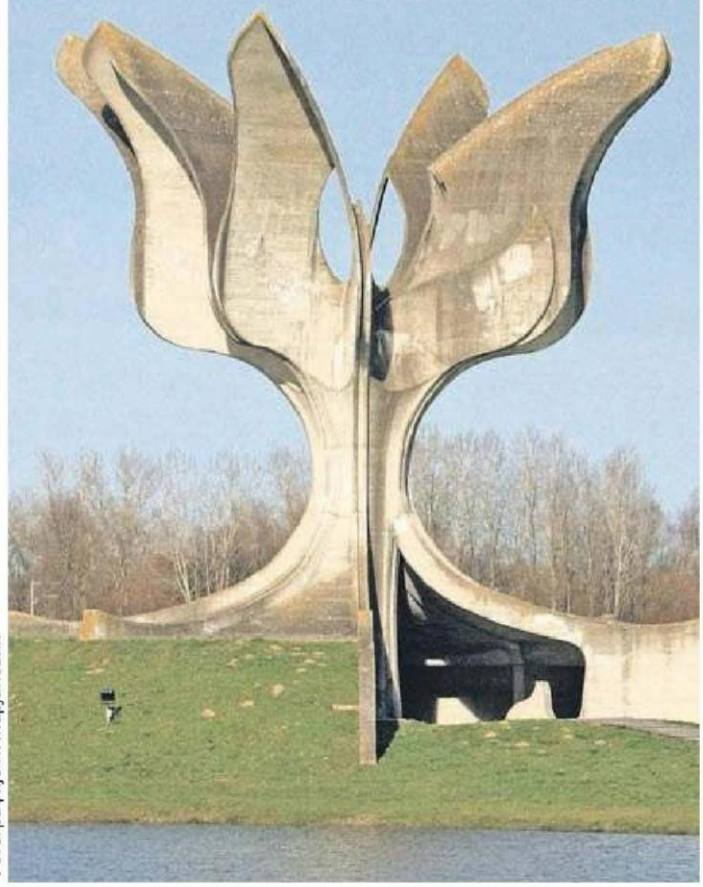
Napomena:
Površina: 1700

Strana: 1,8

ИНТЕРВЈУ: БОЈАН АРБУТИНА, вршилац дужности директора Музеја жртава геноцида

Јасеновац је трајна опомена

„Јасеновачки цвет": данас је 80 година од пробоја једног од најстрашнијег казамата смрти на простору Европе

Фотографије Н. Марјановић

Ивана Стаменковић

Прошло је 80 година од пробоја јасеновачког логора – једног од најстрашнијег казамата смрти на простору Европе, али о овој трагичној епизоди и даље се зна само неколико чињеница – да су се логораши организовали, кренули у пробој и да је дошло до обрачуна са усташама, прича Бојан Арбутина, вршилац функције директора Музеја жртава геноцида за „Политику". Данас се обележава државни празник – Дан сећања на жртве Холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату, а и Музеј жртава геноцида обележава свој дан.

У Галерији РТС-а отворена је изложба „Јасеновац – трајна опомена", која се састоји из два сегмента – хронолошког који тематски приказује све аспекте постојања система концентрационих и логора смрти у Јасеновцу и дела који је посвећен усташкој болници која је функционисала од јесени 1942. до пролећа 1945. године, а данас су њени објекти једини преостали аутентични у оквиру некадашњег логорашког комплекса.

страна 8 и 9

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Bez naslova
Autori: Ivana Stamenković
Teme: ostalo
Naslov: Jasenovac je trajna opomena

Napomena:
Površina: 1700

Strana: 1,8

ИНТЕРВЈУ: БОЈАН АРБУТИНА, в. д. директора Музеја жртава геноцида

Јасеновац је трајна опомена

Фото-документација „Политике"

На путу за логор

Са прве стране

Како бисте описали значај поставке и поруку коју она преноси посетиоцима?

У оквиру изложбе „Јасеновац – трајна опомена", која је недавно отворена у Галерији РТС-а, значајан део посвећен је пробоју логораша и ту се могу видети и имена заточеника који су организовали пробој и оних који су преживели, као и херојском подвигу заточеника међу којима се нарочито својом храброшћу истакао Миле Ристић. Борбени крајишки гени и жеђ за слободом побудили су га да се неустрашиво затрчи на усташко стражарско гнездо, отме митраљез и покрива ватром заточенике у бег. На крају је и сам изашао из логорашких жица уз стотинак преживелих заточеника и сабораца. Управо су овај пробој, борба и неустрашивост заточеника парадигма страдања српског народа у Јасеновцу и Независној Држави Хрватској. Страдање библијских размера и неустрашива борба за голи живот. Српски народ је тих ратних година био и страдалнички и победнички народ.

Музеј жртава геноцида је приредио изложбу поводом обележавања 80. годишњице пробоја последњих јасеновачких логораша. Изложба је подељена на два важна сегмента. Аутор дела изложбене поставке „Пробој у слободу" је Никола Милошевски, који се потрудио да представи све значајније експонате који се чувају у нашем музеју, а који су посредно и непосредно у вези са страдањем јасеновачких логораша. Приказани су аутентични музејски експонати из логора, усташке униформе, предмети који су припадали жртвама и бројни други експонати који дочаравају туробну и трагичну атмосферу у логору. Други сегмент изложбе, под називом „Усташка болница у Јасеновцу", чији је аутор Александра Мишић, посвећен је усташкој болници. Просторије болнице, апотеке и штала, где су били смештени заточеници налазиле су се изван главног логора, и оне су, данас, једини преостали аутентични објекти у оквиру некадашњег логорашког комплекса. У поменутим објектима били су заточени првенствено Срби и Јевреји, али они заточеници који су имали квалификације из области медицине. Овај сегмент изложбе осветљава и ту, до сада мало познату, страницу јасеновачког логора.

Постоји много нејасноћа када је реч о тачном броју жртава. На основу истраживања и података којима располажете, шта данас можемо рећи о броју страдалих у Другом светском рату, али и у Јасеновцу?

Утврђивање бројева жртава Другог светског рата, а у оквиру тога и броја жртава система концентрационих и логора смрти у Јасеновцу, осим што изазива бројне контроверзе у јавности, представља и изазов на који историографија мора да одговори.

Музеј жртава геноцида континуирано, од свог оснивања, спроводи истраживања и врши попис жртава Другог светског рата. У тренутку оснивања музеја 1992. године и пописа који је предат тадашњим радницима музеја, било је пописано приближно 580 хиљада жртава Другог светског рата. До овог тренутка, музеј у својој Бази жртава Другог светског рата има уписано нешто мање од 660 хиљада имена жртава. Наши стручњаци су за протеклих нешто више од 30 година успели да попишу још 80 хиљада имена. Само у протеклој години успели смо да идентификујемо и допунимо базу са још нешто више од три хиљаде имена.

Процес идентификовања и уписивања жртве у базу је заиста изазован. У том процесу морате да прегледате сву доступну литературу, архивску грађу, сведочанства, фотографија, личне записе, бројне сеоске, ратне, војне и друге хронике, сеоска гробља... Да би сте пописали жртве само једног села, потребно је издвојити неколико недеља, а понекад и месеци како бисте утврдили све жртве. А и тада нисте увек сигурни, нити можете бити, да су све жртве пописане.

И зато су нам свако име, презиме, године старости, место рођења, место смрти, начин и лик убице битни. И зато често инсистирамо на идентитету жртве и идентитету убице. Од суштинске је важности да испричамо њихове приче које не смемо заборавити.

Како оцењујете данашњи однос друштва према наслеђу Јасеновца и да ли постоји довољно свести и поштовања према нашим жртвама?

У данашњем тренутку не постоји српска породица која није изгубила бар једног свог претка у ратовима из прошлог века. Жарко Видовић, један од значајнијих српских мислилаца, заступао је тезу, врло чињенично укрепљену, да се српски народ у двадесетом веку може назвати „логорашким народом" и да је управо то искуство најзначајније утиснуто у наш вишевековни генетски код. Сведочимо да се темама српског страдања у Јасеновцу, Независној Држави Хрватској, али и на осталим просторима окупиране Краљевине Југославије, често приступа олако и без потребне дозе разумевања историјског контекста и уважавања наших страдалника.

Да бисмо избегли погубне раздоре у нашем друштву, који су нажалост све присутни, нарочито када говоримо о дешавањима из прошлости, и како бисмо избегли креирање „слике прошлости" која не одговара историјским чињеницама, у формирању колективног сећања најважнију улогу има управо Музеј жртава геноцида. Он српском страдању прилази пре свега кроз указивање прекопотребног пијетета према настрадалим жртвама, врло одговорно и континуирано прикупљајући

Фото Н. Марјановић

музејску и архивску грађу која сведочи о страдању, научној обради истих, а потом и презентовању резултата до којих смо дошли у нашим истраживачким процесима.

Који су најважнији аспекти сећања на Јасеновац које Музеј жртава геноцида настоји да очува и да донесе на млађе генерације?

У Музеју жртава геноцида посебна пажња се посвећује раду са нашим најмлађим сународницима, нарочито са ученицима у основним и средњим школама. Наша педагошка служба улаже напоре да ове трауматичне теме приближи деци на прихватљив начин који ће их заинтересовати и продубити њихову жељу за знањем. Наши стручњаци се труде да кроз разговор са децом прво сазнају који је то степен познавања историје Другог светског рата, а да их затим, кроз предавања, интеракцију, пројекцију документарно-играних филмова, упознамо са суштинским питањима Другог светског рата – са политикама, идеологијама, етничким односима, религијским преплитањима, нарочито на простору Балкана. Да, када бисмо дошли до самог страдања, имамо појмовни оквир и шири контекст у коме су се ти злочини догађали.

У том смислу користимо бројну музејску и архивску грађу коју баштинимо у Музеју жртава геноцида. На пример, прикажемо један документ, предмет, фотографију или аудио-визуелни запис кроз које подстичемо децу на „детективску" активност. Да заједно са нама откривају узроке, поводе и последице, да разумеју моћ пропаганде, суштину тоталитарних режима и идеологија, улогу појединца у вртлогу рата, и бројне аспекте људске драме у вртлогу рата.

Шта је прва асоцијација деце када се спомене Други светски рат?

Улазећи у учионице једно од првих питања јесте ово што сте споменули. И ту чујемо одговоре: Хитлер, Мусолини, Стаљин! Када питамо о Другом светском рату ту су одговори: Тито, Драža! Моћ „великих људи", диктатора, предводника нација и идеологија опстаје кроз деценије и заокупља пажњу од најмлађих до најстаријих.

Наш рад усмерен је пре свега на сећање које ће бити усмерено ка жртвама. Јер жртве у ретким случајевима неко помене. Уколико се налазимо у Срему поменемо једног од највећих сликара – Саву Шумановића. Уколико реализујемо предавања у богословијама, поменемо бројне владике које су страдале од усташког ножа – владику бањалучког Платона (Јовановића), горњокарловачког Саву (Трлајића), митрополита дабробосанског Петра (Зимоњића). Важно је говорити о жртвама, проговорити у њихово име, о њиховим животима, о томе зашто су и због чега убијани. Обавеза је свих нас да наше жртве не заборавимо.

Колико сведочења оних који су преживели Други светски рат је сачувано у музеју и да ли и даље прибављате списе?

Архивска грађа која се чува у Музеју жртава геноцида броји неколико стотина хиљада докумената, а значајну целину представљају сведочанства преживелих. Музеј континуирано обогаћује своје збирке и фондове, а у последњих неколико година приновили смо и бројна писма која спадају у домен „интимне" или „приватне" историје. Из тих докумената, односно писама, која су путовала на релацији заробљенички логори – породична адреса, можемо да сазнамо бројне појединости које додатно обогаћују наша сазнања о Другом светском рату. У догледном периоду један од циљева музеја јесте да једну од својих публикација посвети управо овом сегменту Другог светског рата и „живота" у логорима широм окупиране Краљевине Југославије и Европе.

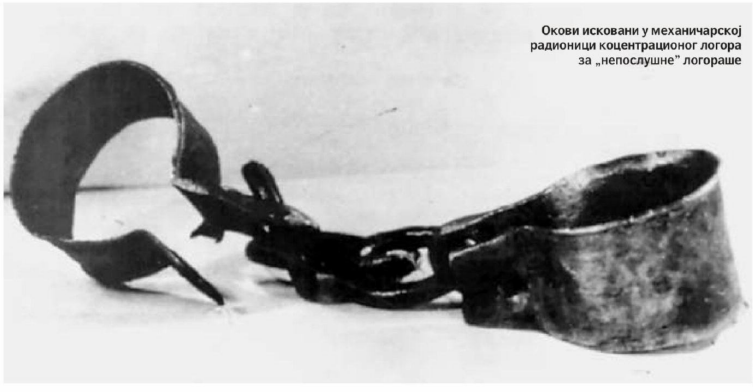
Како оцењујете данашњи изглед и концепцију Меморијалног центра у Јасеновцу? Да ли сматрате да он на адекватан начин представља страхоте које су се тамо догодиле?

Да бисмо разумели концепцију ЈУСП Јасеновац, морамо пре свега разумети историјски контекст настајања овог меморијалног простора. У време социјалистичке Југославије меморијал који се данас налази у месту Јасеновац, у Републици Хрватској, нераскидиво је био повезан са масовним стратиштем које се налази на другој обали Саве, у Доњој Градини, данас у Републици Српској, као и Меморијалним музејом на Козари. Поменута три локалитета чинила су јединствену целину која су на целовит и веродостојан начин представљала трагедију Другог светског рата и геноцид почињен над српским, јеврејским и ромским народом. Распадом социјалистичке Југославије долази и до промена у контекстуализацији и приказу Другог светског рата. Сталне поставке у ЈУСП Јасеновац, а које су рађене 1968. и 1986. године, замењене су новом поставком из 2006. године која је пратила музеолошке и историографске трендове. Фокусирајући се на појединца, жртву, стална поставка је у први план истакла појединачне приче, што нужно није погрешно. Међутим, управо истицањем појединачних прича и судбина замагљено је колективно страдање једног народа, и то српског. Данас, када посетити музеј, а уколико нисте историјски потковани, тешко ћете стећи утисак да су на том простору током Другог светског рата масовно страдали припадници српског народа, а још теже ће схватити историјски контекст и геноцидну политику НДХ, која је на крају довела до геноцида почињеног над српским становништвом.

Каква је сарадња између Музеја жртава геноцида и институција у Хрватској у циљу истраживања и чувања истине о страдању у Јасеновцу?

Музеј жртава геноцида улаже напоре да сарађује са свим научним и културним установама широм Србије и региона у циљу објективног сагледавања историје Другог светског рата, а нарочито геноцида спроведеног над Србима на територији Независне Државе Хрватске.

Одређени нивои сарадње постоје и са ЈУСП Јасеновац, а та сарадња је заиста била на високом нивоу у време када је овом институцијом управљао Иво Пејаковић, истакнути познавалац трагичне јасеновачке прошлости, и личност која је значајно допринела успостављању професионалне сарадње наше две установе. Наше колеге су у контакту и са колегама из других хрватских институција и ту, заиста, нема препрека у сарадњи, размени мишљења, докумената, материјала, научних чланака, и бројних других видова сарадње. Све док се не негира геноцид над српским народом, и док постоји воља да се том проблему приђе објективно, одговорно и на научној основи, наша установа ће сарађивати са свим релевантним установама. ¶

Окови исковани у механичарској радионици коцентрационог логора за „непослушне" логораше

Фото знаци.орг

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: J. Petrović Stojanović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 690

Naslov: Potvrda koju Fond PIO izdaje za zdravstvenu knjižicu važi dva meseca

Strana: 10

Потврда коју Фонд ПИО издаје за здравствену књижицу важи два месеца

Осигураник из Шапца поднео је, како каже, крајем прошле године захтев за инвалидску пензију. Нема здравствено осигурање јер није у радном односу.

– Из неких медијских објава закључио сам да када неко преда захтев за пензију има право на здравствено осигурање два месеца, тј. док траје решавање по том захтеву. У филијали којој припадам кажу да немам право. Да ли имам или немам право на здравствено осигурање? – пита овај будући пензионер.

Будући да већина оних који прекидају радни однос, да ли због превременог или редовног одласка у пензију, често има исту недоумицу у Фонду за пензијско и инвалидско осигурање одговарају да особа која је поднела захтев за остваривање права на пензију, а налази се ван радног односа, односно нема осигурање, има право на здравствено осигурање за све време трајања поступка утврђивања права, тј. до доношења решења за пензију.

– На основу доказа да је поднет захтев за пензију, Фонд ПИО врши пријаву на здравствено осигурање у Републичком заводу за здравствено осигурање РФЗО и странци издаје потврду о извршеној пријави на здравствено осигурање. Са том потврдом се у надлежној филијали РФЗО-а добија здравствена легитимација. На основу дате потврде могу се осигурати и чланови породице – истичу у пензијском фонду.

Издата потврда Фонда ПИО важи два месеца. Уколико по истеку два месеца подносилац захтева за остваривање права на пензију не добије решење, може да се обрати надлежној филијали Фонда ПИО ради поновног добијања потврде.

– Према Закону о здравственом осигурању, члан 50, за остваривање права на здравствено осигурање осигураници морају да имају стаж осигурања у обавезном здравственом осигурању у трајању од најмање три месеца непрекидно или шест месеци са прекидима у последњих 18 месеци, пре почетка коришћења права из обавезног здравственог осигурања – истичу у пензијском фонду.

Осигураник који је поднео захтев за остваривање права на пензију, а налази се ван радног односа, од овлашћеног лица Фонда ПИО добија потврду ради регулисања здравственог осигурања. Са потврдом се странка обавезно обраћа запосленима Фонда ПИО на шалтерима пријаве–одјаве, где се врши привремена пријава на здравствено осигурање и где се истовремено добија доказ о извршеној пријави. Ова пријава постаје валидна следећег календарског дана, када буде преузета у информациони систем који користе здравствене установе.

Међутим, уколико је лечење потребно истог дана, странка са потврдом о подношењу захтева за пензију може лично да оде у надлежну испоставу Републичког фонда за здравствено осигурање, према адреси свог пребивалишта, где ће се пријава унети непосредно у систем РФЗО-а. На овај начин здравствене услуге доступне су већ истог дана.

Издата потврда важи два месеца јер је то законом предвиђени рок за доношење решења о правима из пензијског и инвалидског осигурања.

Након остваривања права на пензију, то јест добијања решења о остареном праву на пензију, пријаву корисника пензије на здравствено осигурање аутоматски врши Фонд ПИО.

Оно што је додатни проблем јесте од чега да се преживи до прве пензије уколико нема неке уштеђевине, Законом о раду послодавац је дужан да раднику који поднесе захтев за пензију исплати отпремнину која је иста за све. Тај новац би требало да им послужи да премосте период док чекају на исплату прве пензије.

Запослени који испуњавају услове за одлазак у пензију имају загарантовано право на отпремнину у висини две просечне зараде без обзира на то да ли ће примати старосну, инвалидску или породичну пензију. Отпремнина није условљена врстом радног односа (на неодређено и одређено време), као ни начином престанка радног односа (споразумно или отказом са стране послодавца).

– Право на отпремнину не могу да остваре они који су ангажовани по уговору о привременим и повременим пословима, уговор о делу... Запослени који је добио отпремнину због одласка у пензију нема право да му се она поново исплати уколико је након пензионисања био запослен. Отпремнина може бити и већа од две просечне зараде ако је то послодавац прописао Правилником о раду или Колективним уговором – објашњавају у пензијском фонду.

Запослени не може да се одрекне отпремнине при одласку у пензију. Отпремнина као новчано потраживање застарева у року од три године од настанка обавезе.

Ј. Петровић Стојановић

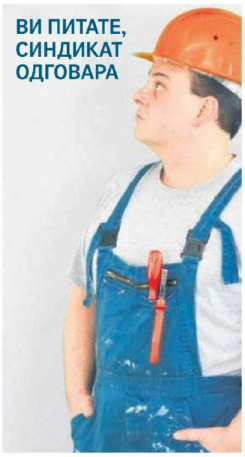
Фото А. Васиљевић

Уколико по истеку овог рока не стигне пензијско решење, могуће је поново се обратити на исту адресу ради добијања новог папира

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Odobravanje pozajmice

Napomena:
Površina: 259

Strana: 10

Одобравање позајмице

На питања из области радно-правне заштите и радног законодавства за читаоци „Политике" одговарају експерти и дугогодишњи правници са положеним правосудним испитом из Савеза самосталних синдиката Београда. Своја питања можете да пошаљете на и-мејл адресу синдиката – pitajsindikat@sindikat-beograda.rs – који ће у најкраћем року нашем листу проследити одговоре. Сваког уторка на страницама нашег листа биће објављена два-три питања са одговорима.

ПИТАЊЕ: Добио сам решење о удаљењу са рада у трајању од 10 дана, а недавно сам сазнао да ће ми се изрећи и новчана казна у висини 15 одсто зараде у трајању од два месеца. Да ли могу бити двоструко кажњен?

ОДГОВОР: Према Закону о раду, послодавац може запосленом за повреду радне обавезе или непоштовање радне дисциплине у смислу закона да, ако сматра да постоје олакшавајуће околности или да повреда радне обавезе, односно непоштовање радне дисциплине, није такве природе да запосленом треба да престане радни однос, уместо отказа уговора о раду, изрекне једну од следећих мера: 1) привремено удаљење са рада без накнаде зараде, у трајању од једног до 15 радних дана; 2) новчану казну у висини до 20 одсто основне зараде запосленог за месец у коме је новчана казна изречена, у трајању до три месеца; 3) опомену са најавом отказа у којој се наводи да ће послодавац запосленом отказати уговор о раду без поновног упозорења, ако у наредном року од шест месеци учини исту повреду радне обавезе или непоштовање радне дисциплине.
Имајући у виду прецизну одредбу закона која каже да послодавац може изрећи једну од поменутих мера, то у складу са наведеним значи да послодавац има могућност да изрекне само једну дисциплинску меру за конкретну повреду радне обавезе или непоштовање радне дисциплине.

ПИТАЊЕ: Под којим условима послодавац може одобрити позајмицу запосленом? Да ли то важи и ако је неко на неплаћеном одсуству или по неком другом основу не ради? Постоји ли некакав лимит одређен прописом?

ОДГОВОР: Исплата зајма није обавеза послодавца, али обавеза постаје ако се тако пропише општим актом – колективним уговором или правилником о раду, односно уговором о раду. У том случају право на примање по основу зајма у утврђеној висини и датим условима имају сви запослени код послодавца. Ипак, нема основа за исплату зајма запосленом на неплаћеном одсуству, односно запосленом коме мирују права и обавезе, јер то лице, иако је у радном односу код послодавца, не прима зараду из које би поменути зајам могао уредно да враћа. Изузетно, на пример, може се одобрити исплата зајма уз услов да то лице коме се зајам одобрава писмено потврди да ће зајам враћати у готовини преко благајне фирме. Такође, запослени који одсуствују са рада по основу породиљског или ради бриге о деци и примају накнаду зараде, све финансијске обавезе које су преузели пре отварања одсуства морају да намирују, што би важило и за одобрење исплате зајма у току одсуства.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: J. Antelj
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 523

Naslov: Kineski onlajn trgovci podižu cene zbog carina predsednika Trampa

Strana: 11

Кинески онлајн трговци подижу цене због царина председника Трампа

„Тему" и „Шејн" позвали купце да искористе прилику и купују по актуелним ценама до 25. априла када стиже поскупљење. Њихов пословни модел угрожен је након недавне наредбе коју је потписао амерички председник Доналд Трамп како би затворио 'трговинску рупу', чиме се дозвољавало пакетима јефтинијим од 800 долара да из Кине и Хонгконга без царина уђу у Сједињене Америчке Државе. Ова одлука ступа на снагу 2. маја и већ сада је јасно да ће направити пометњу на топ-листи најомиљенијих онлајн трговаца

Да ли ће кинески онлајн гиганти и даље остати омиљени трговци на свету после најаве да ће од ове недеље подићи цене својих производа након што су мере председника САД Доналда Трампа, усмерене на увоз робе ниске вредности и свеобухватне царине, повећале трошкове компанија познатих по ниским ценама. Према званичном саопштењу, обе компаније су позвале купце да искористе прилику и купују по актуелним ценама до 25. априла када стиже поскупљење.

– Због недавних промена глобалних трговинских правила и тарифа, наши оперативни трошкови су порасли и да бисмо наставили да нудимо производе које волите без компромиса о питању квалитета, бићемо принуђени да прилагођавамо цене почев од 25. априла – наведено је у изјавама кинеских компанија упућеним потрошачима.

„Шејн" и „Тему", који нуде производе у распону од играчака до паметних телефона, брзо су порасли у САД делимично захваљујући изузећу „де минимис", што им је омогућавало да продају по ниским ценама.

Међутим, њихов пословни модел угрожен је након недавне наредбе коју је потписао амерички председник Доналд Трамп, како би затворио „трговинску рупу", чиме се дозвољавало пакетима јефтинијим од 800 долара да из Кине и Хонгконга без царина уђу у Сједињене Америчке Државе. Ова одлука ступа на снагу 2. маја и већ сада је јасно да ће направити пометњу на топ-листи најомиљенијих онлајн трговаца. „Тему" је у Србију стигао почетком лета прошле године и захваљујући ниским ценама, брзој испоруци и често бесплатној поштарини, за кратко време је постао врло популаран. Ова компанија је и иначе једна од најбрже растућих у области е-комерца и оно што овај пословни модел издваја од конкуренције јесте то што се за поруџбине на овој платформи не наплаћују додатни трошкови доставе пошиљака, а оно што је за наше грађане посебно значајно јесте чињеница да је рок испоруке робе знатно краћи од рока испоруке робе са других сајтова из Кине.

Уобичајено је да пошиљке стижу најкасније за две недеље. Готово је невероватно којом брзином се ова онлајн трговина развила на нашем тржишту и постала једна од водећих, а према мишљењу стручњака један од разлога је и то што имају изузетно агресивну рекламну кампању и константно засипање корисника различитим попустима, што наравно значајно утиче на потрошаче. Да подсетимо да је Европска унија више пута реаговала због наводно сумњивог квалитета ових производа који често, како су рекли, не испуњавају строге стандарде квалитета, међутим из „Темуа" су то оштро демантовали и саопштили да поштују сва правила која су на снази на европском тржишту. Највише прашине се подигло око квалитета играчака, јер је реч о деци као најрањивијој групи потрошача, међутим из ове компаније су и због тога реаговали, чврсто бранећи свој став одговорне компаније која је популарна због својих цена. **Ј. Антељ**

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: J.P. s.
Teme: ostalo
Naslov: U NBS 57 odsto žena

Napomena:
Površina: 189

Strana: 11

У НБС 57 одсто жена

Главни закључак Индекса родне равноправности за 2025. исти је као што је био и 2018. године – мушки гувернери преовлађују у централном банкарству.

– Верујем да видимо и неке позитивне промене и Народна банка Србије несумњиво даје допринос томе – каже Јоргованка Табаковић, гувернерка НБС говорећи о родној равноправности, истичући да се противи свакој врсти поделе.

– Не верујем у квоте, јер знам да су жене на чело централних банака дошле због постигнућа, а не због пола. Као што верујем да је погрешно не унапредити некога само зато што је та особа жена, верујем и да је једнако неправедно пружити некоме шансу само зато што је у питању женска особа. Посао је исти, без обзира на то да ли сте жена или мушкарац – рекла је Табаковићева. Статистика показује да је НБС пример централне банке у којој преовлађују жене. Број жена у НБС у порасту је од 2013. Данас жене чине више од 57 одсто укупног броја запослених. Оне се налазе на позицијама гувернера и вицегувернера и чине 60 процената извршног одбора.

Фото А. Васиљевић

Више од 59 одсто укупног броја руководилаца јесу жене, што је пораст од осам процентних поена у поређењу с крајем 2013.

– У овој години жене су биле активније када је реч о професионалном усавршавању и учешћу у активностима обуке. Такође, постоји једнакост у погледу просечног нивоа коефицијената за оба пола – што се примењује и на запослене и на руководиоце. НБС нуди и рад од куће, као и флексибилно радно време, што се показало као једнако важно за подршку женама да боље ускладе пословне и породичне обавезе – објаснила је гувернерка. Као неко ко је 13 година провео на челу НБС, Табаковићева је истакла да у многим земљама регулатива подржава родну равноправност. Свет треба више да оснажује жене, али шансу треба дати онима који поседују право знање и вештине. А што се тиче централних банака, најбољи допринос дајемо тако што обезбеђујемо стабилност, онако како је то и предвиђено законом.

Ј. П. С.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 668

Naslov: U Doboju Dan žalosti zbog pogibije poslanika RS, njegove supruge i ćerke

Strana: 12

Фото opstinasokolac.net

Трагична саобраћајна несрећа догодила се у суботу у месту Пурећи код Прњавора

У Добоју Дан жалости због погибије посланика РС, његове супруге и ћерке

Градоначелник Добоја Борис Јеринић прогласио је 22. април за Дан жалости поводом трагичне смрти посланика у Народној скупштини Републике Српске Срђана Тодоровића, његове супруге Биљане Скопљак и ћерке Ане Тодоровић, саопштено је из Градске управе, пренео је РТРС. На згради Градске управе и здањима јавних предузећа и установа данас ће заставе бити спуштене на пола копља. На јавним местима неће бити одржавани програми културног и забавног карактера, нити ће бити музике у угоститељским и другим јавним објектима. Такође, медији са подручја града Добоја имају обавезу да програмске садржаје прилагоде Дану жалости, наводи се у саопштењу.

Посланик Социјалистичке партије у Народној скупштини Републике Српске Срђан Тодоровић, његова супруга и ћерка погинули су у суботу у саобраћајној несрећи која се догодила на аутопуту „9. јануар" у месту Пурећи код Прњавора. Друго двоје деце хоспитализовано је у бањалучком УКЦ-у и нису витално угрожена. Како је саопштено из Полицијске управе Бањалука, у удесу који се догодио у 12.50 часова, учествовали су путничко и теретно возило.

Срђан Тодоровић рођен је 1980. године у Добоју, по занимању је био дипломирани економиста, а обављао је дужности потпредседника Социјалистичке партије, председника Градског одбора странке у Добоју, као и директора Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске.

Председник Социјалистичке партије Србије (СПС) Ивица Дачић упутио је телеграм саучешћа. „Са дубоком тугом и неверицом примио сам вест о трагичној погибији нашег драгог пријатеља и колеге Срђана Тодоровића, народног посланика и потпредседника Социјалистичке партије у Републици Српској и његове супруге и ћерке. Ова трагедија је све дубоко потресла и тешко је наћи речи које могу описати бол коју овај ненадокнадиви губитак оставља", навео је Дачић у телеграму.

Фото РТРС

Срђан Тодоровић

Он је истакао да је Тодоровић био посвећен породици, пријатељима, идејама за које се залагао и друштву којем је служио. „У име Социјалистичке партије Србије и у своје лично име, изражавам најискреније саучешће породици, пријатељима и свим странчким саборцима. Нека почивају у миру, а заувек ће живети у нашим сећањима на њихову љубав и доброту", навео је Дачић.

Д. П.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 68

Naslov: Na Kosmetu uhapšeno troje Srba

Strana: 12

На Космету ухапшено троје Срба

Министар унутрашњих послова привремених приштинских институција Џељаљ Свечља саопштио је да су у Липљану и Приштини јуче ухапшене три особе српске националности осумњичене за наводни ратни злочин против цивилног становништва током сукоба у АП Косово и Метохија у периоду од 1998. до 1999. године. Како је саопштила тзв косовска полиција, у Липљану су на две локације ухапшени мушкарац Б. Т. и женска особа Н. Ч., док је трећи осумњичени М. И. ухапшен је у Приштини. „Они су осумњичени да су наводно, у својству стражара у затворима у Приштини и Липљану, учествовали у малтретирању, премлаћивању и физичком и психичком мучењу албанских затвореника", наведено је у саопштењу тзв косовске полиције. Ухапшени су спроведени у просторије Управе за истраживање ратних злочина.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 76

Naslov: Nasilnička vožnja na vaskršnji dan

Strana: 12

Насилничка вожња на васкршњи дан

Припадници Министарства унутрашњих послова, Управе саобраћајне полиције, у недељу око 14 часова у месту Дивци код Ваљева, пресретачем су зауставили и искључили из саобраћаја П. М. (52). Он се на мото-путу Ваљево–Лајковац мотоциклом „кавасаки" кретао брзином од 202,2 километра на час, на делу пута где је брзина ограничена на 80 километара на час. У тренутку прекршаја на мотоциклу се као путник превозила и педесетогодишња супруга возача, саопштено је из МУП-а. Контролом је утврђено да је мотоциклу истекао рок важења регистрационе налепнице, због чега је и мотоцикл искључен из саобраћаја.

Против возача је поднета прекршајна пријава због насилничке вожње, као и прекршајни налог због истека рока важења регистрационе налепнице.

Припадници Управе саобраћајне полиције који контролишу саобраћај пресретачима, у недељу су за само пет сати санкционисали чак осам возача због учињених тежих саобраћајних прекршаја, од чега су три возача учинила прекршаје насилничке вожње. **Д. П.**

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 401

Naslov: Gajić: Novosadska optužnica za pad nadstrešnice je neodrživa

Strana: 12

Гајић: Новосадска оптужница за пад надстрешнице је неодржива

Одлука Вишег суда у Београду да потврди оптужницу Вишег јавног тужилаштва из Београда против троје лица за пад надстрешнице још једна је потврда да је новосадска оптужница за пад надстрешнице, коју је Виши суд у Новом Саду оборио, неодржива, оценио је Владимир Гајић, председник Народне странке и адвокат. „После одлуке београдског суда јасно је да новосадска оптужница у форми у којој је написана не може да опстане, а да њени аутори, новосадски тужиоци Бранимир Лепотић и Слободан Јосимовић, као и врховни јавни тужилац Загорка Доловац, која је водила истрагу о паду надстрешнице у Новом Саду и без чије сагласности тужилаштво у овом поступку није донело ниједну одлуку, треба да буду разрешени", навео је Гајић у објави на мрежи „Икс", а пренео Танјуг.

Према његовим речима, потврђивање београдске оптужнице доказ је да је Железничка станица у Новом Саду имала дозволу за пробни рад, што значи да је од 5. априла 2024. године могла да се користи као и да није отворена медијским обиласком, како је погрешно тврдило новосадско тужилаштво.

Уосталом, Виши суд у Новом Саду, када је вратио новосадску оптужницу, јасно је написао да новосадско тужилаштво уопште није ни утврдило ко је отворио станицу и којим актом је то учињено, додао је. „Уместо новосадског тужилаштва, ову чињеницу је утврдило и подигло оптужницу београдско Више јавно тужилаштво, тако да новосадски тужиоци сада треба да буду разрешени и њихов шеф из Београда, Загорка Доловац", навео је Гајић.

Он је подсетио да су новосадски тужиоци одбацили пријаву за фалсификовање дозволе за пробни рад, а да је потом по истој пријави београдско тужилаштво подигло оптужницу. „Сада, када је суд у Београду потврдио да је београдско тужилаштво било у праву, а суд у Новом Саду да је новосадско Више тужилаштво неспособно, време је да новосадски тужиоци Лепотић и Јосимовић буду разрешени", додао је.

Сада је, како каже, јасно да је оптужница за надстрешницу у Новом Саду написана нестручно, „да је тужилачки трио Доловац–Лепотић–Јосимовић прикривао доказе који нису ишли у корист циљу који су сами себи поставили и да су оптуживали лица за које немају доказе, а сакрили из истраге одговорне".

Гајић је оценио и да „одбачена новосадска оптужница показује како се овај тужилачки трио ругао правди и породицама жртава, како су опструисали истрагу и како су се понашали у поступку као инквизиција" а не као државни орган чија је обавеза по закону да прикупља доказе и за и против осумњичених.

Према његовим речима, Доловац и тужиоци Лепотић и Јоксимовић су криви јер су се десили протести грађана. „То се догодило због њиховог нерада и зато дугују одговор грађанима – зашто су опструисали овај процес? Радећи на овом предмету, овај тужилачки трио није ни покушао да утврди истину о паду надстрешнице. Све су чинили само да грађани који протестују не носе њихове слике на улицама. Бринули су само о себи а не о правди. Зато заслужују најмање разрешење", закључио је адвокат Владимир Гајић. **Д. П.**

Фото Танјуг/М. Михајловић

У несрећи на Железничкој станици у Новом Саду живот је изгубило 16 особа

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: T. Todorović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 291

Naslov: Predloženo produženje pritvora bivšoj gradonačelnici Niša

Strana: 12

Предложено продужење притвора бившој градоначелници Ниша

Ниш – Посебно одељење за сузбијање организованог криминала Вишег јавног тужилаштва у Нишу јуче је поднело предлог Вишем суду да се продужи притвор за троје особа које су ухапшене у другој половини фебруара, а које се сумњиче за извршење више тешких кривичних дела – злоупотребе службеног положаја, несавесног пословања и прања новца.

Осим Драгани Сотировски, Више јавно тужилаштво тражи да притвор буде продужен Зорану Станојевићу, Дамиру Николићу и Дејану Николићу

Пошто је троје ухапшено 21. фебруара, а још једно лице седам дана касније, свима је најпре одређен притвор до 30 дана, а потом продужен 20. односно 28. марта још за толико. Још једно продужење притвора предложено је за Драгану Сотировски (54), бившу градоначелницу Ниша, Зорана Станојевића, (65), власника ДОО „СИМ Пук градња" из Малошишта, у општини Дољевац, као и за Дамира (41) и Дејана Николића (45), сувласнике приватне радње „Водомонтери" из нишког села Лалинац. Ово троје, као и четврти ухапшени Ненад Станковић (46), помоћник градоначелнице и градски већник, сумњиче се да су оштетили буџет града Ниша за око 843 милиона динара.

Продужење притвора предложено је на основу члана 211. став 1 и тачка 4 Кривичног законика Србије, зато што су, како је наведено, „начини извршења, тежина и последице кривичних дела довели до великог узнемирења јавности, а што може угрозити несметано и правично вођење истраге, односно даљег кривичног поступка против осумњичених и ухапшених". За Ненада Станковића, помоћника градоначелнице и градског већника, који је ухапшен 28. фебруара, није поднет предлог за продужење притвора. **Т. Тодоровић**

Фото град Ниш

Градска кућа у Нишу: притворени се сумњиче да су оштетили локални буџет за око 843 милиона динара

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Srbija
Autori: Miroslava Obadić
Teme: ostalo
Naslov: U finalu „Tucanijade" udario brat na brata

Napomena:
Površina: 840

Strana: 13

Победници 35. „Туканијаде" у Мокрину

У јуниорској конкуренцији прво место је освојила Дуња Голић (у средини)

Фотографије М. Обадић

У финалу „Туканијаде" ударио брат на брата

За 35 година, колико је дуга традиција незваничног светског првенства у туцању фарбаним ускршњим јајима, није се догодило да у финале уђу рођена браћа. У летописима мокринских дешавања остало је забележено да су једне године у завршном надметању један на другог ударили отац и син, Сава и Живица Терзић, а минулог викенда исписана је још једна посебна страница историје овог села на северу Баната. Тиме су браћа Проданов уједно добила својеврсно признање за чињеницу што се одабиром најтврђих јаја баве од малих ногу.

„Ово ми је четврта шампионска титула, од укупно осам сениорских у нашој породици. Брат Душан их има три, отац једну и сада сам им се и ја придружио на трону. Фамилија смо са највише титула на 'Туканијади'", каже Стеван Проданов, овогодишњи победник. Како објашњава за наш лист, одабир кокошака које ће „донети на свет" најтврђа јаја траје од јануара до Васкрса, јер тајна није у исхрани, већ у генетици.

У категорији јуниора, тријумфовала је деветогодишња Дуња Голић и тако одбранила лањску титулу. „Победничко јаје изабрао је мој деда, из нашег кокошињца", открила нам је двострука шампионка.

Стеван Проданов (44) из Мокрина нови је шампион манифестације која се у Мокрину одржава већ 35 година, а завршни окршај ушао је у историју незваничног светског првенства у туцању фарбаним ускршњим јајима

Мокринчани кажу да је Васкрс најлепши у њиховом селу. Готово сви мештани се за највећи хришћански празник окупе на Варошком тргу да бодре такмичаре „Туканијале" и знатижељно очекују новог шампиона. За њих је ова надалеко позната манифестација ствар престижа, а сваке године им се у надметању придружују такмичари из читаве Србије и Републике Српске, али и из других крајева света. У такмичарској конкуренцији, позорницом су продефиловали претенденти на титулу из Румуније, Шведске, Швајцарске, Немачке, али и један мокрински зет из Португалије.

Завршно одмеравање: Душан и Стеван Проданов

Духовити Мокринчани су Јоргеа Росуа из Лисабона одмах „прекрстили" у Ђорђа Ружића.

„Одмеравање браће Проданов у финалу дало је посебну чар овогодишњој манифестацији. Срећа их је погледала да буду у различитом делу жреба и да се не сретну у елиминационим дуелима. Више од 200 такмичара минулог викенда је окушало срећу, радује нас што је било више јуниора него сениора, што значи да ћемо имати доследне наследнике најпознатије 'Туканијаде' на свету", истиче Живица Терзић, председник такмичарске комисије.

Да је мокринска „Туканијада" надалеко позната, говори и податак да комшије из Румуније превале 500 километара до Мокрина како би добиле најтврђа јаја.

„Они од пре три године организују такмичење по узору на наше првенство. Путују седам сати да бисмо им помогли при одабиру најтврђих мокринских јаја", уз осмех каже Живица Терзић, подсећајући да ову традиционалну манифестацију посети између 5.000 и 10.000 људи.

До следећег Васкрса, мештани се враћају мирној свакодневици и припремама за „Гусанијаду", још једну велику традиционалну манифестацију која се у овом селу одржава у фебруару.

Мирослава Обадић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Srbija
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Napomena:
Površina: 277
Naslov: Čista voda i u selima posle više decenija
Strana: 13

Фото Чедомир Вујанић

Чиста вода и у селима после више деценија

Кикинда – Након што је у Кикинди изграђена фабрика воде, решење вишедеценијског проблема стиже и за житеље свих девет села града на северу Баната. У току је изградња мини-постројења за прераду воде за пиће, које ће најпре добити мештани Накова и Банатског Великог Села.

Вода ће се црпети из сеоских изворишних бунара, пролазити кроз постројење за прераду, а потом одлазити у водовод. Према плану изградње, свако село имаће сопствени, независни систем у оквиру мини-постројења. Здрава вода за пиће потећи ће из славина и у Иђошу и Мокрину, а друга фаза радова предвиђа изградњу постројења у пет преосталих месних заједница.

– Очекујемо да мештани Накова и Банатског Великог Села веома брзо добију чисту воду за пиће у складу са свим важећим стандардима и Правилником о квалитету. У сарадњи са покрајинском владом настављамо да улажемо у унапређење квалитета живота у сеоским срединама. Ово је пројекат од суштинског значаја за Кикинду – рекао је градоначелник Младен Богдан. У Накову су завршени грађевински и машински радови, док су у Банатском Великом Селу постављени резервоари.

Инвестицију вредну 384,5 милиона динара финансирала је покрајина са 237, а кикиндска локална самоуправа издвојила је 147 милиона динара. **М. О.**

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Kad dramaturškinja piše pesme uz Šopena

Napomena:
Površina: 517

Strana: 14

Кад драматуршкиња пише песме уз Шопена

Окрећући се прошлости, Катарина Николић пушта да речи саме изађу и чини то кроз експеримент, истражујући утицај музике коју воли на ритам поезије коју пише

Опово – Након романа, ноар-трилера „Ловиште" и „Ти ниси ти", првог романа, „Казабланка", који је написала са деветнаест година, те неколико збирки прича и филмских есеја, Оповчанка Катарина Николић, креће у песништво збирком поезије „Стани кад сунцокрети заспу", у издању „Отворене књиге". Драматуршкиња по вокацији и образовању, што критика истиче као предност, овим насловом, упушта се у нови изазов, песничким водама Србије.

Катарина Николић

Фото лична архива

„Збирком поезије 'Стани кад сунцокрети заспу', Катарина Николић, својом поетском нескривеношћу, али и вештином драматурга тражи смисао, истину свога бића. Коначност љубавног односа испољава се у трансценденцији бића које прелази у одустајање, одлазак, заборав, болест, у празнину", напомиње критичарка Нина Пелеш, те цитира стихове: „Обришите сузе које никад нису потекле/ Пустите препариране птице/ Из дубоких рана да полете..."

Прву књигу својих укоричених стихова Катарина је писала интензивно годину дана у једном тешком личном периоду, окрећући се прошлости, отварајући одељке одрастања и пуштајући да речи саме изађу. Чинила је то на специфичан начин, кроз експеримент, истражујући утицај музике коју воли, на ритам поезије коју пише.

– Моја поезија је љубавно-еротска, пуна осећања и лична, али и друштвено ангажована. Тај простор који се отвара и у уличним ритмовима, близак је сваком појединцу. Зато се ја обраћам свима, јер у томе можемо бити сви. Комбинујем, играм се различитим стиловима, посвећена нотама омиљеног Шопена и сасвим другачијим римовима урбаних простора – прича за „Политику" Николићева.

Приказ наслова даље даје Нина Пелеш, која скреће пажњу да датуми испод песама, управо упозоравају на интерпретацију времена као могућег хоризонта за боље разумевање песникиње и песама, груписаних у три целине и, такође, музички обојене својим насловима.

Снови од стакла нас воде од романтичне, сањарске, форме Ноктурна, преко наглашене осећајности и сировости тренутка у Импровизацијама, до Реп ритуалних репетиција и судбинског чантрања. „Стани кад сунцокрети заспу" је целина музички обележена немирима Синкопа, као у стиховима „Ове руке грле небо", „Угушиће га Улични пси", а персонификовани мотиви у Рифовима, последња је целина збирке. Писац и драматург, Катарина Николић је овом књигом песама пустила корење у песничким водама Србије и чини се да би било сасвим природно завршити њеним стихом: „Ова вода остаје кад сви оду", које прати илустрације на корицама и унутар збирке – дело мајстора сликарства Драгана Стојкова.

Као свестрани аутор, Катарина Николић, овога пута је у стихове уткала и своја уметничка искуства. Као сценаристa радила на филму „The Pond", који је премијеру имао и у САД, а коауторка је монодраме „Петар", игране у земљи и иностранству. Такође, друштвено је ангажована на више пројеката, попут представе „Изложене" (Црна Гора) у чијем је фокусу насиље над женама. Кроз културну размену, у Стокхолму, у позоришту „Пигметеатерн", упознала и савладала методологију позоришта сенки, те знање применила у дечјој представи „Чудесна шума", заснованој по истоименој књизи.

За њене романе, критика још каже да су филмични, готово сценаристички тачни, а многи садрже и директне алузије на одређене догађаје у окружењу, као и познате филмске наслове. Као директорка Галерије „Јован Поповић" у Опову, интензивно ради на представљању различитих култура и уметности у локалној заједници, са искуством у организовању више стотина културних догађаја из области савременог стваралаштва и визуелне уметности.

Добитница је награде „Хартефакт" за најбољи драмски савремени друштвено - ангажовани комад, драму „Прозор", која је премијеру имала на сцени Београдског драмског позоришта 2024. године, када на Фестивалу ФУГА у Словенији добија и специјалну похвалу за тему вршњачког насиља коју истражује. Николићева је и сценаристкиња филма „Троје" који је премијерно приказан на 51. Међународном филмском фестивалу у Београду (ФЕСТ). **О. Јанковић**

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Srbija
Autori: Olivera Milošević
Teme: ostalo
Naslov: „Šape" brinu o napuštenim ljubimcima

Napomena:
Površina: 399

Strana: 13

„Шапе" брину о напуштеним љубимцима

Смедерево – Прича која следи почела је пре десетак година, када је двоје младих и племенитих људи основало фејсбук групу „Удомљавање паса и мачака Смедерево" са жељом да се изгубљени љубимци врате власницима, болесни лече и опораве, а напуштени пронађу нови дом и одговорне власнике. Данас је ова група нарасла, а неколико стотина паса и мачака је спасено. Идеја о преласку мисије на виши ниво, оснивањем удружења, дуго је тињала. А онда се у групи јавила Смедеревка Маја Фесер, тражећи изгубљеног пса својих родитеља, и тако је један случајни контакт спојио људе са истом визијом. Вишегодишња борба за напуштене животиње добила је правни оквир – у јуну прошле године регистровано је удружење „Шапе Смедерева". Годину касније активно раде на бољој будућности без напуштених и злостављаних кућних љубимаца у овом граду.

Фото лична архива

Пас Вики, пронађен промрзао надомак Смедерева

– Међутим, ситуација са напуштеним, болесним и повређеним љубимцима у Смедереву и околини је алармантна и срцепарајућа. Свакодневно се на улицама могу видети пси и мачке који пате од глади, болести и повреда, препуштени сами себи, без адекватне помоћи и бриге – прича за „Политику" Маја Фесер, један од оснивача удружења.

Каже да овај проблем не само да одражава недостатак одговорности појединаца, већ указује и на потребу за бољим системским решењима – од строже контроле напуштања животиња, преко организованих програма стерилизације, до ефикаснијег рада азила и удомљавања.

– Свако од нас може допринети промени, било кроз стерилизацију својих љубимаца, удомљавање напуштених животиња или подршку организацијама и појединцима који се боре за њихову добробит. У Смедереву постоји много људи који у малим групама сарађују и свакодневно се труде да помогну напуштеним животињама. Међутим, сматрамо да је проблем сувише обиман и да постоји велика потреба за побољшањем ситуације. Баш зато верујемо да једино уједињени можемо постићи више – кроз бољу координацију, заједничке акције и подршку свих оних који желе да допринесу решавању овог проблема – јасна је Маја.

Да би успели у мисији да смање патњу беспомоћних животиња, надају се подршци локалне самоуправе и успешној сарадњи са азилом у Смедереву.

Тим „Шапе Смедерева" има око 40 чланова, од чега је 20 волонтера.

– Спасавам животиње одмалена, одавно сам почео да доводим кући болесне, повређене и напуштене псе и мачке, и та навика остала је до данас – описује себе Срђан Степановић. А слична је прича и осталих волонтера, који махом и сами имају по више љубимаца.

– Желим да видим свој град без напуштених љубимаца и томе дам допринос кроз волонтирање у удружењу. Мајка сам два двонога и власник четири четвороногa чеда – каже за себе Љиљана Младеновић.

Тренутно више од двадесет паса и штенаца чека удомљење преко овог удружења. За разлику од њих, Ана, Бели, Лејла, Мила, Зиги и Роки, већ су нашли свој нови дом.

Хумани активисти имају и хумане планове. Један од њих је прихватилиште.

– Наша визија је да на прикладном терену у околини Смедерева оснујемо прихватилиште, са неопходним условима за боравак, ветеринарску негу, игру, шетњу и тренинг за напуштене псе и маце, којих би за почетак било по 50. С временом бисмо покушали да проширимо капацитете – откривају из „Шапа Смедерева".

За такав подухват потребна им је сарадња са градом, а за сада нису успели да је остваре. Међу планираним пројектима је и бесплатна стерилизација напуштених и власничких паса и мачака, јер, како кажу, простом репродукцијом једне нестерилисане животиње добијамо најмање 40 нових на годишњем нивоу и тако настаје зачарани круг напуштених и незбринутих животиња.

Оливера Милошевић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 284

Naslov: Izložbeni program BINA u Kulturnom centru Beograda

Strana: 14

Изложбени програм БИНА у Културном центру Београда

Вечерас у 19 часова у Културном центру Београда биће отворено пет изложби у оквиру програма 20. Београдске интернационалне недеље архитектуре, која се ове године одржава до 17. маја.

Изложба „Јавност архитектуре" Милене Кордић и Андреја Долинке у Галерији „Артгет" и Ликовној галерији, кроз представљање активности БИНА и подсећање на неопходност архивирања савремене архитектуре, истражује како архитектонска критика може обликовати професију и друштво. Нагласак је на вредновању простора, друштвеној одговорности и преносу знања између генерација. Ова изложба тежи успостављању поља архитектонске критике као алата за унапређење квалитета изграђене средине и културе живљења.

У Ликовној галерији, поред програма иницијативе Архитектонског центра, у сегментима архива, едукација, урбана партиципација и активности БИНА биће постављена и традиционална изложба „Награде и конкурси (2024/2025)", која ће представити годишње награде за архитектуру и архитектонске и урбанистичке конкурсе у периоду април 2024 – март 2025. године у организацији Друштва архитеката Београда, док ће у задњем делу Ликовне галерије бити емитован БИНА ТВ програм „Београд – Објекти модернизма".

У Галерији „Артгет" ће бити отворена изложба „Велика награда УАС за животно дело" истих аутора. Ова награда је у фокусу 20. БИНЕ, а својим завидним континуитетом она добија улогу у афирмацији и промоцији архитектонског дискурса у Србији, нудећи неке од услова за развој архитектонске критике. Додељивање ове награде не говори само о прошлости већ делује и на будућност, инспиришући млађе генерације да развијају своје доприносе стојећи на раменима својих претходника, израђујући своју праксу на основама већ освојених знања кроз претходне генерације.

Истовремено ће у холу Галерије „Артгет" бити отворена изложба „Београд шездесетих и седамдесетих кроз објектив Марлиес Вујовић". Изузетно велика, опширна и по темама разнолика колекција професионалних фотографија Београда и целе бивше Југославије, рађених без ретуша и данашњег фотошопа, сведок је тренутка из поменутог времена полета.

У Галерији „Подрум" ће бити отворена изложба „Architecture Strictly Minimal" плаката студената Факултета савремених уметности, професора Александра Кушића. **М. Д.**

Фото БИНА

Са изложбе „Награде и конкурси", здање Лазара Кузманова

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Biti žena u svetu umetnosti

Napomena:
Površina: 323

Strana: 14

Бити жена у свету уметности

Од четвртка, 24. априла 2025. године, у Спомен-збирци Павла Бељанског за публику ће бити доступна поставка „Даница Никић (1895–1943): бити жена у свету уметности", организована у сарадњи с породицом Ковачевић поводом 130 година од рођења новосадске сликарке.

Даница Никић

Ауторке изложбе су проф. др Дијана Метлић, проф. мр ум. Јелена Ковачевић Воргучин, мр Милана Квас, музејска саветница, а координаторка пројекта је Ангелина Родић, кустоскиња.

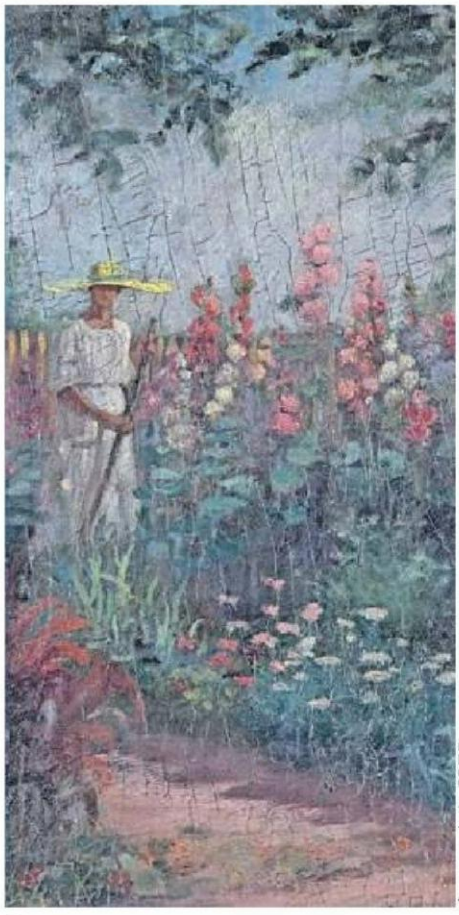
Овом изложбом Спомен-збирка наставља промоцију уметника који су стварали у истом периоду као и аутори чија дела се у њој чувају, а посебно промоцију женског стваралаштва, јер четвртину дела у колекцији Бељанског чине дела уметница.

Као сликарка, педагошкиња и добротворка, Даница Никић је учинила много на пољу еманципације жена у српској средини, али је остварила и вредан ликовни опус који употпуњује слику о развоју српског сликарства у периоду између два светска рата. Заснована на монографији „Даница Никић – сликар, педагог, доброчинитељ" ауторке др Вере Јовановић, изложба такође доприноси афирмацији уметница активних на новосадској културној сцени током прве половине 20. века.

Како је истакнуто, концепт изложбене поставке обухвата три целине: прва је посвећена угледној грађанској породици Никић у којој је Даница стасавала, посебно блиским везама с оцем Јованом и сестром Анкицом, с којом је активно учествовала у уметничком и друштвеном животу Новог Сада. Централни део поставке открије публици избор од 50 слика и цртежа из Даничиног сачуваног ликовног опуса, који броји више од 130 радова углавном интимног формата у различитим техникама. У завршном изложбеном сегменту биће представљен педагошки и добротворни рад ове изузетно хумане жене, али и начини на које су се жене борile за побољшање свог друштвеног положаја, права на образовање и јавно иступање.

Дизајн поставке потписују др ум. Јелена Јанев, мр уметности Јелена Ковачевић Воргучин и Вељко Дамјановић, који је урадио и графичко обликовање каталога изложбе.

Током трајања изложбе припремљен је богат пратећи програм: ауторска вођења кроз поставку, предавања, дечје радионице, као и промоција књиге др Вере Јовановић. **М. Д.**

Фотографије СЗПБ

Детаљ из каталога

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 389

Naslov: Dani slovenačkog filma uJugoslovenskoj kinoteci

Strana: 14

Дани словеначког филма у Југословенској кинотеци

Једанаесто издање манифестације Дани словеначког филма биће одржано од 7. до 11. маја у Државном аудио-визуелном архиву Србије – Југословенској кинотеци. У оквиру филмског програма биће приказано преко 25 остварења, док ће пратећи програм обухватити округли сто, трибину, промоцију монографије и изложбу.

Како је саопштено, ревија ће свечано бити отворена 7. маја у 20.30 часова у Сали Макавејев, након чега следи пројекција дигитално рестауриране филма „Преступници" редитеља Франција Слака из 1987. године. Овај политички трилер са елементима гротеске и кафкијанског апсурда снимљен је на подручју Горице (Италија) и Нове Горице (Словенија), који удружени ове године носе титулу Европске престонице културе под слоганом „GO! Borderless".

Фото промо

Кадар из филма „То је пљачка"

У оквиру главног програма ДСФ-а публика ће премијерно у Србији моћи да погледа дугометражни филм „Породична терапија", награђивани целовечерњи деби редитељке Соње Просенц. Филм је премијерно приказан на престижном Трајбека фестивалу у Њујорку, док је на фестивалу у Порторожу 2024. године овенчан са чак девет награда „Весна". Поред овог остварења, у главном програму ће бити приказани и играни филмови „То је пљачка" Грегора Андолшека и „Пет минута раја" Игора Претнара из 1959. године. У оквиру документарног програма биће приказана остварења „Тренутак реке" Ање Медвед и Надје Велушчек, „Ајзенштајнов ученик: Редитељ Игор Претнар у Москви" у режији Славка Хрена, „Кино Волта" Мартина Турка, „Арс" Амира Муратовића, „Тело" Петре Селишкар, као и филм „У мојим сновима сваке ноћи расте дрво" Вида Хајншека.

Програм ДСФ плус публици представља дугометражни документарац „Да ли је било нечег авангардног?" Матевжа Јермана и Јурија Медена, кратке анимиране филмове „Мачак пред вратима" Ане Чигон и „Будућност... је управо онаква какву сте је замислили" Саре Безовшек, као и кратке и експерименталне документарце „...хеј" Даворина Марца, „У тихој долини" Владимира Шојата, „Цлоудс Овер" Ане Елизабет Тасел и „ВЕЛ_ВЕТ_ВЕЛ" Михе Можине.

Ове године, истакнуто је, ДСФ уноси у главни ток и нову програмску нит која је посвећена најмлађима. Реч је о програму ДСФ за децу, а на којем ће бити приказана два филма: кратак анимирани „Три птичице" Зарје Менарт и остварење „Не дајемо игралиште" Клемена Дворника из 2024. године. Поред тога, посебан фокус ове године усмерен је на представљање Киноатељеа кроз ретроспективну програмску целину „Оријент Исток/Окцидент Запад – Граница кроз филм и историју", а која је део пројекта „Go! 2025 Nova Gorica/Gorizia". У избору Киноатељеа, чији представници ће бити и гости ДСФ-а, публика ће првог дана, уочи свечаног отварања ревије, бити у прилици да погледа четири документарна филмска остварења: „Наши амерички дани" Кјаре Барби и Андреје Мањанија, „Ждралови лете на југ" Дорице Макуц, „Абесинија" Карпа Године и „Крас" Франка Ђиралдија. Завршног дана ДСФ-а, у оквиру получасовног блока, биће приказани и филмови полазника радионице „Киноактив" Друштва Словенаца „Сава" 2024/2025. **М. Д.**

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 296

Naslov: Pisanje je kao sejanje, a čitanje kao žetva

Strana: 15

Писање је као сејање, а читање као жетва

Књига есеја „Продавница магле" Радомана Кањевца, књижевника, песника и новинара, у издању „Службеног гласника", представљена је у београдској књижари „Геца Кон", а у разговору су поред аутора учествовали Гордана Милосављевић Стојановић, уредница издања, и Петар В. Арбутина, књижевни критичар.

Књига „Продавница магле", обликована у маниру лирске медитативне прозе, необичан је наставак претходне Кањевчеве књиге „Човек у сенци", коју је, пак уредио Петар В. Арбутина, а која је у Гласнику имала два издања.

Сажетим и језгровитим песничким стилом Кањевац, овог пута у форми есеја и путописа, промишља савремени свет и титраје душе човека у њему. Разноликост тема меандрира између крајње личних и свеприсутних, попут ходочашћа на Свету Гору, сећања на мајку, импресија о Андрићу, Новаку Ђоковићу, лепоти говора, филму, о надахнућу, о Косову и Метохији. О Балкану... „Продавница магле" читаоцу открива пишчеве дамаре и усхићења, каткад мисаоно, каткад духовито, а понекад и иронично тумачећи стварност која нас окружује.

– У односу на „Човека у сенци", ова књига има више путописа, укључујући и онај о Голом отоку, на ком је био мој деда. Први пут сам проговорио о свом детињству. Уопште, писао сам о стварима о којима размишљам, која ме занимају годинама. А наслов је ироничан... – истакао је Радоман Кањевац.

„Песник и политичар су два света, две супротности у сваком погледу. Политичар је увек на земљи, у неизвесној борби са свакодневним, реалним, животним проблемима, песник је увек у облацима, са благим презиром према свему што је банално и свакодневно" (...), пише Кањевац, док се у другом есеју осврће на књижевни живот: „За писца је успех често опаснији од неуспеха. Неуспех производи гнев који вас подстиче на писање, а успех вас доводи у ситуацију да изгубите критеријум и лако помислите како је све што напишете добро. Тако се догађа да писац, након једне добре књиге, објави неколико лоших. У нашем успеху се најчешће налази клица нашег неуспеха."

Занимљиво је и запажање о Ничеу: „Кад је Фридрих Ниче купио писаћу машину, један од његових пријатеља приметио је промену стила у његовом писању. Ничеова језгровита проза постала је сажетија, више телеграфска и Ниче је и сам закључио да 'наша опрема за писање учествује у обликовању наших идеја'". Или о Новаку: „И док смо понављали да желимо да живимо као сав нормалан свет, Новак Ђоковић је био једини производ који смо, у годинама првобитне акумулације сумњиво стеченог капитала, могли да понудимо свету."

Управо је уредница издања Гордана Милосављевић Стојановић указала на везу писања и читања у Кањевчевим записима, писање је за њега као сејање, читање је као жетва, али је и налик на слушање музике.

Петар Арбутина подсетио је на то да је Исидора Секулић овакве текстове звала службом, али је уочио и то да је и у тим службама Кањевац и даље песник, и када пише о примордијалним утисцима из детињства, и када пише о свом односу према уметности, посматрајући Пикасову „Гернику". Али, притом Кањевац јасно увиђа границе стварности и реалности унутар уметничког дела.

– Због хиперпродукције ми смо изгубили радост читања. Међутим, ову књигу створила је радост читања – додао је Арбутина.

М. Вулићевић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Magnet poezije koji privlači

Napomena:
Površina: 850

Strana: 15

Магнет поезије који привлачи

Видимо, осећамо да се у свету у којем живимо многи људи не сналазе, пристају на разне компромисе, каже глумац Озрен Грабарић, који тумачи насловног јунака у представи „Сирано”

Редитељ Александар Поповски и ја месецима пре прве читаће пробе „Сирана” интензивно смо радили на мом новом јунаку: Сирану де Бержераку. Кренули смо од адаптације текста, уносили своје идеје, настојали да разрешимо дилеме које смо имали. Како и зашто Сирано носи комплексну идеју, поруку, потребу за љубављу, уз питање заљубљујемо ли се у нечији изглед или лепоту духа. Наша представа је својеврсна борба за поезију, реч, за стихове. У том смислу Сирано у нашој верзији је онај јунак који се користи поезијом, Роксана исто тако, зато се препознају и заљубљују. И остали ликови их у тој линији прате, и њих тај магнет поезије привлачи.

Један од водећих хрватских глумаца Озрен Грабарић овако је за „Политику” говорио о свом новом, насловном јунаку у представи „Сирано” по делу Едмонда Ростана у режији Александра Поповског. Комад, који је недавно премијерно изведен на сцени загребачког позоришта „Гавела”, превео је Иван Кушан, драматург је Дубравко Михановић, сценограф Вања Магић, костимографкиње су Марита Ћопо и Миа Поповска, аутор музике Марјан Нећак...

Нисмо ни сумњали кад смо пре извесног периода чули за идеју да искусни Александар Поповски намерава да режира ово Ростаново ремек-дело из 1897. године о љубави, поштењу, идеалима, да

Фото Д. Удовичић

Озрен Грабарић, један од водећих загребачких глумаца

је лик комплексног Сирана, једног од последњих романтичних јунака, песника, меланхолика, бескрајно духовитог, болно осетљивог драмског јунака, намењено управо Озрену Грабарићу, кога београдска публика и те како добро познаје.

Обележен великим носом, Сирано сумња да никада неће освојити Роксанино срце. Ипак, жртвује се за њену срећу, нудећи осећања кроз другог име...

– Сирано јесте груб човек који говори истину свету и ствара многе непријатеље око себе, али је и неустрашиви ратник. Лик који је једино преплашен пред Роксаном, несигуран да стане пред њено лице. Ту пратимо разне слојеве, димензије његовог карактера, ратника-човека који жели своју перјаницу, како сам каже, да понесе чисту са собом. Његова унутрашња потреба јесте да буде чист пред светом, али је и преплашен. Носи комплекс свог изгледа, нарушене лепоте. У том смислу, врло прецизно пратимо Ростанову партитуру, кључне сегменте наравно смо оставили. Имали смо, међутим неке ауторске упливе, како редитељ Александар Поповски и иначе ради. Ово је, свакако, један од лепших процеса које сам током каријере радио – тврди Грабарић.

Београдска публика имала је најпре прилику пре неколико година да види Грабарића у представи „Хинкеман” у режији Игора Вука Торбице, у продукцији Загребачког казалишта младих на сцени Народног позоришта у Београду. Али и његов ауторски пројекат „Дневник једног лудака”, рађен по Гоголу, кад је однео убедљиву победу на земунском Фестивалу монодраме и пантомиме. У Београдском драмском позоришту, које сматра својом другом кућом, освојио је поклонике театра с бројним представама: „Ружни, прљави, зли” Слободана Обрадовића, по мотивима истоименог филма Етора Сколе, у режији Ленке Удовички, „Човек слон” према тексту Димитрија Коканова у режији Кокана Младеновића, „(Пра)Фауста”, према Гетеовом првобитном тексту чувене драме, у режији Бориса Лијешевића, „Демократија” према мотивима драме Јосифа Бродског, у режији Вељка Мићуновића...

Озрен Грабарић је доцент на Академији драмске уметности у Загребу на Катедри за сценски говор. Рођен је у Загребу, али је добар део детињства провео у Барселони. Стални члан „Гавеле” постао је 2006. године и има статус првака. На питање ко је данас Сирано, романтични идеалиста или... Грабарић каже:

– Тешко ми је да се определим, зато што можда таквих људи, попут Сирана, више нема или нам недостају. Видимо и осећамо да се у свету у којем живимо многи људи не сналазе. Прилагођавају се тренутку, пристају на разне компромисе, који су једини начин да човек остане у овом друштву, заједници, а да не живе на маргинама. Корисно је да га имамо у том фиктивном смислу, да константно подсећамо да је утопија ту да нам покаже пут, односно да у тој тежњи будемо бољи, дамо све од себе. Потребни су нам ти светионици да видимо где правимо грешке. Не морамо нужно да досегнемо до идеала, јер је то можда и немогуће, али показати тај смер, путоказ, и те како је важно. Зато су овакве приче битне, посебно у нашем турбулентном времену у које је свет ушао, наш регион такође. Очигледно су то циклични догађаји у које смо саплетени – констатује Грабарић.

Б. Г. Требјешанин

Из представе „Сирано”

Фото Иван Ићојтић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: „Bio jednom jedan laf - Dušan Radović”

Napomena:
Površina: 245

Strana: 15

„Био једном један лаф – Душан Радовић”

Културни центар Војводине „Милош Црњански” наставља успешну сарадњу с Библиотеком града Београда и публици овог пута у својим просторијама представља изложбу Библиотеке града Београда „Био једном један лаф – Душан Радовић”.

Детаљ са плаката

Поставка која ће бити отворена до 30. априла (улаз је слободан) јесте културолошко-документарна и настала је са циљем да се на висококвалитетан, иновативан и достојанствен начин обележе живот и дело Душка Радовића, великана наше књижевности и културе, који је оставио неизбрисив траг. Аутори изложбе су Олга Красић Марјановић, Владислава Ивковић Марковић и Виолета Ђорђевић, а дизајн изложбе урадила је Снежана Рајковић.

Подсетимо, Душан Радовић (Ниш, 1922 – Београд, 1984) истицао је да је он пре свега новинар, а онда писац, радио и телевизијски уредник, афористичар. Међутим, како је саопштено, којим год да се послом бавио, остављао је непоновљив траг који су потом многи следили. Изложбом „Био једном један лаф – Душан Радовић” тај траг се прати на тридесет штампаних плаката који представљају савремен поглед на обиман, разноврстан и слојевит Радовићев опус.

Душан Радовић је био главни уредник „Пионирских новина”, уредник Програма за децу Радио Београда, уредник Програма за децу Телевизије Београд, уредник листа „Полетарац”, новинар „Борбе” и (од 1975. године) уредник Студија Б. Његова емисија „Београде, добро јутро” почела је да се емитује јула 1975. године на Студију Б. Била је укинута 1982. године, када су одређени чланови владајуће партије окарактерисали Душкове афоризме као „политичке поруке са израженом моралистичком и демагошком позадином”. Сценарио и текст популарних песама писао је за дечију телевизијску серију „На слово на слово”.

Најширој публици је познат по афоризмима којима је будио Београђане на таласима Радија „Студио Б”, који су касније објављени у три књиге „Београде, добро јутро”. Његова дела превођена су на све значајније светске језике. Као члан редакције и преводилац са француског дао је имена ликовима у стриповима Талични Том и Крцко. Преминуо је 16. августа 1984. године у Београду. Поводом века од његовог рођења објављена је монографија „100 година Душка Радовића”.

Поставка је први пут свечано отворена 12. новембра 2014. године у Галерији Атријум Библиотеке града Београда, поводом 30 година од смрти Душка Радовића. Од тада интензивно живи путујући по градовима Србије, али и ван њених граница. Изложба је гостовала у педесет градова Србије, као и у Будимпешти, Софији, Франкфурту, Бечу.

М. Д.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Beograd
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Održan karneval u Bloku 44

Napomena:
Površina: 180

Strana: 16

Одржан карневал у Блоку 44

Дводневни ускршњи карневал одржан је у Блоку 44, на Театру на Сави, у организацији Градске општине Нови Београд. Велики број Новобеограђана и комшија из других општина уживао је у богатом програму који је пре свега намењен деци и осмишљен као вид промоције породичних вредности и заједништва. Уз дружење и смех деца су показала креативност у фарбању јаја свим техникама – шарана воском, масним бојама, травчицама. Сав приход који су сугрђани оставили намењен је Црвеном крсту у Новом Београду.

Првог дана карневала посебно интересовање посетилаца привукла је увек занимљива и раздрагана трка беба, популарна „Пузијада". Карневалску атмосферу употпуниле су мажореткиње, жонглери, програми „Кловновска магија" и „Плесом до снова", а најмлађи су уживали и у шетњи с коњима и опробали се у јахању.

Програм на бини обухватио је и бесплатне представе „Ускршња бајка", „Марко у земљи играчака", „Виле и вилењаци", као и журку за децу уз ди-џеја.

М. Ј.

Фото ГО Нови Београд

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 161

Naslov: Razgovor o savremenoj ženskoj poeziji u postjugoslovenskim pesničkim kulturama

Strana: 15

Разговор о савременој женској поезији у постјугословенским песничким културама

Разговор о антологији „Тела и језици у покрету – савремена женска поезија у постјугословенским песничким културама", коју је приредила Дубравка Ђурић у прошлогодишњем издању „(Ре)конекције" из Новог Сада, уз читање поезије појединих песникиња, одржаће се данас од 18 часова у УК „Пароброд".

Осим др Дубравке Ђурић, професорке, песникиње, теоретичарке поезије и критичарке, о „Телима и језицима у покрету" говориће др Милош Ђурић, професор ЕТФ-а Универзитета у Београду, уз модерацију Катарине Лазић, уреднице књижевног програма у „Пароброду".

Како је истакнуто, антологија садржи укупно 40 песникиња, рођених између 1969. и 1996. године, и насловом сугерише да је за савремену поезију важна динамика кретања песникиња, како географским, тако и имагинарним просторима. Избором ауторки, антологичарка је намеравала да укаже да поезија постоји у „плуралности облика, идеологија и тема".

Поред уводне белешке и обимне студије о савременој поезији др Ђурић, „Тела и језици у покрету – Савремена женска поезија у постјугословенским песничким културама" осим одабраних стихова ауторки садржи и аутопоетичке текстове појединих песникиња. Рецензенткиња овог избора проф. др Биљана Дојчиновић сматра да овде чујемо снажне побуњене женске гласове који, засновани на свакодневици, историји света или саме поезије, елементима популарне културе или културе специфичне за ово поднебље, отварају критички поглед на све што нас окружује.

Заступљене су песникиње из Србије, Хрватске, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Словеније и Македоније, а неколико њих делује у другим културама и на другом језику.

М. Д.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Beograd
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 926

Naslov: Jedan ledeni dan - godina bez domaćeg voća

Strana: 16

АПРИЛСКИ МРАЗ ТЕШКО ПОГОДИО НАШЕ ВОЋАРСТВО

Један ледени дан – година без домаћег воћа

Осмог априла температура и у околини Београда била испод нуле, а понегде се спустила и на минус шест степени Целзијуса

Прошле су две седмице од наглог захлађења које захватило како главни град тако и читаву земљу. Иако се, судећи према дугорочној временској прогнози Републичког хидрометеоролошког завода више не очекују ледени дани, већ сада је јасно да је априлски мраз тешко погодио воћњаке Београда и Србије и да се ове године нећемо наћи „домаћих" кајсија, брескви, вишања, крушака, јабука...

– Априлски мраз догодио се касно и био је интензиван, са температурама и до минус шест степени Целзијуса, што је довољно да угрози и воћке које су у раној фази цветања, као што су јабуке. Претходни јаки мраз у другој половини марта већ је угрозио кајсије и бресквице, а овај је оштетио трешње и вишње, шљиве, крушке и јабуке широм Србије.

Тежак ударац за производњу воћа

Мраз је у марту и почетком априла уништио око 100.000 тона воћа у Србији, изјавио је професор новосадског Пољопривредног факултета у пензији Зоран Кесеровић. Он је агенцији Бета рекао да је мраз између 18. и 19. марта уништио око 80 одсто кајсија и око 65 до 70 процената раних трешања. Професор Кесеровић рекао је да је то био најјачи мраз за последњих 20 година. Захватио је Шумадију и чак га је било и на југу. Други мраз, у ноћи између 6. и 7. априла, дотукао је кајсије чак и на брдима Фрушке горе и захватио Шумадију где је смрзао јабуке, највише сорте ајдаред, чак 70 одсто, затим крушке и шљиве. Када измрзну воћке воћарске културе, као што су шљива, јабука и вишња, то је значајан ударац на производњу воћа, казао је он.

С обзиром на то да су четири главна производа наше воћарске индустрије шљиве, јабуке, трешње и малине, овај мраз је угрозио производњу три од четири наше најважније воћке – пренео је специјализовани портал за климатске промене „Клима 101" мишљење професора др Дејана Ђуровића са Пољопривредног факултета који тврди да се очекује драстично смањење приноса као последица поменутог захлађења.

Професор Ђуровић додаје да мраз не мора да утиче само на смањење приноса, већ може утицати и на квалитет, посебно код воћа као што су јабуке или крушке. Код јабука, каже он, типично је најквалитетнији плод онај из централног цвета, који први цвета и самим тим први страда приликом мраза.

Он наводи да се воћари широм земље на различите начине боре против мраза. Најбоља метода је орошавање, односно прскање засада водом у време мраза, али ова мера подразумева употребу ресурса који су великом броју воћара недостижни. Наиме, за орошавање потребно је 40 кубика воде по сату, по хектару воћњака, што већи произвођачи остварују уз помоћ великих резервоара воде, површине и веће од хектара.

– Мањи произвођачи сналазе се како знају и умеју. Овакав мраз значи да од једног дана зависи читава година. Користе се, примера ради, машине које греју и мешају ваздух, а које се возе кроз воћњак у току мраза. Међутим, то може бити тешко изводљиво када мраз дуго траје, у току ноћи и раног јутра, а посебно ако се понавља из дана у дан. Постоје и друге методе као што је прскање различитим средствима, али оне су такође мање ефикасне и често непроверене – објаснио је Ђуровић.

Колико ће плодова ове године моћи да се убере

Према његовом мишљењу, важно решење су превентивне мере – правилан одабир воћке и сорте за различите локалитете. У томе треба да помогне такозвана рејонизација воћарства, која код нас још није до краја спроведена, а која треба да служи и држави и произвођачима као водич у садњи, посебно сада, у условима климатских промена. Ђуровић сматра да рејонизација треба да се спроведе и на микронивоу јер могуће су микроклиматске разлике и на малим површинама.

Подсетимо, Београд и читаву Србију захватило је велико захлађење које се нарочито испољило 8. априла када је температура била у „дебелом" минусу. А када температуре падну на више од два степена испод нуле у ово доба године, јавља се опасност по воћне засаде јер су многе воћке тада у рањивим фазама цветања.

– Претходни јаки мраз у другој половини марта већ је угрозио кајсије и бресквице, а овај је оштетио трешње и вишње, шљиве, крушке и јабуке широм Србије. Све зависи од конкретних услова у појединачним воћњацима и од тога колико је далеко која биљка стигла у цветању, што опет зависи и од сорти засађеног воћа. Када је реч о пролећном мразу у воћарству, јасно је да од једног дана зависи читава година – упозорио је професор Ђуровић.

Опасност од пролећних мразева додатно продубљују климатске промене, које доводе до чешће појаве топлог времена у касну зиму, чиме узрокују да воћке раније почињу да цветају. Како наводи портал „Клима 101", услед пораста просечних температура, време почетка вегетације код воћака у Србији у просеку се померило за две недеље уназад па су мразеви крајем зиме постали опаснији него што су некада били.

Ризик од касног мраза препознат је и у Програму прилагођавања на измењене климатске услове, који је усвојен крајем 2023. године, а у којем стоји да је неопходно да Србија повећа „укупне износе за субвенције за заштиту од мраза за вишегодишње засаде и матичне засаде".

Мада постоје различите методе непосредне заштите засада од мраза, важна форма одбране је боља и информисанија садња, и то сорти које су отпорније на мраз. И ту је кључна улога државе јер треба да постави јасне водиче за садњу у условима који су се драстично променили у односу на време од пре само неколико деценија. **Милан Јанковић**

Фотографије А. Васиљевић

Наши воћњаци неспремни за нагла захлађења

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Beograd
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 351

Naslov: Više turista nego prethodne godine

Strana: 16

Више туриста него претходне године

У фебруару ове године наш град посетило је 80.949 гостију, односно за 0,76 одсто више него прошле године у истом месецу, говоре подаци Секретаријата за управу. Туристи су остварили 222.538 ноћења, што је за 6,24 одсто више него претходне године. Највећи број ноћења остварили су Турци, Руси, Кинези, Грци, Црногорци и Босанци.

У последње време због друштвених дешавања, блокада и протеста у нашој земљи, владе појединих држава упозоравају своје грађане и скрећу им пажњу да без преке потребе не иду у Србију. За ове смернице, када је реч о нашој земљи, према мишљењу Миодрага Поповића, в. д. директора Туристичке организације Београда, нема реалног основа, али се очекује смањење доласка гостију.

– У марту, у хотелским смештајима, отказано је око 35 одсто резервација па се очекује мање туриста. То је прва директна последица тренутних дешавања. Остварује се и много мањи приход. Прошле године у Београду се од туризма у сектору услуга зарадило око милијарду и 400 милиона евра. Индиректне последице ће се такође осетити. Мањи број гостију – мање посла, што потом доводи до потенцијалног смањења радне снаге у сектору услуга. Сваки осми запослени грађанин има неке повезаности са туризмом јер ради или директно у њему или у сектору услуга – објашњава Поповић.

Највише последица, ипак, осетиће се у конгресном туризму. Већ сада велики број људи који би требало да дођу на конгресе отказује хотеле, али се понегде обустављају и пословни састанци.

Фото Н. Марјановић

Страни гости радо обилазе српску престоницу

– Надамо се да ће ово проћи, како се и потоњи конгреси не би отказали. С обзиром на то да се ове године конгреси заказују за следећу, ми имамо проблем. Смањиће се број конгреса који ће се организовати у нашем граду – истиче Поповић.

Туристичка организација ради најнормалније и припрема нове садржаје.

– Велике манифестације повећавају видљивост, привлаче и грађане, али и грађане Србије, као и госте из иностранства. Сада су актуелни „Београдски дани породице". Боримо се да промовишемо наш град, да покажемо да је Београд безбедан, као што је увек и био – закључује Поповић.

Овогодишња смотра „Београдски дани породице" трајаће до првог јуна, а одржава се на Тргу републике, Калемегдану, у Ташмајданском парку и Кнез Михаиловој улици. Програми су бесплатни и биће сваке суботе и недеље. Очекује се велики број уличних забављача, концерата, фестивала и сајмова, дечјих представа, едукативних и креативних радионица, спортских такмичења… На Сава променади одржаће се карневал бродова, а на Међународни дан породице, 15. маја, биће уприличена традиционална шетња у којој ће учествовати и патријарх Порфирије и градоначелник Александар Шапић.

И. Стаменковић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Beograd
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Žurka u Topčiderskom parku

Napomena:
Površina: 54

Strana: 16

Журка у Топчидерском парку

Традиционална манифестација за децу „Васкршње чаролије" отворена је у Топчидерском парку испред Конака кнеза Милоша, где се окупио велики број малишана који су заједно са својим родитељима, бакама и декама, а и са представницима општинског руководства уживали у васкршњем програму у организацији Општине Савски венац. Деца су се забављала уз кловновске представе, спортски перформанс, маскоте и жонглере, а организоване су и различите радионице као и цртање по лицу.

М. Ј.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Feljton
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 190

Naslov: LISTAJUĆI POLITIKU 22. april 1975.

Strana: 19

ЛИСТАЈУЋИ ПОЛИТИКУ

22. април

1975.

СУЂЕЊЕ УСТАШКОЈ ТЕРОРИСТИЧКОЈ ТРОЈЦИ У САЛЦБУРГУ – Пред поротом Земаљског суда у Салцбургу почело је суђење тројици „студената", Марку Логарушићу (29), Ивану Помперу (32) и Славку Михалићу (27), члановима усташке терористичке тројке. На самом почетку процеса пружено је довољно елемената који потврђују да су оптужени били директни саучесници и помагачи усташке диверзантске групе која је из Аустрије упућена у Југославију у јуну 1972. да оствари злочиначке циљеве. Првооптужени Логарушић је покушао, неуверљиво и контрадикторно, са много одговора „не знам", да порекне све што је изјавио у истражном поступку 1973. А тада је рекао да је члан подземне организације „Хрватско револуционарно братство" (ХРБ) и да је у близини Салцбурга учествовао у вежбама гађања из ватреног оружја, заједно са усташким диверзантима који су пре три године упали у Југославију. И друга двојица, Помпер и Михалић, признали су да су положили заклетву и постали чланови ХРБ. У оптужници се изричито наводи да су сва тројица, као припадници „забрањене оружане организације, јачали спремност тиме што су учествовали у вежбама у гађању, куповини предмета за наоружање и лекова". Они се терете и да су врбовали сународнике за чланство у ХРБ, правили летке антијугословенске садржине и фалсификовали пасоше.
На процесу се као сведок појавио и свештеник Вилим Цецеља, некадашњи „душебрижник" усташког крволока Анте Павелића. Он је излазак пред суд покушао да пропагандно искористи представљајући да је његов рад као усташког пастора „социјална брига за оне Хрвате којима у Аустрији треба помоћ". Цецеља је изјавио да „ништа не зна" о припремама усташке групе која је 1972. упала у Југославију, већ да је о томе „сазнао из новина".

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Feljton
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1370

Naslov: „Britanac" prvi poneo YU oznake

Strana: 19

Бојан Димитријевић

Илија Кукобат

„Британац" први понео YU ознаке

Управа „Аеропута" је крајем 1932. одлучила да купи летелицу типа „Спартан крузер", али се умешао Штаб ваздухопловства и подсетио на одредбе уговора с државом које су се тицале набавки авиона од југословенских произвођача. Компромис је нађен у откупу лиценце од британске фирме

Током европске промоционе туре британског путничког тромоторног авиона типа „Спартан крузер" (дуге 3.593 миље) једно од одредишта био је и Београд, где је авион боравио од 18. до 20. октобра 1932. Ова летелица је могла да понесе шест путника и два члана посаде. Главни промотер у овдашњој јавности био је Том Маплбек, представник британске ваздухопловне индустрије у Краљевини Југославији. Преко њега су ишле све набавке авиона британских произвођача.

„Спартан" је на београдском аеродрому приказан представницима „Аеропута", а дан касније и представницима Министарства војног. Пилот „Спартана", пуковник Стрејнџ, говорио је могућностима летелице, у распону од минималне до максималне брзине и у режиму рада два или само једног мотора: „Са два бочна мотора, авион може да се попне на 2.000 метара и да се одржава на тој висини са било која два мотора. Са једним мотором, било којим, може под врло благим углом да се спусти у случају незгоде, тако да и ако се деси да два мотора откажу, са тим једним може врло лако да атерира. Сви они који су летели били су врло задовољни, како удобношћу авиона тако и лакоћом и сигурношћу са којом се управља".

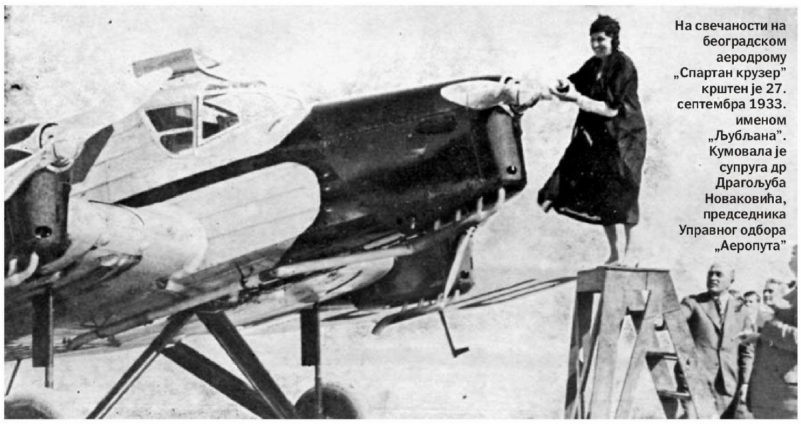
Управа „Аеропута" убрзо је донела одлуку о набавци овог типа летелице, али су се у поступак умешали Штаб ваздухопловства и домаће фабрике, позивајући се на одредбе уговора између државе и „Аеропута" о набавкама авиона код југословенских произвођача. Фабрика „Змај" дала је 11. фебруара 1933. понуду за израду четири летелице, с роком испоруке до краја године. „Змај" је апеловао на „Аеропут" да увиди значај набавке авиона произведених у земљи. Као компромисно решење, „Аеропут" је пристао да један авион набави од домаћег произвођача, а да се још два направе у Југославији по лиценци коју би „Аеропут" откупио. Стицајем околности и услед губитка „Фармана" у удесу код Љубљане, дозвољена је набавка још једног авиона из Британије. Занимљиво да је Аеропут у овом периоду покушао да четири „Потеза" прода Штабу ваздухопловства, али без успеха. Одлучено је да се у Змају произведе само један Спартан.

Први „Спартан-Џипси", како су ови авиони често били називани у Југославији долетео је на аеродром у Београду крајем септембра 1933. Био је то први авион у флоти са ознакама „YU", а крштен је 27. септембра именом „Љубљана" на свечаности на аеродрому Београд. Кумовала је супруга др Драгољуба Новаковића, а чинодејствовао је земунски прота Марковић. И словеначке и хрватске новине су истицале да је овај авион набављен као нека врста замене за авион Фарман који се срушио претходно, а обављао је саобраћај на том делу Краљевине. Такође, напомињано је како је име „Љубљана" дато као почаст жртвама које су страдале у удесу „Фармана" код тог града, али и због праксе да авиони „Аеропута" носе имена већих градова (Београд, Загреб, Подгорица, Скопље).

Истакнуте су могућности овог авиона, солидна градња, простор за путнике и сигурност. Већ 30. септембра у 17.45 авион „Љубљана" слетео је на аеродром код тог града, дошавши из Загреба. Пилотирао је Владимир Стрижевски, са њим је био директор Талија Сондермајер и неколико представника управе „Аеропута" и ваздухопловства. На дочеку су били челни људи локалне управе, аеро-клуба, војске и других организација. У словеначким дневним новинама је најављено да ће овај авион одржавати везу са Загребом и Београдом.

После завршетка летачке сезоне, руководство Друштва је одлучило да пошаље свој Спартан на Други међународни аеро-митинг Египатског аеро-клуба, односно на 33. међународну аеронаутичку конференцију. Авион је полетео 16. децембра 1933. из снегом покривеног Београда, и преко Грчке, Турске и Газе стигао у Каиро, готово у бришућем лету испод 100 метара висине. Од 19. до 24. децембра, авион је учествовао на „Гркама око оаза" у дужини око 1.450 километара, које је организовао египатски аеро-клуб. Египатска штампа је прогнозирала да ће наш авион бити међу првих три на циљу. Међутим, неки кварови и поправке у току такмичења осујетиле су ову прогнозу. Занимљиво је да је „Спартан" поред посаде носио и пет путника, који су ову ексклузивност платили по 10.000 динара. Они су могли да понесу само до 15 килограма пртљага. Ова авантура дуга 5.300 километара била је сасвим успешна – по повратку у Београд, посада и путници „Спартана" нису скривали одушевљење. Причали су о ручку под шаторима у оази, црнцима који су их великим лепезама хладили и терали муве, као и другим необичним згодама. Интересантно је да је друштво из „Спартана" по међуслетању у Јерусалиму срдачно дочекао заменик патријарха Јерусалимског, као вероватно прву православну ваздухопловну делегацију која је посетила ово место и ходочастила том приликом.

Година 1933. означила је почетак опоравка југословенског ваздушног саобраћаја. Обновљен је саобраћај са Сушаком и отворен аеродром код Љубљане, а број путника је порастао. Дирекција Аеропута премештена је у Дом Аеро-клуба „Наша крила" и започета је обнова флоте куповином британских „Спартан крузера", уз најаву лиценце за производњу ових летелица у Југославији. Међутим, над том годином остала је сенка погибије посаде и путника „Фермана" код Љубљане 12. септембра.

На свечаности на београдском аеродрому „Спартан крузер" крштен је 27. септембра 1933. именом „Љубљана". Кумовала је супруга др Драгољуба Новаковића, председника Управног одбора „Аеропута"

„Спартан крузер" произведен у земунској фабрици аероплана и хидроавиона „Змај"

Фотографије из књиге аутора

После завршетка летачке сезоне, руководство „Аеропута" је одлучило да 16. децембра 1933. пошаље свој „Спартан" на Други међународни аеро-митинг Египатског аеро-клуба. По повратку, посада и путници „Спартана" нису скривали одушевљење. Причали су о ручку под шаторима у оази, црнцима који су их великим лепезама хладили и терали муве, као и другим необичним згодама. Интересантно је да је друштво из „Спартана" по међуслетању у Јерусалиму срдачно дочекао заменик патријарха јерусалимског, као вероватно прву православну ваздухопловну делегацију која је посетила ово место и ходочастила том приликом

Са друге стране, обновљени уговор са државом значио је и појачану контролу рада „Аеропута". Наметнута му је обавеза бесплатног превоза до 30 килограма поште на уговореним линијама, укинуто је увећање субвенције од додатних 50 одсто износа по пређеном километру ван југословенских граница, забрањено је бављење било каквим послом невезаним за ваздухопловство без дозволе Министарства војске и морнарице, увећан број категорија особа са привилегованим ценама карата и проширена је контрола рачуноводства на целокупно пословање.

Комесар министарства трговине сумирао је у свом извештају, који се односио и на 1933. годину: „И овом приликом слободан сам нагласити да је потребно да Друштво уведе најрационалнију штедњу у сваком погледу. Мишљења сам да би се тиме друштвени расходи могли смањити од 250.000 до 350.000 динара годишње. У овом правцу Друштво је већ почело да ради. Донело је правилник о пилотима, а кроз најскорије време ће донети правилник о особљу, смањило је награде члановима управног и надзорног одбора за присуства на седницама, путни трошкови су сведени најмању меру, итд."

Наставиће се

Књигу Бојана Димитријевића и Илије Кукобата „Аеропут" издао је „Архипелаг"

Несугласице и полемике у ваздухопловном јату

Поводом годишње Скупштине Аеро-клуба, пилот Миодраг Николић, ранији члан Удружења резервних авијатичара, иначе и уредник листа „Наша крила", доставио је новинама „Време" шири критички осврт на рад „Аеропута". У тексту објављеном 16. марта 1933, Николић је истакао да већ неколико година, „једна група људи из А. Д. Аеропут на челу са господином Сондермајером држи у својим рукама националну организацију Аеро-Клуб. Тако да је он у ствари постао филијала тога акционарског и трговачког друштва. Ова филијала је потребна Аеропуту и да, када треба да се иступи са циљевима пропаганде – реклама и за постизање што бољих концесија, тамо где отказују и најпробаније трговачке методе. Та господа су још пре неколико година донела тако реакционарна правила за клуб, која искључују сваку опозицију и омогућују да се из клуба одмах удаљи сваки онај ко се усуди да критикује њихову самовољу и неправилан рад. Та иста група осетила се погођена идејама изнесеним у цитираном чланку, јер им не би ишло у рачун да се Аеро-клуб, једном за свагда еманципује од Аеропута и постане самостална организација, која би могла једног дана стећи право да својим ауторитетом утиче на рад Аеропута у погледу упослења, одређивања линија и куповања материјала. Због ове групе из А. Д. Аеропута већ неколико година воде се у клубу препирке и несугласице. Због тих сталних размирица гро авијатичара у земљи не интересује се радом клуба, јер не може понос да им дозволи да буду чланови клуба, који је зависан од једног трговачког предузећа. Постоје и многи други разлози који захтевају да Аеропут не сме имати утицаја на одлуке клуба." Овде је Николић посебно истакао „самовољу групе из А. Д. Аеропут на челу које је господин Сондермајер, генерални директор а уједно и први потпредседник Аеро клуба и који доказује да је он за сав хаос који влада у Аероклубу већ неколико година кривац те према томе штетан по клуб", наведено је у Николишевом тексту.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Pogledi
Autori: Zoran R. Tomić*
Teme: ostalo
Naslov: Nedoumice i presabiranja

Napomena:
Površina: 985

Strana: 20

Недоумице и пресабирања

*Зоран Р. Томић**

У Србији, у Београду ми је све: наслеђени станчић од родитеља, њихови гробови, мали круг пријатеља и познаника, започете студије на београдском Правном факултету, напоредо напоран поподневни секретарски рад код једног адвоката. Приходи, скоро па недовољни. Родитељи су ми погинули у саобраћајној несрећи још док сам била гимназијалка. Неудата сам, била сам без озбиљног емотивног партнера све док се није појавио Предраг, Пеги. Он је сликар. Упознали смо се недавно на његовој изложби у Кнез Михаиловој улици. Занимљив је, лепушкаст, осам година старији од мене. Живи као подстанар на Дорћолу, близу Дунава. Харизматичан је и друштвен а осамљен када слика. Ретко виђа родитеље. Стално кубури с новцем. Нежан је и пажљив према мени, вели да ме воли. А и ја сам се добрано за њега „загрејала". Због непосредности у опхођењу, због талента. Зрачи неспутаношћу, а допада ми се и његова дуга, разбарушена, кестењаста коса... Постали смо брзо блиски у сваком погледу. Пеги намерава да потражи срећу у Бечу, да тамо нађе нове мотиве, инспирацију за стваралаштво, да се креће међу људима који би могли да потпомогну његову каријеру. Притом, жели да и ја пођем с њим.

У Аустрији немам родбине, ни пријатеље. Тамо сам била једном, на пар дана, још на почетку гимназије. Ондашњим очима – свидело ми се. Од чистих улица, паркова, дозиране патинасте раскоши складно испреплетане са модерношћу, беспрекорног метроа, богато снабдевених радњи, сахер торте, дивотне архитектуре, раскошних кочија, отмено обучених грађана, Дунава лепог и плавог, вечне музике – па све до Пратера и Шенбруна. Познато је да је Беч у новије време неколико пута био на врху европских градова по организованости и условима живота. Опет, сматрају неретки, Беч данас више није оно што је до пре десетак и више година био. Слика традиционалног свечаног новогодишњег концерта није верни портрет Беча, или је пак само делић његовог времешног мозаика. С друге стране, у Бечу има бројних потомака оних којима је на срцу остала жал за некада славном и моћном хабзбуршком монархијом. Немало Аустријанаца ни данас не може да заборави атентат – они тврде „терористички чин" – на престолонаследника Франца Фердинанда у Сарајеву 1914. године, и следствени Велики рат. Има трагова тога – помиње се тајна српска организација Црна рука – у савременој телевизијској серији „Убиства у Бечу" (Vienna Blood), која се ових месеци приказује и код нас.

Аустријанац, књижевни великан Томас Бернхард – један од највећих који је стварао на немачком језику – са нескривеним презиром писао је о својој домовини, о менталитету сународника, пакостима и залима које су чинили, не само њему. Забрањено је да му се за живота дела штампају у Аустрији. А у Србији је почетком ове јесени изашла из штампе горка, на срамном истинитом догађају заснована књига „Бечки роман", белетристичког барда Драгана Великића. Она се умногоме надовезује на наречено, описујући тамошњу атмосферу злобе и интрига, кажу – „типично аустријску".

Уметници су привлачне, никад до краја одгонетљиве личности. У томе је њихова магија, особени сензибилитет, чар. Они су редовно троструко заљубљени: у себе, у своје стваралаштво а и у сâму љубав, у љубав као такву. (О њој је маестрално зборио Милан Кундера у „Бесмртности".) Уметници су немирни, нестални, занесени, редовно заслепљени мисијом коју су себи зацртали. За многе од њих време као да аутохтоно тече а има међу њима тешко прилагодљивих или/и бахатих којима су тесни друштвени стандарди и морална правила. Уметност и њени затајни путеви нарочито – уз гене и штошта друго – у човеку могу пробудити много тога дубоко покопаног. Тако су, у филму Вудија Алена „Љубав у Барселони", Пенелопа Круз и Хавијер Бардем заводљиви, шашкасти сликари који се боре са демонима у себи а у својој „игри" увлаче и друге.

Стога се заплашено питам да ли ће се крај Пегија, на дуге стазе, наћи места и за мене. У његовом срцу, у нашој неизвесној заједничкој бечкој збиљи. Уз то, не одустајем од сопствених професионалних планова, од амбиције да се једног дана тамо бавим адвокатуром. Не пристајем да будем само нечији пратилац, сенка, споредна фигура. Стрепим, такође, да у том миљеу уметници лакше проналазе сродне душе, често се с њима боље разумеју и усаглашавању. Узгред, понекад заборавимо да је живот не само чудо већ да може да буде и чудовиште које те згради и одвуче незнано куд.

Па ипак, ево сада живим у Бечу већ нешто више од два месеца. После дужег размишљања и колебања, одлучила сам да Пеги и ја заједно напустимо Србију. Два повезана момента била су кључна да преломим: љубав и страх. Нисам могла одолети љубави према њему, нисам ни хтела. А страх ме је обузимао да ћу га изгубити ако у Беч оде сâм, и буде тамо макар неколико месеци без мене. Или заувек. Дала сам отказ у адвокатској канцеларији, а на факултету су ми остала два неположена испита из треће године. Споро се навикавам на нову средину. Улица Ренвег, где је Пеги изнајмио стан, налази се у Ландштрасе, у трећем бечком округу (bezirke). Није му одговарало да живи код једног свог пријатеља, да дели стан са њим, иако му је то била првобитна намера имајући у виду нешто бољу локацију, ближе строгом центру. „Предомислио сам се", објаснио ми је. „и због складиштења пресељених слика из Београда, због нешто већег простора за рад, као и неопходног мира, али и због тебе". Није ми се допао редослед тих његових разлога, али сам то оћутала.

> Уметници су привлачне, никад до краја одгонетљиве личности. У томе је њихова магија, особени сензибилитет, чар. Они су редовно троструко заљубљени: у себе, у своје стваралаштво, а и у сâму љубав, у љубав као такву. (О њој је маестрално зборио Милан Кундера у 'Бесмртности'.) Уметници су немирни, нестални, занесени, редовно заслепљени мисијом коју су себи зацртали. За многе од њих време као да аутохтоно тече, а има међу њима тешко прилагодљивих или/и бахатих којима су тесни друштвени стандарди и морална правила

Фото Пиксабеј

Обитавамо у предграђу, осредња локација, мали, трошан стан, изграђен у прошлом столећу између два светска рата. Повољна околност је близина приградске железничке станице. Тренутно се прехрањујемо од незнатне Пегијеве и моје београдске уштеђевине, а он с времена на време прода и понеку слику, искључиво „земљацима". Неуморно ствара, у првом реду људске ликове у магли, у више варијанти. И уживa у томе. Ја се углавном бавим набавкама, станом и кувањем. Каткад одлазимо код неких његових познаника, или у задимљене јефтине кафанице где се по правилу окупљају придошлице с балканског простора. Његово друштво ретко долази код нас, а скоро и да немамо услова да их примимо, пристојно угостимо. Конверзација је углавном на српском или на лошем немачком. Решила сам да се хитно упишем на неки курс немачког. А тај језик ми је неопходан како за свакодневно општење, тако и за даље студирање.

Све у свему, Пеги и ја се крећемо у затвореном кругу. Не стижем да пратим друштвени живот у Бечу, жао ми је нарочито што не идемо у оперу и позориште. Тамошња српска заједница засебна је прича, о чему неком другом приликом. Пошто одмалена учим и одлично говорим енглески, покушавала сам да се код неких људи пореклом из бивше Југославије запослим, да им водим кореспонденцију са иностраним пословним партнерима. До сада, без успеха. Планирам да у аустријској престоници на правном факултету положим неколико испита као обавезну разлику; одређене београдске ће ми признати, тако да могу да наставим студије. О веридби, удаји и деци једва и да стижем да размишљам. А откако одмичe 2025. година, као да се опет приближавам некој животној прекретници. Као и сâма Србија ових месеци. ¶

(Одломак из романа у настајању „Клацкалица")

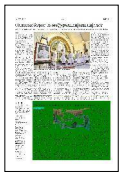
**Професор Правног факултета Универзитета у Београду*

Прилози објављени у рубрици „Погледи" одражавају ставове аутора, не увек и уређивачку политику листа

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Slobodan Samardžija
Teme: ostalo
Naslov: Ekonomska moć se seli s kraja na kraj sveta

Napomena:
Površina: 517

Strana: 2

ИСТОЧНА СТРАНА

Економска моћ се сели с краја на крај света

Слободан Самарџија

Американци обожавају своје аутомобиле које су произвели „Форд", „Кадилак" или „Бјуик" и деценијама су били заштитни знак западног хегемона. Било их је много и били су велики. У старим холивудским филмовима у њима се све дешавало: први младалачки полуупци, бунтовништво, одлазак од куће, покајање... Полицијске потере окончаване су уништавањем огромних количина ових друмских крстарица, њиховим превртањем, летовима кроз ваздух, падом у реку... И увек са тек понеким лакше повређеним чуваром реда. Јер амерички аутомобили су најбољи, најбезбеднији! Прави доказ моћи индустрије САД.

Ову идиличну слику није могао да помути нико, чак ни Европљани са својим четвороточкашима попут легендарне „бубе". И тако све док на сцену нису ступили Кинези и показали да направити аутомобил и није тако тешко. А што је најважније, то је могуће урадити јефтиније од онога у шта су нас до сада уверавали западни произвођачи. Своју улогу одиграла је и технологија која није могла да остане заробљена у уским научним круговима „развијених" земаља, већ се проширила светом брзином интернета.

Поређења ради: далеке 1975. у САД је произведено скоро девет милиона аутомобила. У Европи отприлике исто. Кинеска ауто-индустрија тада практично није ни постојала, једва је задовољавала потребе државних служби. Пола века касније, тачније до 2025, производња четвороточкаша у Америци повећана је за мање од 20 одсто, а слично је и у Европи. Али зато је кинеска достегла више од 31 милион најсавременијих возила!

Фото EPA-EFE/Bagus Indahono

Кинески аутомобил на недавном сајму у Џакарти

Наравно, нису само аутомобили спорни, они су само један од највидљивијих симбола промена у светској економији. Слично је када је реч и о другим производима за широку потрошњу. Некадашњим технолошким гигантима сигурно није лако када стрепе пред наједом јефтиних производа обележеним са „Made in China". Доналд Трамп је са пуним правом лупио шаком о сто и рекао доста. И увозу из Кине ударио царину од невероватних 245 одсто. Али није заборавио ни Европу.

Питање које тренутно све мучи јесте у шта ће се претворити овај „царински рат"? За почетак, Европа је уздрмана из темеља. Истовремени губитак главног спонзора са друге стране Атлантика, изнуђено повлачење из некадашњих колонија у Африци и Азији и рат у Украјини су унели немир у срца овдашњег становништва. Благодети које је вековима доносио статус „центра света" нестају, једна за другом. А то неминовно утиче на морал људи. Међусобне оптужбе све су учесталије.

Са друге стране, Кина је доскоро важила за неку врсту париje, изолована од западног друштва, негде далеко на истоку, али и те како привлачна за западне инвеститоре. Пре свега оне којима је била важна јефтина радна снага. Многи су се упецали и овамо преселили своје пословање. Али нису рачунали на то да ће Кинези, правећи оно што им је дато, врло брзо схватити да исто могу да раде и без страних газда. И почели су, и то у време најбурнијег развоја науке и технологије. Изнедрили су најбоље мајсторе, инжењере, научнике, дизајнере, математичаре... На њих америчке царине не делују једнако као на Европљане.

Уосталом, да је време вештачких забрана минуло показала је и Русија која је, иако под европским санкцијама, просто, процветала. Кина никада није била хегемон, али је увек била веома важан фактор у распореду светске моћи. Америчке санкције сигурно неће остати без ефекта, али је јасно и да ће уследити адекватан одговор. Европа је другачији случај. Њена централизованост резултат је тек добре воље појединачних чланица, неједнаких по политичкој, војној, привредној, историјској моћи... Такви савези, управо због наведених различитости, мање су отпорни на деловање извана. Будући да је Трамп ЕУ доживео као једног од „ременталаца америчког начина живота", Европа би се, као и у рату у Украјини, поново могла показати као највећи губитник.

Како год било, повратак на старо није могућ. Не само да предстоји прилагођавање новим глобалним околностима, већ ће ту муку на себе морати да преузме свака земља понаособ. Актуелни савези, пре свих они саздани на резултатима Другог светског рата, за ове нове прилике нису адекватни. Појава суверенизма у Европи о томе најбоље казује.

Питање је, међутим, како избећи повратак ратовима. У временима електронских и других медија гнев незадовољних лако је усмерити у жељеном правцу. Такве покушаје видимо на целом Старом континенту, а посебно у државама са не баш стабилном политичком ситуацијом. Срећна околност је да су се Европљани одвикли од ратовања, да су „омекшали". Нису много бољи ни Американци. Али – Трамп је одлучнији. ¶

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Pogledi
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Doktori i „doktori"

Napomena:
Površina: 224

Strana: 20

Доктори и „доктори"

Пре неколико година био сам у болници – Институту за кардиоваскуларне болести Дедиње, где ми је извршена операција аблација плућних вена ради спречавања срчане аритмије. Једног јутра у собу у којој сам боравио санитетом су довезли пацијента из Смедеревске Паланке, прилично лошег изгледа, слабог и изнемоглог. Након пријема дежурна лекарка је разговарала с њим и описала му његово здравствено стање уз констатацију да је поред кардиоваскуларних проблема у поодмаклој фази канцера, да је под хемотерапијом и да ће током визите са својим колегама донети одлуку о даљем лечењу.

Док смо чекали визиту поразговарао сам с пацијентом и, на моје непријатно изненађење, видео да је он био неповерљив према лекарима и у Смедереву и Смедеревској Паланци, али и према онима у институту на Дедињу. Мало набусито сам га упитао зашто је онда пристао да дође у болницу ако већ тако мисли. Рекао сам му да смо сви ми пацијенти присутни у соби с пуним поверењем „легли у кревет" и да верујемо у технологију, вештину, знање и способност лекара. Са мном су се сложили сви у соби (било нас је тројица), али је он остао упоран у свом поимању лекара и излечења. Коначно, стигла је и визита. На челу групе од шест, седам лекара специјалиста и собног лекара био је директор др Милован Бојић. Собна лекарка је за сваког пацијента дала дијагнозу пре и након операције. Описујући стање пристиглог Паланчанина нагласила је дилему да ли је упутно да он буде оперисан због придружених болести. На то је др Бојић једноставно и кратко одговорио да је њихов задатак да све пацијенте с потврђеном дијагнозом и неопходношћу за операцијом Институт Дедиње прими и да лекари свој део посла обаве максимално стручно и с пуном бригом након оперативног поступка. Тада сам био поносан што сам потврдио своје веровање у лекарску професију и опредељење доктора да се сваком болеснику мора помоћи јер је то закон лекарског позива.

Зато ми је у овом тренутку несхватљиво да један лекар у Тиршовој болници прети да болеснике неће примити ако су политички организовани онамо где он процени да је недопустиво. Питам се да ли је могуће да неко тако нешто чини, тим пре што је наведена болница намењена деци. Замишљам како би реаговао неко ко онамо доведе своје дете или унуче у критичном стању и да му неки доктор претражује по прошлости. Замислите сцену да вам неко каже: „Аааа не, неће да може, ви сте били члан СК, АФЖ, Удбе, ССРН-а, СПС-а, СПО-а, а тек СНС-а... Аааа, деда вам је био официр Краљеве гарде, а твој отац био у партизанима или четницима, ви сте Крајишник, ви сте дођош, ви сте из провинције." Па то не бива! Може ли Лекарска комора да санкционише такве лекаре?

Радован Дробњаковић,
село Балосаве

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Pogledi
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 207

Naslov: AFORIZMI

Strana: 21

АФОРИЗМИ

Душан Пуача

- Његова мисао је била толико краткоталасна да није могла да добаци до сутра.
- Када неком глава служи као резонантна кутија, онда због памети.
- За појединце памет је била само мисаона именица.
- Понекад мисао може да доведе до бесмисла.
- Сукоб мишљења је био тако жесток да су морали да користе и оружје.
- Док се наканио да запише, мисао му је одлетела.
- Када паметњаковић прогласи себе за паметног, то је удар на окружење.
- Мисао му је била на врх језика, али ју је страх вратио на почетни положај.
- Мисао је била одапета попут стреле и погодила саговорника право у его.
- Неко је брз на обарачу, а неко на језику. Понеко постиже брзину за обоје.
- Страдао је због прекорачења брзине. Језик му је био бржи од памети.
- Када сам спознао домете демократије, цензор је остао без посла.
- Два различита мишљења ни брвно над провалијом није успело да усагласи.
- Тумачи снова нису ни до колена тумачима мишљења.
- Мишљење вође је аксиом. Нема ту шта да се дискутује.
- Када су га ударили пендреком по глави, опаметио се.
- И мисли могу да постану хорско певање. Уз диригентску палицу.
- Када су му разбили главу, мисли су се ставиле у стање хибернације.
- Нисам ни помислио, а већ су ми ставили до знања да мислим погрешно.
- У Србији нико не чита Волтера. Толико о слободи мишљења.
- Ја се са вашим мишљењем слажем, али само привремено.
- Када су мисли почеле да му навиру, укључио је ауто-цензуру.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Pogledi
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 329

Naslov: Izložbu „Manastiri Srbije” treba prikazati svetu

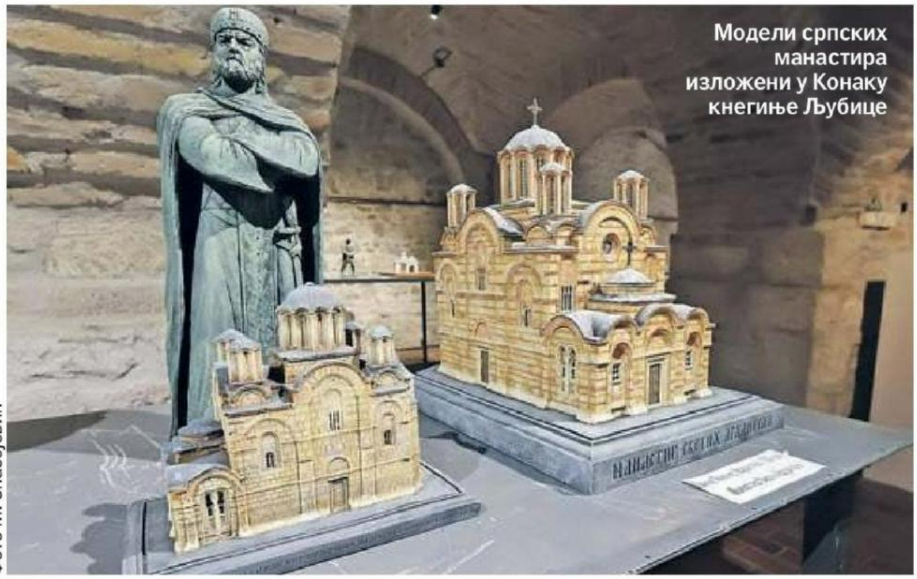
Strana: 20

Изложбу „Манастири Србије” треба приказати свету

Прочитавши текст „Модели најлепших српских манастира” („Политика”, 5. април) предлажем да се хитно ангажују наша влада, министарства културе и спољних послова у циљу упознавања стране јавности и промовисања наше богате културноисторијске и религиозне баштине, нарочито имајући у виду нашу покрајину Косово и Метохију. Изложбу која би у наредним годинама обишла неке земље на шест континената требали би да прате пригодни и садржински приступачни панои с текстовима на одговарајућим језицима и проспекти с илустрацијама: увод (историјски, религиозни и културни контекст изградње), о сваком манастиру понаособ, значај и важност манастира кроз векове. Такође, треба отворити сајт на неколико страних језика. Истичем да је ради постизања пуног ефекта неопходно да се у највећој мери активно и дугорочно ангажују наше амбасаде у државама у којима би се одржале поставке у репрезентативним институцијама. С тим у вези, истичем пример дугогодишњег итинерера по свету наше изложбе „Римски цареви рођени на данашњем тлу Србије” (Itinerarium Romanum Serbiae) и њеног боравка у Бразилији од фебруара до априла 2016. године, чијем успеху сам и ја допринео као први саветник и конзул амбасаде. Реч је о поставци 18 бронзаних глава императора, уз монументалну макету – идеалну реконструкцију града и легијског логора Виминацијума и копије златног накита, која је до сада обишла више од 20 градова на четири континента.

Нарочито бих похвалио труд и напор уметника који су веома успешно детаљно представили наше сакралне грађевине.

Др Драган С. Вујновић,
каријерни дипломата у пензији,
Београд

Модели српских манастира изложени у Конаку кнегиње Љубице

Фото М. Спасојевић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Pogledi
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 223

Naslov: Nema više Jugoslavije ni vojničkih dana

Strana: 21

Нема више Југославије ни војничких дана

Недавно сам у ормару наишао на наставне материјале из СОШ-а (Санитетска официрска школа у Београду). То ме је подсетило на 1964. годину, кад сам у тој школи провео пет месеци. У њој су били тек свршени лекари из целе Југославије, а командир сваке чете није био професионални подофицир већ један од питомаца. Кад је капетан Папак прегледао биографије питомаца, будућих резервних официра, изабере ме за руководиоца прве (од три) чете, јер сам на изградњи ауто-пута у Македонији био командант бригаде од 120 студената медицине из Београда 1960. године. Моји односи са свим војницима били су колегијални, а подржавао ме је добронамерни, благ и толерантан капетан. Ево неколико догађаја из живота у СОШ-у.

Када је друг из моје чете, родом из села Смоквице у Македонији, добио сина, није му дозвољено да на неколико дана отпутује кући и види новорођенче. Казао ми је да ће крадом отпутовати, а ако га на путу ухвати војна полиција, ризиковаће неколико дана затвора. Срећом, добро је прошао, али на једном предавању пуковник посумња да сам му на почетку предавања дао исправан рапорт о броју присутних и он нас изброји. „Један недостаје", каже ми. Одговорио сам, док сам још стајао по страни: „Друже пуковниче, мене нисте бројали!" То је била једина опасност да се уочи одбегли војник. Тај ризик сам превазишао и истовремено стекао велике симпатије другова.

Ноћу су се неки војници испод жичане ограде провлачили и доносили алкохолна пића. То је сазнао пуковник који је надзирао капетана Папка и све нас. Постројио је чете и држао нас у ставу мирно док му не саопштимо где држимо пиће и починиоце. Веома дуго смо стајали на сунцу. Да ствар буде и комична, испред строја је све време пуковник шетао тамоамо и стотину пута прегазио поклопац водоводног шахта у којем су биле флаше пића. Нико се није огласио.

Генерал Исидор Папо је држао једно предавање у препуном амфитеатру. Неко је усред његовог говора нешто гласно казао. Генерал се узнемири и викне: „Мирно! Сви утихнемо, а он тражи ко је нарушио мир. Стајали смо дуго. Тајац је владао скоро десет минута. Нико се не јавља и генерал напушта предавање. Остаде само мучан утисак међу свим младим лекарима. Схватили смо да и врхунски хирурзи, поготово кад старе, понекад поседују људске мане.

На крају, леп моменат. Моја чета креће на предавање из наше бараке према одељењу за опекотине, зграда је у близини управо грађене ВМА. Уличицом испред нас с леве стране корача изузетно згодна дама од око 30 година. Сви је проматрамо од назад. Када смо је обилазили, издам наредбу: „Поглед налево!" Дама је са симпатијом прихватила наш гест, а ми смо тај моменат дуго памтили.

Нема више Југославије, ни мешавине војника из Македоније, Црне Горе, Србије, Босне и Херцеговине, Хрватске и Словеније. Шездесетих година прошлог века нисмо ни помишљали да ћемо се једног дана раздвојити.

Академик Рајко Игић,
Сомбор

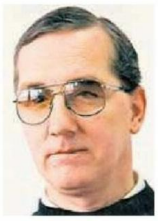
Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Pogledi
Autori: Slobodan Samarija*
Teme: ostalo
Naslov: Evropljani ne odustaju od ratova

Napomena:
Površina: 767

Strana: 21

Европљани не одустају од ратова

*Слободан Самарџија**

Европљани не одустају од великих ратова. Растрзани дилемом да ли да остану свој, независни и слободни, или да се приклоне условима наталим у трећем миленијуму, излаз, за сада, траже у – гневу. Тако је ЕУ недавно саветовала својим грађанима, а има их око 450 милиона, да обезбеде залихе хране и осталих потрепштина за преживљавање за барем 72 сата.

„Британски премијер Кир Стармер и француски премијер Емануел Макрон најопаснији су политичари у свету и спремни су да, услед 'фантомског бола' због изгубљених империја, кризу у Украјини подигну на глобални ниво. Две земље шире милитаристичку реторику у Европској унији која је створена управо зарад мира на континенту", пише швајцарски дневник „Велтвохе".

Током трогодишњег рата у Украјини Брисел је Кијеву упутио помоћ вредну 132 милијарде евра, а планира да се „отвори" за додатних 115 милијарди. Председница Европске комисије Урсула фон дер Лајен тражи да европски издаци за наоружање порасту на вртоглавих 800 милијарди. У међувремену, Лондон и Париз кроз тзв. коалицију вољних заговарају слање европских оружаних снага на украјинско бојиште.

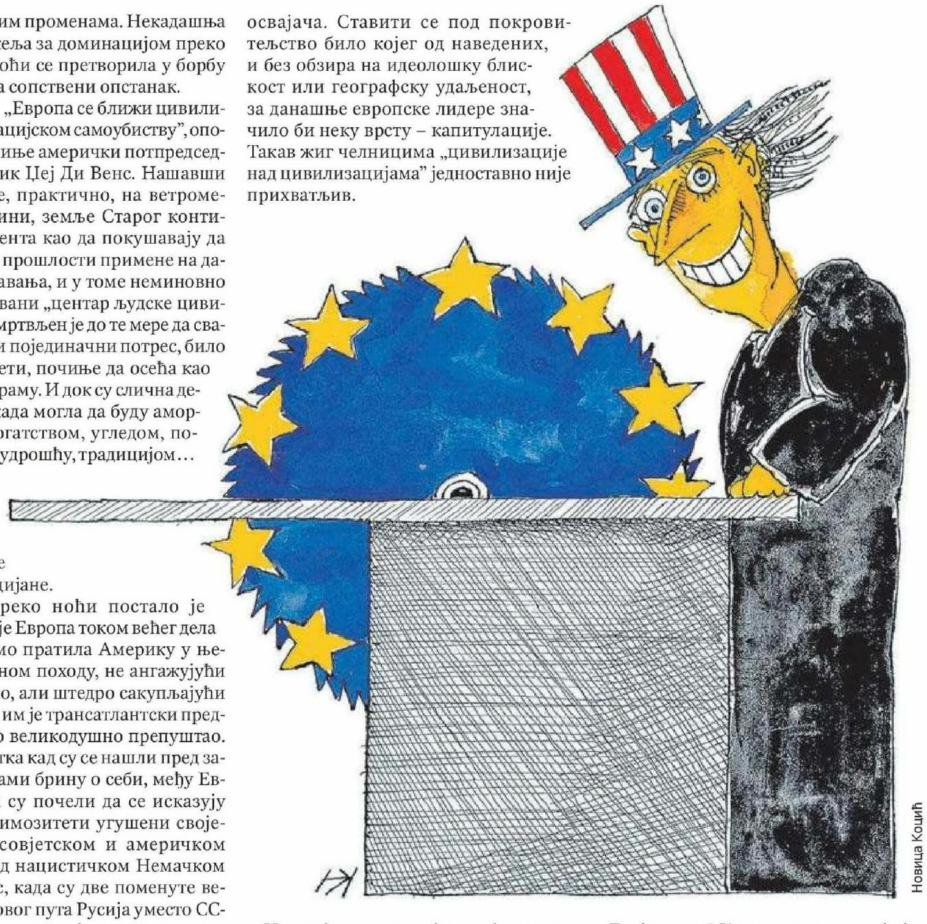
Одговор на питање откуд толика агресивност је једноставан. Европска унија је тренутно на стакленим ногама. Не постоји јединство ни кад је реч о будућности, ни у вези са стратегијом за достизање исте. Истовремено, нико од актуелних водећих политичара није спреман да на себе преузме одговорност за досадашње промашаје, а поготово да одговори на питање где су нестале све поменуте паре. Веровање да би велики рат као облак прекрио све наведене дилеме чини се као доста наивно.

Лагодно башкарење на плодовима које су донели дани колонијализма и технолошке супериорности незадрживо се примиче крају. И што је најгоре, постало је кочница незаустављивим променама. Некадашња жеља за доминацијом преко ноћи се претворила у борбу за сопствени опстанак.

„Европа се ближи цивилизацијском самоубиству", опомиње амерички потпредседник Џеј Ди Венс. Нашавши се, практично, на ветрометини, земље Старог континента као да покушавају да искуства из прошлости примене на данашња дешавања, и у томе неминовно губе. Самозвани „центар људске цивилизације" умртвљен је до те мере да сваки мало јачи појединачни потрес, било где на планети, почиње да осећа као сопствену драму. И док су слична дешавања некада могла да буду амортизована богатством, угледом, политичком мудрошћу, традицијом… данас све поменуто као да се преселило на неке друге меридијане.

Готово преко ноћи постало је видљиво да је Европа током већег дела 20. века само пратила Америку у њеном глобалном походу, не ангажујући се претерано, али штедро сакупљајући све оно што им је трансатлантски предводник тако великодушно препуштао. Оног тренутка кад су се нашли пред задатком да сами брину о себи, међу Европљанима су почели да се исказују вековни анимозитети угушени својевременом совјетском и америчком победом над нацистичком Немачком 1945. Данас, када су две поменуте велике силе (овог пута Русија уместо СССР-а) схватиле да им је одржавање каквог-таквог реда на Старом континенту постало непотребан баласт, авети прошлости су се пробудиле.

Већ смо поменули да је Европа 21. века стављена пред дилему: да ли жели да буде независна или јој више одговара да се ослања на моћније. Али, ко су данас моћници? САД, Русија, Кина, Индија, Бразил, Турска… Сви поменути били су током историје, с мање или више успеха, на мети европских освајача. Ставити се под покровитељство било којег од наведених, и без обзира на идеолошку блискост или географску удаљеност, за данашње европске лидере значило би неку врсту – капитулације. Такав жиг челницима „цивилизације над цивилизацијама" једноставно није прихватљив.

Новица Којић

И, што је можда и најважније, све поменуте велике земље довеле су своје економије и одбрамбене системе у стање самодовољности, способне су да преживе и без обимних контаката с другима. Европа је од такве позиције сваким даном све удаљенија. Одавно се претворила у пуког потрошача и другачија перспектива јој није изгледна. А до сада покрадено богатство увелико је потрошено.

При свему поменутом наш континент није спреман да брине ни о сопственом дворишту. Ослобођен страхова од могућих спољних завојевача, заборавио је где се налази, које су му границе, шта све поседује. Балкан, на којем смо и ми смештени, најбољи је доказ за ову тврдњу. Овај простор као да служи за међусобна разрачунавања Немаца, Француза, Енглеза... Као и током досадашње историје. У европске оквире примају се само они од којих може да се извуче било каква корист. И док може. Пример је Мађарска.

Где је излаз? Како континент који је на друштвеној и свакој другој ветрометини, без сопствених енергетских и других сировина, под притиском неевропског знања и технологије, без иоле релевантне одбрамбене способности, на самој ивици међусобних свађа, бирократски вођен од „бриселских намештеника"… супротставити државама које имају јасну визију за наредних барем 50 година? И недавна предизборна дешавања у Сједињеним Америчким Државама на најбољи начин су показала сву периферност европске политике.

Оног тренутка када било која земља или народ покушају да пронађу сопствени пут у будућност, и без нарушавања суверенитета других, дижу се кука и мотика. За Европску унију све што постоји ван ње одувек је посматрано само као отворено ловиште. Како сада изгледа, ловочувари су почели да раде свој посао. ¶

**Новинар „Политике" у пензији*

” Наш континент није спреман да брине ни о сопственом дворишту. Ослобођен страхова од могућих спољних завојевача, заборавио је где се налази, које су му границе, шта све поседује. Балкан, на којем смо и ми смештени, најбољи је доказ за ову тврдњу. Овај простор као да служи за међусобна разрачунавања Немаца, Француза, Енглеза... Као и током досадашње историје. У европске оквире примају се само они од којих може да се извуче било каква корист. И док може. Пример је Мађарска

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Čitaonica
Autori: Eoigan Ibrajšer
Teme: ostalo
Naslov: Kroz prokop u zidu po crnu kobilu

Napomena:
Površina: 913

Strana: 22

ЉУДИ, ГОДИНЕ, ЖИВОТ

Кроз прокоп у зиду по црну кобилу

Боїдан Ибрајшер

Крашћу вранце макар вуко ланце, бедевије ма допо робије, певао је коњокрадица Аца Грозница, јунак истоимене приче Стевана Сремца. Откад је света и века тамо где је било добрих коња увек је било и коњокрадица! О њима је писао Чехов, Максим Горки, Ђула Круди, Зигмунд Мориц, Стеван Сремац, историчар Васа Стајић и многи други. Забележене су и приче знаних и незнаних казивача о коњокрадицама, о томе сведоче и многобројни сачувани списи. Тако је, на пример, Андраш Шандор, отац опеваног мађарског одметника и бећара Роже Шандора, обешен двадесетих година XIX века због крађе коња. По другим хроничарима, Андраш је убијен у Бачкој приликом једне похаре. Васа Стајић у својој књизи „Великокикиндски диштрикт 1776–1876" доноси спис о коњокрадицама из XVIII века. Пише да је 31. јануара 1791. године суђено Петру Иличићу и Мојси Петрову, Циганима из Мокрина, јер су украли кобилу Томе Топалова, а из мокринске ергеле „одвели два мангуп коња". Мангуп коњи или „лонгаче" су они који се издвајају и често беже из ергеле која је на пашњаку у атару. Петар и Мојса кажњени су са по тридесет корбача, а суд је наложио да се Иличићу обрије и глава (deecapillari). Пре тога у Кикинди је суђено чикошу Урсулу Маринкићу „који се налази у оковима јер је из ергеле изгубио три коња". Да можда Урсул није био у дослуху са Мојсом и Петром?

Максим Горки у причи „Макар Чудра" пише о старом чувару коња циганског табора. У причи коњокрадица Лојко Зобар, у знак љубави, краде за лепотицу Раду најлепшу белу кобилу. Страсна романса двоје младих има трагичан епилог. По тој причи снимљен је познати филм „Цигани лете у небо". У Чеховљевој причи „Лопови" превејане коњокрадице су Калашњиков, Мерик и Ђорави Филя. Тај Филя је са ортаком Андријом Григоричем украо из Ражнова, где су били коњички пукови, девет најбољих војничких коња и све их продао Афонки Циганину за двадесет рубаља у сребру. Крао је Филя коње и од закупаца у Самојловки. Мерик се те зиме нашао у Самојловки, сељаци од њега помислили да је Филя. Ухватили га и одвели до реке „да му они коње покажу". Свезали су га конопцем испод мишке. На леду су била спремна два отвора. Кривом мотком су конопац провукли испод леда, па Мерика онако са кожухом и чизмама провукли испод леда кроз хладну воду. После су га, док је лежао у снегу, штаповима „добро загрејали".

Аца Грозница, јунак поменуте приче Стевана Сремца, ишао је у крађу коња „кроз прокоп зида". У минулим временима зидови кућа и штала у панонским селима били су од набијене црнице и иловаче. За лопове су посебно биле погодне куће „на рогљевима", на раскршћима, јер су могли ноћу да прокопавају зид ашовом

Б. И. Таше

са сокака. Грозница је, дакле, ушао кроз прокоп зида по коња, а у штали се домаћи били притајили, предосетили и „намирисали" незваног госта. Кад се лопов кроз прокоп зида нашао у штали, добри људи су смакли опаклије са свеће. Грозница се нашао у необраном грожђу, ал' се брзо прибрао и назвао људима добро вече. „Је л' овуда, молићу, пут за Иђош?" А добри људи ко вилама, ко штапом, па удри. Једва је прокоп дувара погодио и из штале главу на раменима извукао. Вероватно је Сремац причу написао по стварној бачкој или банатској логодовштини. Једном сам се о мученику Вавилу, који пада у фебруару, био задесио у сремским Голубинцима код коњара, поткивача и песника Стевана Брице Видовића. Брица је са ортаком Зумбулом Ковачевићем баш поткивао кобилу. Уз дим и горки мирис нагорелe рожине копита од вреле потковице, Зумбул је спомињао неког Бошка Чергу из Доњег Товарника, који је, наводно, много знао о крађи коња. „Коњокрадица ноћу у шталу улази унатрашке. То да би могао врата да потрефи ако у штали домаћи с батинама коње чувају", казивао је тај Черга.

И мокрински англер Деги Ференц, који је целог века трговао коњима, казивао ми је да су лопови коње из штале изводили унатрашке! „Кад већ уђу у шталу, коња ког ошацују да одведу лопови прво омаме разним прашковима и истуцаним мирођијама. Гурну то коњу под нос, а како су већ понели доста крпа и шакове, омотају коњска копита. 'Обују' коња да се тутњава и топот не чују. Често бива да се коњ опире да изађе из штале. Неће сваки коњ за непознатим и туђинцем од јасли. Ако га окрену према вратима, коњ се вуче унатраг ма колико му лопови вукли улар и кајас. А знали су 'мајстори' свој занат. Таквом коњу би преко главе пребацили огртач или му очи увезали марамом и крпама. Вуку га према јаслама, коњ се опире, вуче унатрашке, па репом и сапима кроз врата штале доспе у авлију. А онда – путуј игумане! Ако је коњ добар и честит, лако купца пађе. Ако је манат – има и за то лека. За кратко време могу од мршаве раге да створе бедевију! Знали су англери и џамбаси да се коњ најбрже угоји од соли и ракијског талога. Или да га хране брашном и мекињама мешаним са сецканом сувом детелином. Од тога не може да му избије чемер на копитима. Ако је коњ матор, а намеран за продају, офарбају му главу да сакрију седе длаке око очију и на бради. Разумевали су се и у коњске зубе. Ако су дугачки, опиле их и испишу берберским лаписом. Испуцале пукотине на копитима заптивали су воском и катраном, гукице на врату сакривали амом, кајасима и разним ремењем. Дају коњу сирак, од тога буде као опијањен... Води коња у туђе село на вашар и – не бој се! Што се артије и пасоша тиче, потплатиш шинтера, он ти да пасош од скапалог коња. Ако је коњ био жигосан, ти ставиш у пасош индикат, па препишеш нумеру жига", толковаo је Ференц, који је за индиго говорио индикат.

Мокринчанин Гавра Недељков Вањеш изнео ми је причу о похари коња код његовог деде. „То се догодило између два рата. Наше легло било је на Умки – у том делу села нам је била кућа од старина. Коњокрадица, дакле, ноћу извео Рињу из штале. Деда спавао у соби до сокака. У неко доба ноћи из сна га прено коњски топот и њиштање. Тутње, тутње копита. Деда ђипио из кревета, па се онако, у дугачким гаћама, дао за лоповом. Лопов бежи, вуче улар и коња. Деда их сустигао, ухватио се Рињи за реп. Не пушта. 'Ооо, Рињо, ооо', викао је деда. Коњ га по гласу познао, отима се лопову. Мотали су се до Велике Ђуприје и дугачког зида грунта куће црквеног тутора Исе Ладичорбића. Риња се трзао, трзао, па се отео. Коњокрадици у рукама остао само кожни оглавник. Бацио га преко зида у Исину башчу... То се десило у касну јесен. Кад је дошло пролеће и отишо снег, тутор Иса пронашао оглавник и донео деди. У селу се било прочуло о тој крађи. Лопов није откривен. Сумњало се у неке наше, а знаш како се каже – једна штета, сто грехова." ¶

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Pogledi
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 334

Naslov: U carskom Prizrenu više svetinja nego Srba

Strana: 21

У царском Призрену више светиња него Срба

На само 18 километара од албанске границе, подно обронака Шар-планине, на обалама прелепе планинске реке Бистрице, смештен је древни царски град Призрен. Овај град први пут се спомиње 1019. године као Призидријада. Према предању, у време цара Душана Призрен заједно са околином имао је 365 цркава. Од доласка Османлија, већи број њих је срушен како би се на њиховим темељима саградиле џамије.

Град је одвајкада познат по великом броју православних светиња, уским каменим улицама зато је деценијама био омиљено одредиште како домаћих, тако и гостију из иностранства. Зато се с правом каже: ко дође у посету Косову и Метохији, а том приликом не сврати у овај древни град, као да није ни био у овај јужној српској покрајини. Прелепе цркве из 13. и 14. века, као што су Богородица Љевишка, црквe Св Ђорђа, Св. Пантелејмона, Св. Николе, Св. Недеље, Св. Спаса, манастир Св. архангели, само су део српских светиња у овом царском граду. Према званичним подацима, током 1999. и 2004. године, албански екстремисти оскрнавили су, порушили или спалили готово све православне светиње у овом граду.

Након што је манастир Светих архангела, који се налази на само два километра од Призрена, 17. марта 2004. године спаљен и порушен до темеља, формирано је Друштво пријатеља манастира Св. архангела, које се свестрано укључило у обнову. Захваљујући њему, као и бројним донаторима из иностранства, Министарству културе Републике Србије, Епархији рашко-призренској и бројним појединцима, овај прелепи манастир поново је постао место окупљања расељених Срба из овог царског града, али и из читаве Србије. У њему се веома често организују бројна културна догађања. Поред обнове манастира, захваљујући Друштву пријатеља, које већ двадесет година ради на обнављању оскрнављених српских светиња у овом граду, првобитни изглед добиле су и остале цркве. Поред осталих, и Црква Св. Николе, коју су 1999. године минирали албански екстремисти.

Обновом порушених и спаљених цркава и манастира, Призрен је поново постао примамљиво место за бројне посетиоце, како из земље, тако и из иностранства. Најчешће га посећују они који су из њега 1999. године морали да оду. А овај древни царски град јуна 1999. године напустило је више од 12.000 Срба, који су спас од албанских екстремиста морали да потраже у централној Србији.

После погрома 17. и 18. марта 2004. године, у Призрену је остало да сачува свој праг једва петнаестак српских душа, знатно мање него што у њему има српских светиња. Но, без обзира на то, протераним Србима из овог древног града Призрен је и даље у срцу.

Мирослав Тодоровић,
Београд/ Призрен

Приредила
Данијела Драгићевић Јанковић

Фото-документација „Политике"

Манастир Св. архангела код Призрена, запаљен у мартовском погрому 2004. године

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Čitaonica
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Slovenački satiričar Ježekovskog duha

Napomena:
Površina: 232

Strana: 22

ИЗ ИСТОРИЈЕ САТИРЕ

Словеначки сатиричар Јежековског духа

Приредио Александар Чотрић

Тони Гашперич (Метлика, 1945 – Ново Место, 2021), сатиричар, хумориста, публициста, песник и културни делатник. Основну школу похађао је у Метлици, а средњу у Новом Месту, где је и матурирао. Дипломирао је на Педагошкој академији у Љубљани. Прво запослење добио је у метличкој основној школи. Потом се запослио у фабрици „Бети", где је радио као службеник рекламе и пропаганде. Аутор је више стотина хуморески, те неколико хумористичко-сатиричних књига, као што су „Људи заштићених леђа", „Сви смо на ражњу", „Ко може бити комуниста", „Хумореске", „Моја тета Мара"... Као хумориста, учествовао је у разним забавним емисијама на словеначком националном радију, а неке од њих је и водио („Весели тобоган", „Призма оптимизма", „Ти бираш – ја бирам" итд.). Године 2013. добио је награду „Фран Милчински – Јежек", коју РТВ Словеније додељује за „посебна достигнућа у области племенитог хумора и сатире, односно за оригинална остварења или опус у оним уметничким жанровима радио и телевизијског стваралаштва који прате традицију Јежековог духа".

Европа сад, Југославија некад

(одломак из приче)

Борили смо се за самосталност домовине Словеније да бисмо знали шта је наше и да бисмо сами чували своје границе. Сада наше границе у ЕУ нико не чува, јер не постоје и прелази их ко и када хоће, без икакве контроле. Словенија се одвојила од Југославије и осамосталила да њени регрути не би ишли на Косово. Сада су наши војници и официри у саставу КФОР-а на Косову. А и широм света у опасним и кризним подручјима. Желели смо независност, да се одлуке о нама не доносе у Београду. Сада се о свему битном за нас одлучује још даље – у Бриселу. У влади у Београду имали смо своје министре. У Европској комисији немамо никога. Нисмо хтели динар, хтели смо своју валуту толар. Сада имамо заједничку европску монету евро, али га имамо све мање у џеповима. Бунили смо се што наше паре одлазе у савезни буџет. Сада морамо да уплаћујемо много веће обавезне износе у фондове ЕУ. Некад смо били најразвијенија од осам федералних јединица у држави братства и јединства. Сад смо само мала и једна од најсиромашнијих држава у великој ЕУ, у којој нема ни братства, ни јединства.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Čitaonica
Autori: Valentin Matić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 695

Naslov: Holandija mi je dala sve, ali mi je decu uzela

Strana: 23

МОЈ ЖИВОТ У ИНОСТРАНСТВУ

Холандија ми је дала све, али ми је децу узела

Наша ли си, упиташе радници из Бугарске Сању, моју пријатељицу, када им је пришла у Хагу и упитала могу ли да јој припале цигарету. Изашла је из њеркиног стана да прошета и заборавила да понесе упаљач. У комбију паркираном поред главног пута којем је пришла били су радници из суседне државе наше родне земље.

„Наша, него шта", насмеја се Сања. Мада, они који су рођени пре тридесет и пет година само су чули за земљу из које смо ми старији дошли. Тако се круг „наших" сузио, мада нас језик и менталитет повезују. А ја сам још онај стари наш. Непоправљив. Постоје различите фазе у стицању статуса „нашег".

Прво, сви придошли, отишли, побегли или протерани, у почетку се нађу у једном вакууму неверице и страха од новог. Не размишљају ни о чему, осим како да преживе. То је фаза летаргије. Из таквог стања се улази у фазу тражења боље плаћеног посла. Радите дан и ноћ, на бело или црно уз додатна социјална примања, па опет немате времена да размишљате да ли сте њихов или наш. Када мало скупите новца и дођете до неког бољег аутомобила и већег стана или куће, онда вас то доводи до следеће фазе у којој негирате своје порекло и постојање било каквог вида носталгије.

Уживате у уредности и срећености ваше нове домовине, а пошто сте с временом ушгедели поприлично новца, повремено га вадите са скровитог места да га поново пребројите.

Научили сте и језик земље у којој сте се настанили – нема ништа горе него када не разумете људе око себе, и то у дословном, а не у неком филозофском смислу. Нема ништа горе него када уђете у продавницу и не знате да питате за лук или јаја, нити знате како да у ресторану затражите чачкалицу. Тих деведесетих није било мобилних телефона, па ни гугл преводиоца. Гестикулација је била једини језик споразумевања. Тих првих година у туђини „наше" сам на улици и у радњама препознавао управо по махању рукама. И то нису биле гестикулације са улица јужњачких држава, којима се појачавају емоције. Били су то покушаји да вас аутохтоно становништво разуме.

Језеро испред палате Биненхоф, најчешће сликана визура Хага

Фото Пиксабеј

Када мало скупите новца и дођете до неког бољег аутомобила и већег стана или куће, почнете да негирате своје порекло и постојање било каквог вида носталгије

Када сте довољно научили језик земље у којој живите, не морате у општину или код доктора да водите са собом децу као преводиоце. Нови живот као из снова. Или као што ми рече један земљак: „Толико сам захвалан Холандији за све што ми је пружила да бих сутра обукао униформу и ратовао за њу ако би то било потребно."

Али животне етапе брзо смењују једна другу и док се окренете – деца порасла и време им је за љубавне везе. Лепо видите како све више припадају тој новој земљи, а све мање вама. Да опет цитирам већ поменутог земљака: „Све ми је Холандија дала, али ми је децу узела."

И тада све почиње да вас жуља. И храна, и клима, а понајвише менталитет домаћег становништва. У тој фази бисте се најрадије вратили у завичај, али супруга неће ни да чује. Уосталом, деца су се баш лепо уклопила у нову средину. Признаћете себи да сте се и сами навикли на чисте болнице и уређене улице, мада вам је мрско да причате тим страним језиком. Е, то је тренутак када почињете да тражите „наше". Није битно које су им навике, образовање, интересовања, које су вере и нације. Неко од њих сади раштан на тераси, неко донесе камен из родног села за кацу у којој кисели купус, неко ово, неко оно. Некоме је бршљан лепши од цвета. Неко чува дедин сат, а неко сузама све то крије.

Занимљиво је да често видим по кућама емиграната моје бивше земље камен донесен из крша Црне Горе, Херцеговине, Далмације, са Динаре и из Книна. Још нисам видео да неко држи у орману теглу пуну плодне земље из Славоније, Шумадије или Баната. Изгледа да камен носталгији даје неки бајковитији изглед...

Последња фаза је када тражите „наше" по гробљима. А пуна су овде гробља наших, од Ђевђелије до Триглава. Већа ме туга обузме због тих гробова у расејању, него због расељених људи. Тужна су гробља емиграната. Да ли су и горе сви само наши, без разлике? Надам се да јесу.

Како рече Ђорђе Балашевић на једном концерту деведесетих: „Словенија није моја дежела, али је мој Бране Облак." (За оне који не знају – чувени фудбалер и репрезентативац Југославије.) Ја бих додао: моји су и словеначки скијаши Бојан Крижај и Јуре Франко, као и онај њихов пливач Борут Петрић, освајач многих медаља за нашу некада заједничку државу.

Док обилазим гробове наших, само тако могу да мислим. Нису све те из Југославије новонастале државе моје домовине, али су моји Хајро, Аднан, Анте, моји су и Нијаз, Мате, Бранко, Раде, све оне Мире и Селме... Не може ми нико однети све кафе попијене са њима. Они су у мојој души испред Јохана, Ханса или Јана. Моји су иако ја нисам више њихов.

Валентин Матић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Čitaonica
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: AFORIZAM NEDELJE

Napomena:
Površina: 92

Strana: 22

Афоризам недеље

БИВШИ КОМУНИСТИ ЈЕДВА ЧЕКАЈУ УСКРС. ДА МАКАР ОБОЈЕ ЈАЈА У ЦРВЕНО.

Драгутин Минић Карло

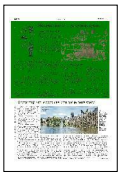
- Све покрет до покрета. А Србија стоји.
  Бојан Љубеновић
- Светски рат је угрожен. Сви причају о миру.
  Ненад Митић
- У исправљању криве Дрине, треба кренути од извора.
  Раде Ђерговић
- У Србији је опет пао град. Села су давно пала.
  Саша Миљковић
- Његове реченице дотеране су стилски. Облаче се у иностранству.
  Станислав Томић
- Није толико проклета авлија, колико је проклетих у авлији.
  Јован Зафировић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Čitaonica
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

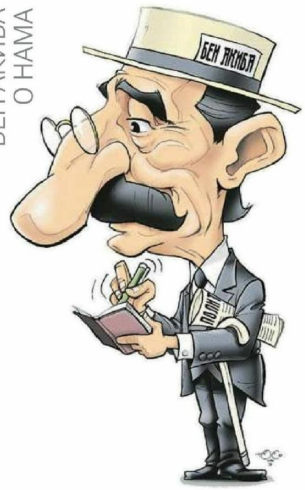
Napomena:
Površina: 846

Naslov: Neprestano sunce, sunce, sunce

Strana: 23

БЕН АКИБА О НАМА

Зоран Товиџац

Непрестано сунце, сунце, сунце

На иницијативу Фондације „Нушић", поводом 160 година од рођења Бранислава Нушића и 120 година постојања листа „Политика", направили смо избор новинских текстова, колумни, које је под псеудонимом Бен Акиба објављивао у „Политици" од 1905. до 1910. У том периоду написао је око 800 текстова, од записа о свакодневном животу Београђана до прича о техничким и модним новитетима тога времена.

Дејан Јанимовић,
приређивач књиге „Бен Акиба о нама"

Ја сам ту скоро објавио да радо дајем савете у брачним и љубавним стварима, да радо мирим завађене супруге и дајем упутства за тих и миран брачни живот. Па сам чак објавио и сат у који ординирам.

Мислите да их није било који су се користили мојом понудом? Још одмах чим сам то објавио, добио сам писмо од једне младе госпође која ме моли да јој дођем „ради савета по једној врло деликатној ствари".

Разуме се, отишао сам одмах. Госпођа ми се овако јадала:

Има већ читава година како сам се удала.

Много, одиста много и ви сте то издржали?

Издржала сам, да – охрабри се госпођа – али ја знам са каквим напорима.

Но, могу мислити.

Па сам вас звала…

Сад већ знам и зашто. Ви сте ради да прославите ту годишњицу брака, па би ме молили да уђем у одбор за прославу.

Али не, забога…

Зашто, ја сам сасвим зато. То су наши стари измислили да прослављају двадесет и пет година брачног живота. То је било знате у добу кад је брак био затворен између четири зида, кад је жена била позвана да гледа само у земљу а муж само у жену и кад се ташта бавила искључиво кувањем ручка и брисањем деце. Данас је већ сасвим друкче: данас је брак изнет из куће на улицу, данас жена не само што не гледа у земљу већ гледа свуда око себе а муж свега једном четвртином једног ока гледа жену, ташта не кува више ручак и деца већ иду и улицама необрисана. Данас је доста и годину дана, годину дана брачног живота заслужује одиста прославу, сјајну, величанствену прославу и ако сте ради, госпођо, да вам у том погледу помогнем ја вам се врло радо стављам на расположење…

Али не, забога – прекиде ме госпођа – није о томе реч. Није ми ни на крај памети да прослављам годишњицу. Напротив, ја сам вас звала да вам се пожалим.

Зар тек сад?

Како зар тек сад?

Законски рок за жалбу је од дана венчања па за три месеца а ви сте тај рок пропустили. Ето сте издржали читаву годину.

Да, али како сам издржала, то ја само знам. Право кажете, могли би прославити, то је била година дана патње и страдања, али ја то више не могу издржати.

Баш не можете? Озбиљно не можете?

Не могу, заиста не могу – и госпођи груну поток суза низ лице.

Ја се већ уозбиљих као доктор кад одмери код болесника четрдесет степени температуре.

Дакле, ајде, пожалите ми се, реците ми искрено шта вам фали?

Мој муж ме и сувише воле.

Дакле, то вам фали.

Па да забога. Сувише ме воли и не можете замислити како је то ужасно. Седи по цео дан код куће и ништа ми не одриче. Што год пожелим он ми учини, што год потражим он ми купи, са сваким мојим мишљењем он се слаже…

Е па?

Е, па то се више не може издржати.

Зашто?

Тако, то је монотоно, ужасно монотоно. Ја сам сасвим друкче замишљала брак.

А како сте га ви замишљали?

Па… тако. Замислите, молим, непрестано сунце, па само сунце, сунце, опет сунце. Или на пример, кишу, једнако киша, само киша и киша. Је л` те да је то несносно? Да ми је који пут и да се посвађа са мном па да се после измиримо, да ми је који пут и да се не слаже са мном па онда да се не слажем ја са њим…

Фото Биоскоп једном Београђанин

Па онда, рецимо, да се ваша мајка не слаже ни са вама, ни с њим.

Не то, али бар ја и он да се који пут посвађамо.

То би желели?

Јесте, па после да се помиримо. Ето то бих волела.

Молим вас дакле, издржите још који дан у овоме одиста несрећноме браку а ја ћу већ предузети потребне мере да вам стање побољшам. Постараћу се да се ваш муж још ових дана посвађа с вама.

Ох, биће вам особито благодарна.

И она ми стиште руку и испрати ме погледом пуним благодарности.

Разуме се, одмах сам потражио мужа и узео сам га убеђивати како би требао у интереса мира у кући да се посвађа са својом женом.

Ама како то? – пита ме муж згрануто.

Па тако видите. Не ваља се непрестано свађати, то је истина али не ваља ни једнако лепо и мирно живети. Жени је то несносно. И једно и друго је несносно. Жена воле мало промене.

Најпосле му станем причати о сунцу, сунцу, сунцу, па онда киши, киши, киши и тако га убедим.

После три дана, добијем од госпође писмо. На коверти је писало „хитно". Пожурио сам. Дочекала ме је врло ведра лица.

Ах, како сам срећна, господине, како сам вам благодарна.

Шта је, дакле?

Замислите, не говоримо.

Ко?

Ја и мој муж.

Дакле, посвађали сте се.

О, то још како. Изгрдио ме је и ја сам њега, он се чак толико наљутио да је и један тањир тресну, на патос. Знате ли да слађе ручавам, имам апетит.

Тако, то ми је врло мило.

Прође још два дана па сретох њега, мужа. И он је задовољан.

Како иде? – питам га.

Врло добро, баш вам фала на упутству.

А користите ли се мојим упутством?

Дабоме да се користим, синоћ сам мојој ташти разбио главу.

Охо?

Па… како да вам кажем, ја одавна имам пик на њу. Нисам хтео досад због жене. Али кад моја жена воли мало промене и мало свађе у кући, ја хоћу да се користим тиме те да се наплатим ташти за ову годину дана што сам трпео.

Бојим се само, да ви нисте као онај болесник коме лекар пропише једну кашику на сат а он попије целу флашу уједанпут. Па ако. А шта вреди опет непрестано сунце, сунце, сунце или непрестано киша, киша, киша. Изгледа да се сад њему то допало а ја већ очекујем нови „хитан" позив од госпође.

12. августа 1906.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Čitaonica
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 270

Naslov: SATIRIKON

Strana: 22

САТИРИКОН

Слободан Срдић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Oglasi
Autori: naručena objava
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 264

Naslov: VISOKI SAVET SUDSTVA

Strana: 26

ВИСОКИ САВЕТ СУДСТВА

на основу члана 53. Закона о судијама („Службени гласник РС”, бр. 10/23), члана 4. Правилника о поступку за избор судије и председника суда („Службени гласник РС”, бр. 34/23), а у вези са Одлуком о броју судија у судовима („Службени гласник РС”, бр. 88/15, 6/16, 11/16, 48/16, 73/16, 104/16, 24/17, 31/17, 54/17, 10/18, 14/18, 31/18, 58/18, 68/18, 102/18, 10/19, 48/19, 67/19, 20/20, 25/20, 78/20, 6/21, 10/21 36/21, 76/21, 90/21, 99/21, 30/22, 119/22, 137/22, 51/23, 93/23, 117/23, 108/24, 15/25 и 31/25), објављује **јавни конкурс за избор судија**:

I

Ред. број	Назив суда	Број судија
1.	Виши суд у Београду	7
2.	Виши суд у Зрењанину	2
3.	Виши суд у Нишу	3
4.	Вишу суд у Сремској Митровици	1

II

Ред. број	Назив суда	Број судија
1.	Основни суд у Великој Плани	2
2.	Основни суд у Лебану	1

III

Ред. број	Назив суда	Број судија
1.	Прекршајни суд у Београду	3
2.	Прекршајни суд у Зајечару	1
3.	Прекршајни суд у Крагујевцу	3
4.	Прекршајни суд у Прокупљу	1
5.	Прекршајни суд у Сремској Митровици	2

IV

Ред. број	Назив суда	Број судија
1.	Привредни суд у Сомбору	2

Позивају се заинтересовани кандидати који испуњавају услове прописане одредбама члана 48, члана 49. тачка 1, 2. и 3. и члана 50. Закона о судијама („Службени гласник РС”, бр. 10/23) да поднесу пријаву на јавни конкурс за избор судија.

Пријава садржи назив суда за који кандидат конкурише, јединствени матични број грађана (ЈМБГ), адресу и потпис кандидата.

Кандидати подносе пријаву на јавни конкурс и личну и радну биографију, као и доказе о испуњености услова за избор.

Кандидати из реда судија подносе пријаву на јавни конкурс за избор судија и личну и радну биографију.

Кандидати из реда судијских помоћника, остали кандидати и кандидати који су завршили почетну обуку у Правосудној академији су дужни да попуне изјаву којом се опредељују за могућност да Савет по службеној дужности прибави податке о којима се води службена евиденција или ће то кандидат учинити сам.

Кандидати из реда судијских помоћника подносе пријаву на јавни конкурс за избор судија, личну и радну биографију, уверење надлежног органа да се не води кривични поступак (не старије од шест месеци), уверење надлежног органа да кандидат није осуђиван (не старије од шест месеци) и оригинал или оверену копију доказа о радном искуству после положеног правосудног испита.

Остали кандидати подносе пријаву на јавни конкурс за избор судија, личну и радну биографију, оригинал или оверену копију дипломе о завршеном правном факултету, оригинал или оверену копију уверења о положеном правосудном испиту, оригинал или оверену копију уверења о држављанству Републике Србије, уверење надлежног органа да се не води кривични поступак (не старије од шест месеци), уверење надлежног органа да кандидат није осуђиван (не старије од шест месеци) и оригинал или оверену копију доказа о радном искуству после положеног правосудног испита.

Кандидат који је завршио почетну обуку на Правосудној академији, поред пријаве на јавни конкурс, личне и радне биографије и документације из претходног става огласа, доставља и оверену копију уверења о завршеној почетној обуци.

Кандидат који је лице са посебним потребама уз пријаву на јавни конкурс доставља и захтев за коришћење додатних помагала и одговарајућу медицинску документацију.

Кандидат који конкурише за неке од судова опште надлежности, а дужан је да полаже испит, обавезан је да у пријави наведе да ли ће писани задатак радити из грађанске или кривичне материје.

О времену и месту одржавања испита Комисија Високог савета судства обавештава кандидате најмање десет дана пре дана одржавања испита, објављивањем на интернет страници Савета, чиме се сматра да су кандидати уредно обавештени.

О времену и месту одржавања разговора Комисија Високог савета судства обавештава кандидате најмање осам дана пре дана одржавања разговора, објављивањем на интернет страници Савета, чиме се сматра да су кандидати уредно обавештени.

Пријава на јавни конкурс за избор судија подноси се Високом савету судства, у року од 15 дана од дана објављивања јавног конкурса у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Уз пријаву подносе се и докази о испуњавању услова за избор.

Пријаве се подносе Високом савету судства, Београд, Ресавска 42, са назнаком: „Јавни конкурс за избор судија у судовима опште и посебне надлежности”.

12501886-1

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Bez naslova
Autori: naručena objava
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 126

Naslov: RANI JAVNI UVID

Strana: 25

Београд
www.beograd.rs

Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове Градске управе града Београда, у складу са закључком Комисије за планове Скупштине града Београда која је на седници одржаној 1. 4. 2025. године, упутила Елаборат за рани јавни увид за потребе израде Измена и допуна плана детаљне регулације простора између улица Цара Душана, саобраћајнице Т6, лесног одсека Дунава, Земунског гробља и границе Регулационог плана Старог језгра Земуна – Прегревица, општина Земун, за део Блока 7, зона „К", подзона „К1", на рани јавни увид и на основу чл. 45а. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије" бр. 72/09, 81/09, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13, 50/13, 98/13, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 и 62/23)

оглашава

РАНИ ЈАВНИ УВИД

за потребе израде

Измена и допуна плана детаљне регулације простора између улица Цара Душана, саобраћајнице Т6, лесног одсека Дунава, Земунског гробља и границе Регулационог плана Старог језгра Земуна – Прегревица, општина Земун, за део Блока 7, зона „К", подзона „К1"

1. РАНИ ЈАВНИ УВИД обавиће се у згради Градске управе Града Београда, 27. марта бр. 43-45 (у сутерену), од 22. априла до 8. маја 2025. године, сваког радног дана од 9 до 18 часова.
2. У току раног јавног увида, Елаборат за рани јавни увид за потребе израде Плана, биће изложен и на сајту Града Београда www.beograd.rs у рубрици „Градски огласи".
3. Информације о предложеним решењима, заинтересованим лицима, даваће представник обрађивача плана од 12 до 18 часова, уторком и четвртком у згради Градске управе Града Београда, 27. марта бр. 43-45 (у сутерену).
4. Заинтересована лица могу током раног јавног увида своја мишљења на планирана решења у писаној форми доставити Секретаријату за урбанизам и грађевинске послове, Београд, Краљице Марије 1, закључно са 8. мајем 2025. године.

12501849-2Б

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 73

Naslov: Saučešće predsednika Vučića povodom smrti pape Franje

Strana: 3

Саучешће председника Вучића поводом смрти папе Фрање

Председник Србије Александар Вучић саопштио је јуче да је са великом тугом примио вест о смрти поглавара Римокатоличке цркве, папе Фрање. „Са великом тугом примио сам вест о смрти Његове Светости папе Фрање. Свет је изгубио изузетног духовног вођу који је кроз своје апостолско деловање ширио љубав, мир и солидарност", навео је председник Вучић у објави на друштвеној мрежи „Икс". Како је истакао, рад папе Фрање на јачању међурелигијског дијалога и његова посвећеност хуманизму оставили су неизбрисив траг у историји. „Папа Фрања је био гласник наде и помирења, увек у служби најугроженијих. Његов губитак представља тугу за све нас. У име грађана Републике Србије и у своје име изражавам најдубље саучешће Римокатоличкој цркви, као и свим верницима широм света. Нека му је вечна слава", навео је Вучић.

Председник Србије је додао да је живот папе Фрање био посвећен вери, љубави и служби другима и да ће бити вечна инспирација за све нас, преноси Танјуг.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 29

Naslov: Macut: Bio je primer čoveka vere

Strana: 3

Мацут: Био је пример човека вере

Председник Владе Србије Ђуро Мацут упутио је данас телеграм саучешћа Римокатоличкој цркви и католичким верницима због смрти папе Фрање и истакао да је он био пример човека вере. „У име Владе Србије и у своје лично име упућујем изразе најдубљег саучешћа због смрти Његове светости папе Фрање. Био је пример човека вере и као таквог ћемо га памтити", навео је Мацут, преноси Танјуг.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 32

Naslov: Dodik: Stavio je veru u službu naroda

Додик: Ставио је веру у службу народа

Председник Републике Српске Милорад Додик изјавио је саучешће свештеницима и верницима Католичке цркве поводом смрти папе Фрање. „Свим свештеницима и верницима Католичке цркве изражавам најдубље саучешће поводом смрти папе Фрање. Свет је изгубио великог миротворца – човека који је веру ставио у службу народа, а не елита", рекао је Додик, преноси Танјуг.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Ko su mogući kandidati za novog papu

Napomena:
Površina: 313

Strana: 3

Ko su mogući kandidati za novog papu

Рим – Највеће шансе да буду изабрани за будућег папу, који ће водити 1,37 милијарди католика, имају кардинали из Филипина Луис Антонио Тагле (67), Италије Пјетро Паролин (70) и из Гане Питер Турксон (76), јавља „Њузвик". Према том листу, шансу да буде изабран за следећег папу имају и кардинали из Мађарске Петер Ердо (72) и из Италије Анђело Скола (82).

Кардинал Луис Антонио Тагле је тренутно фаворит на кладионицама са квотом 3 према 1 и сматра се јаким кандидатом за наставак прогресивне агенде папе Фрање, преноси Танјуг.

Полиција обезбеђује вернике на Тргу Светог Петра у Ватикану

Фото EPA-EFE/Angelo Carconi

Тагле, који се оцењује као заговорник инклузије и евангелизације, има значајно искуство у вођењу Конгрегације за евангелизацију народа и био је личност од поверења у Фрањином ближем кругу. Са квотом 4 према 1, кардинал Пјетро Паролин је један од најискуснијих званичника Ватикана, а у својој улози државног секретара Ватикана од 2013. године играо је велику улогу у дипломатским пословима, укључујући осетљиве преговоре са Кином и владама Блиског истока.

Паролин се сматра умереним теолошким кандидатом, неким ко би могао да обезбеди стабилност док и даље одржава неке од реформи папе Фрање, а његове дубоке везе са ватиканском бирократијом чине га јаким кандидатом за оне који се залажу за континуитет.

Кардинал Питер Турксон, који је рођен у Риму од родитеља пореклом из Африке, тренутно има квоту 5 према 1 у кладионицама и добро је позната личност у круговима Цркве социјалне правде. Као бивши шеф Дикастерија за промовисање интегралног људског развоја, Турксон је био гласан по питањима као што су климатске промене, сиромаштво и економска правда, а његов избор би означио историјски тренутак за избор првог папе са пореклом из Африке у историји католичке цркве.

Водећи конзервативни кандидат, кардинал Петер Ердо тренутно има квоту 6 према 1 да буде изабран за новог папу. Ердо је био снажан заговорник традиционалних католичких учења и доктрине, а претходно је служио као шеф Савета европских бискупских конференција и истицао је теолошку ортодоксност. Са квотом 8 према 1, кардинал Анђело Скола, који је бивши милански надбискуп, дугогодишњи је кандидат за папу, а био је међу фаворитима у конклави 2013. године, на којој је на крају изабран папа Фрања.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 96

Naslov: Evropa žali zbog smrti„narodnog pape”

Strana: 3

Европа жали због смрти „народног папе”

Фото EPA-EFE/Massimo Percossi

Застава Ватикана спуштена на пола копља

Брисел – Највиши званичници Европске уније, на челу са председницом Европске комисије Урсулом фон дер Лајен, изразили су жаљење због смрти папе Фрање и одали му пошту, уз истицање његове саосећајности, понизности и љубави према свима. „Моје мисли су са свима који осећају овај дубоки губитак. Нека нађу утеху у идеји да ће наслеђе папе Фрање наставити да нас све води ка праведнијем, мирнијем и саосећајнијем свету”, навела је Фон дер Лајенова на друштвеној мрежи „Икс”.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 44

Naslov: Izraelski ministar: Vraćanje talaca nije najvažniji cilj vlade

Израелски министар: Враћање талаца није најважнији циљ владе

Министар финансија Израела Безалел Смотрич изјавио је да враћање талаца из Газе није најважнији циљ владе. „Морамо да кажемо истину – враћање талаца није најважнија ствар. Наравно, то је веома важан циљ, али ако желите да уништите Хамас како би се спречила још једна трагедија попут оне од 7. октобра, морате да разумете да не може да постоји ситуација у којој Хамас остаје у Гази", рекао је Смотрич, преноси „Тајмс ов Израел".

Хамас, који и даље држи 59 талаца, поручио је да ће ослободити таоце у замену за обуставу рата и повлачење Израела из појаса Газе, преноси Танјуг.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 54

Naslov: Nastavljen rat posle krhkog uskršnjeg primirja

Strana: 3

Настављен рат после крхког ускршњег примирја

Москва – Руске оружане снаге наставиле су са спровођењем операција након што је у поноћ између недеље и понедељка истекао прекид ватре, који је био на снази од 19. априла, саопштило је Министарство одбране Русије. Према саопштењу тог министарства, ускршње примирје, које је прогласио председник Владимир Путин, завршено је у предвиђеном временском оквиру, пренела је агенција РИА Новости. „По истеку примирја, Оружане снаге Руске Федерације наставиле су са извођењем специјалне војне операције", наведено је у извештају тог министарства. Министарство је, такође, истакло да је током трајања примирја забележено смањење интензитета борбених дејстава украјинских снага, пренео је Танјуг.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Bez naslova
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 71

Naslov: Nemet: Sveti Otac ostavio trajan pečat na život naroda celoga sveta

Strana: 3

Немет: Свети Отац оставио трајан печат на живот народа целога света

Београдски надбискуп и метрополит, кардинал Ладислав Немет захвалио је јуче свима који су изразили саучешће поводом смрти папе Фрање и истакао да је „Свети Отац Фрања оставио трајан и видљив печат на живот не само Католичке цркве, већ и на живот народа целога света". „Његово залагање за мир и добру вољу међу људима дало је наду да се дијалогом и мирним путем решавају и најтежи проблеми овога света. Папа Фрања је имао срце за све оне са периферија овога света: за избеглице, за слабе, сиромашне, за затворенике... Нека би његов пример био извор снаге за све нас да наставимо његовим путем залагања за мирно решавање свих спорова и проблема у Србији и целом свету", навео је Немет у саопштењу. Додао је да због својих обавеза у Риму, неће бити доступан за изјаве, све до завршетка избора новога поглавара Католичке Цркве, пренео Танјуг.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 85

Naslov: Palalić: Odbio kanonizaciju Stepinca,dosledan u nepriznavanju „Kosova”

Strana: 3

Палалић: Одбио канонизацију Степинца, доследан у непризнавању „Косова”

Председник посланичке Групе пријатељства Србија – Италија и Света Столица у Скупштини Србије Јован Палалић оценио је да је смрт папе Фрање велики губитак за све католичке вернике, али и да Срби имају разлога да жале. Он је у разговору за Бету подсетио да је папа Фрања је одбио је притиске у вези са канонизацијом кардинала Степинца, желећи пре свега да сазна истину, а са друге стране да испоштује српски народ и Српску православну цркву. Остао је доследан у ставу да не призна независност Косова, додао је Палалић, без обзира на огромне притиске који су у том правцу чињени у Ватикану, указао је Палалић. Такође је истакао да је папа Фрања сматрао важним дијалог са православљем, сматрајући тај дијалог кључним за читаво хришћанство и мир у Европи. „Његово непрестано позивање за мир у Украјини, у Гази и свугде у свету, уз промоцију дијалога сигурно га је сврстало међу највеће миротворце овога времена, али самим тим и не много омиљеног међу онима који су у ове сукобе укључени”, објаснио је Палалић.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Region/ Događaji dana
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 305

Naslov: Gujon: Na KiM živi pet odsto Srba, a pre jednog veka činili su većinu

Strana: 5

Гујон: На КиМ живи пет одсто Срба, а пре једног века чинили су већину

Директор Канцеларије за јавну и културну дипломатију Арно Гујон изјавио је у интервјуу за француски медиј „Фронтијер" да данас у АП Косово и Метохија живи пет одсто Срба, а да су пре једног века Срби на тој територији чинили већину. Излажући стварну слику живота православних Срба на КиМ, отворено и без улепшавања, Гујон је међународној јавности приближио кроз какве су таласе прогона, егзодуса и насиља прошли Срби у јужној српској покрајини, и са каквом се свакодневном стварношћу суочавају данас, саопштено је из његове канцеларије.

„Од 1999. године више од 250.000 Срба било је приморано на егзодус под притиском Албанаца. Погроми 17. и 18. марта 2004. изазвали су бег додатних 10.000 људи и уништење 150 цркава и манастира. Данас Срби чине око пет одсто становништва, што је око 100.000 људи, док су пре једног века били већински народ", рекао је Гујон. Он је навео да Срби сада живе у енклавама (једна улица, четврт, група кућа...) са једним упориштем на северу Косова око Митровице и да се последњих година репресија појачала са појачаним полицијским контролама, хапшењима и произвољним затварањима.

„Ја сам лично био заустављан без разлога од стране албанске полиције и забрањиван ми је улаз на територију иако сам водио редовну хуманитарну акцију од 2004. године. То није спречило моју организацију, Солидарност Косово, да настави са радом, али циљ такозваних косовских власти био је да прекину хуманитарну помоћ и још више изолују српско становништво", рекао је Гујон.

Како је истакао, притисак на српску мањину се такође појачава на политичком и на административном плану, са мерама које имају за циљ да прекину све везе са Београдом. Он је рекао да преостали Срби живе под сталном претњом прогона и насиља и да многе породице свакодневно трпе понижења, нападе, вишеструке провале, па чак и покушаје тровања, што је, каже, и он сам видео.

Фото Н. Марјановић

Арно Гујон

У интервјуу за француски медиј, навео је и то да АП КиМ наставља да губи своје хришћанско наслеђе и да су од 1.000 православних верских објеката сада многи уништени или оскрнављени попут Манастира Светих архангела у Призрену и Богородице Љевишке, која је уписана на Унескоов списак светске баштине. На истом списку су, додаје, Грачаница и Пећка патријаршија, који су данас под сталним надзором како би се избегло њихово уништење.

„Српска влада је успела да одржи одређене цивилне структуре: болнице, школе, социјалну помоћ. Међутим, ове установе су сада директно нападнуте од стране албанске полиције на Косову и Метохији. Центри за социјалну помоћ су затворени, болнице претресане. Албанци на Косову сматрају ове институције илегалним, иако оне постоје одувек. Наравно, то нас не зауставља и настављамо да пружамо подршку", навео је Гујон.

На питање новинара недељника „Фронтијер" да ли сматра да би једног дана било могуће да се Косово и Метохија врате Србији, Гујон одговара да би то било спасоносно: „Београд ће, наравно, наставити да подржава своје становништво и неће одустати од повратка свог суверенитета над колевком своје цивилизације. А последњих година видимо колико се ствари на међународној сцени могу брзо променити." **В. Р.**

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Mozaik
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Matice kriju tajnu dugovečnosti

Napomena:
Površina: 358

Strana: 30

Матице крију тајну дуговечности

Испитивање краљица пчела требало би да створи пут за терапију којом би се продужио животни век људи

Испитивање пчела матица које организује британска истраживачка агенција Ариа требало би да допринесе проналаску нових терапија за продужавање људског века. Експерти би требало да открију прецизну разлику између матица и радилица које имају готово идентичан ДНК и да утврде због чега краљице пчела имају привилегију да буду плодне целог живота и да живе далеко дуже од својих „поданица", чији је животни век неколико месеци. Уколико успеју да открију основу дуговечности матица, могу да трасирају пут за проналажење поступка којим ће се продужити живот човека.

За овај пројекат агенцији која функционише као владино тело обезбеђена су средства у износу од 800 милиона фунти, пренео је „Гардијан".

„Неком разне идеје могу да делују 'откачено', али баш оне могу да допринесу трансформисању нечијег живота. Ако будемо успели да откријемо тајну природе која крије узрок дуговечности и плодности матица, можда можемо да утичемо на дужину људског живота, успоравање процеса старења, али и на плодност", рекао је професор еволуционе геномике Јаник Вурм, један од осам програмских директора агенције Ариа са Универзитета краљице Марије у Лондону, задужен за надгледање проучавања пчела, оса, мрава и термита.

Многобројна истраживања показала су да младе матице чувају сперму бројних мужјака у посебном органу, а затим је отпуштају током животног века како би оплодиле своја јајашца. У кошници радилице хране матицу специјалном излучевином богатом витаминима, за коју се верује да доприноси дужем животу пчела, као и специфичним антиоксидансима и микробима. Научници су прошле године успели да продуже животни век радилица трансплантацијом микроба из матица, навео је британски лист.

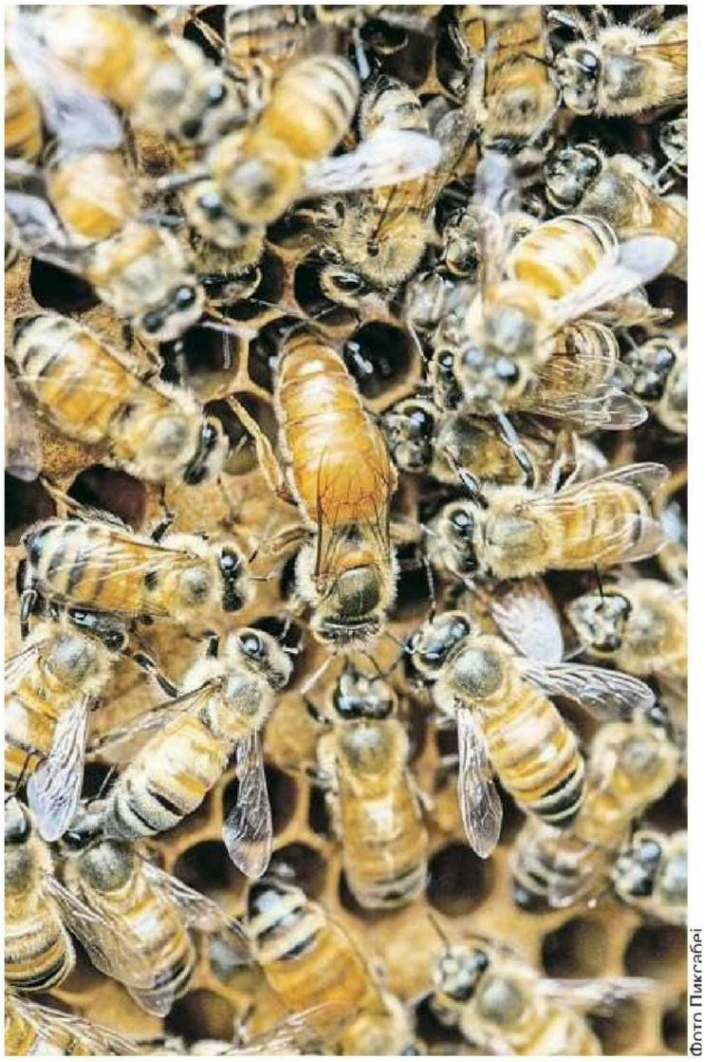

Фото Пиксабеј

Стварање агенције Ариа било је инспирисано сличном агенцијом по имену Дарпа, за истраживачке одбрамбене пројекте, основаном у Америци, а сваки пројекат у поменутој британској служби траје између три и пет година, па некад и дуже.

Д. Ивановић

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Region/ Događaji dana
Autori: R.D.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 319

Naslov: Patrijarh Porfirije u Moskvi dobija počasni doktorat bogoslovskih nauka

Strana: 4

Патријарх Порфирије у Москви добија почасни докторат богословских наука

Патријарх српски Порфирије јуче је на позив патријарха московског и све Русије Кирила отпутовао у Москву, где ће боравити током Светле седмице. Том приликом Московска духовна академија ће му уручити диплому почасног доктора богословских наука, саопштено је из Српске православне цркве (СПЦ).

Два патријарха ће 25. априла служити божанствену литургију у Светоуспенском храму Тројице-Сергијеве Лавре, а патријарх Порфирије, са изасланством Српске патријаршије, посетиће током Светле седмице и Подворје СПЦ, као и манастире и друге велике светиње Москве. „Одазивајући се братољубивом позиву Његове светости

Фото СПЦ

Патријарси Порфирије и Кирил: јачање веза две сестринске цркве

Поглавару СПЦ ће, на основу одлуке академског колегијума Московске духовне академије, на челу са деканом и епископом сергијево-посадским и дмитровским Кирилом, бити уручена диплома почасног доктора богословских наука (honoris causa) за научни и образовни допринос развоју богословске науке и јачању веза између две сестринске цркве.

патријарха московског и све Русије г. Кирила, Његова светост патријарх српски г. Порфирије, са члановима свештене пратње, коју чине Његово високопреосвештенство митрополит бачки г. Иринеј и више свештенослужитеља и службеника наше цркве, данас ће отпутовати у Москву, где ће боравити током Светле седмице", наведено је у саопштењу СПЦ.

Р. Д.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 58

Naslov: Žale i Rusija, Amerika i EU

Strana: 3

Жале и Русија, Америка и ЕУ

Руски председник Владимир Путин нагласио је значај папе Фрање као изузетне личности која ће заувек остати у сећању народа. Како је саопштено из Кремља, Путин је навео да је папа активно радио на јачању дијалога између Руске православне цркве и Римокатоличке цркве, чиме је допринео изградњи међурелигијског разумевања.

Бела кућа навела је на платформи „Икс", уз фотографије папе и председника и потпредседника САД, Доналда Трампа и Џеј Ди Венса: „Почивај у миру, папа Фрањо". Највиши званичници ЕУ, на челу са председницом Европске комисије Урсулом фон дер Лајен, изразили су жаљење због смрти „народног папе", уз истицање његове саосећајности, понизности и љубави према свима.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Mozaik
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Beli vuk ponovo na planeti

Napomena:
Površina: 287

Strana: 30

Бели вук поново на планети

Ромул, Рем и Калеси – три младунчета привукла су недавно пажњу светске јавности по својој јединствености – реч је о белим вуковима, представницима најстрашније вучје врсте која је икад постојала на нашој планети, а нестала је са ње пре више од 10.000 година. Ови младунци створени су захваљујући генетском инжењерингу и древном ДНК, а научници верују да су они претеча развоја ове врсте.

Иза овог подухвата стоји америчка компанија „Колосал биосајенс", позната у свету по својим експериментима у којима покушава да оживи чувене становнике Земље који су на њој живели у далекој прошлости, попут мамута и птице Додо.

За белог вука знају милиони гледалаца чувене серије „Игра престола", али је мало ко мислио да је могуће поново га видети у модерном окружењу. Сада, међутим, три вука одлично напредују.

По речима Бена Лама, шефа поменуте компаније, да би почела реализација овог пројекта који је дао три вука кренуло се од једног вучјег зуба старог 13.000 година, као и лобање старе 72.000 година.

„Уз помоћ ДНК и генетског инжењеринга успели смо да створимо младунце давно изумрле врсте", навео је Лам, а пренео „Тајм".

Ипак, независни стручњаци сматрају да Ромул, Рем, мужјаци који имају шест месеци и Калеси, женка стара три месеца, заправо нису прави бели вукови,

Научници су користили древни ДНК и генетским инжењерингом клонирали три младунца давно изумрле врсте

већ да потичу од рођака ове врсте – сивог вука, навео је Би-Би-Си, цитирајући зоолога Филипа Седона са Универзитета Отаго да они заправо нису страшни вукови. Са друге стране др Ник Роленс, палеогенетичар са истог универзитета, тврди да је древни ДНК страшног вука извучен из фосилизованог остатка и да је превише деградиран и оштећен да би се успешно клонирао. Вођа пројекта Бет Шапиро потврдила је да је за попуну генома белог вука коришћен генетски материјал сивог рођака.

Д. И.

Принтскрин Colossal biosciences

Ромул је настао комбинацијом гена белог и сивог вука

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Mozaik
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 169

Naslov: Zašto u stratosferi nema oblaka?

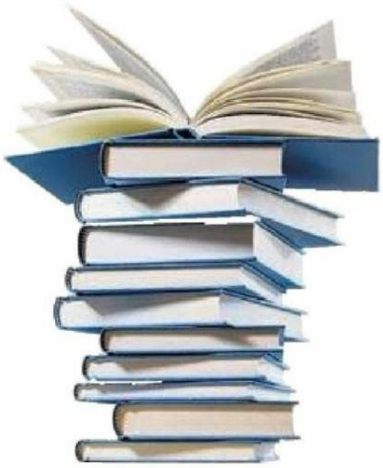
Strana: 30

Да ли знате?

Зашто у стратосфери нема облака?

Због недостатка прашине * Облаци се образују кондензовањем атмосферске водене паре у водене капљице или кристале леда. Да би до тога дошло неопходно је присуство малих зрнаца прашине која се ту појављују као кондензациона језгра. Таквих малих зрнаца прашине има у довољној количини на висини до четири километра од тла, док на већим висинама нестају. То је разлог што у стратосфери нема облака. Облаци с падавинама формирају се кад се маса топлог ваздуха, засићеног воденом паром, креће кроз атмосферу, образујући на тај начин топли фронт, и наиђе на свом путу на масу хладног ваздуха. **Д. И.**

Питања за рубрику „Да ли знате?" пошаљите на mozaik@politika.rs или на адресу „Политика" (за „Да ли знате?"), Трг Политика 1, 11103 Београд.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Region/ Događaji dana
Autori: V.R.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 464

Naslov: Brnabićeva: Rektor Đokić se poneo kao kukavica

Strana: 5

Брнабићева: Ректор Ђокић се понео као кукавица

Председница Скупштине Србије Ана Брнабић изјавила је да очекује да се настава полако врати на факултете и навела пример Медицинског факултета у Нишу. „Они су кренули са онлајн наставом, упркос увредама, малтретирању, терорисању тих људи тамо, од декана до студента који желе да похађају наставу. Настава тече и има све више студената који се враћају", рекла је Брнабићева гостујући на ТВ Пинк.

Она је навела и да јој је било занимљиво да је сада у „Шолаковим медијима број академаца који иду на предавања релевантан": „Па пет одсто на Медицинском факултету универзитета у Нишу је 4,5 одсто више од оних који блокирају."

Председница скупштине је оценила да се ректор Универзитета у Београду Владан Ђокић понео као кукавица после информативног разговора у вези са блокадама. „Помислите да ће неко у просвети, од учитеља, наставника, професора, декана, па ректора увек стати у одбрану ђака или студената и да ће шта год да се деси, ако се прича о томе да је кршен закон, да ће увек стати у одбрану и рећи – ја сам крив, не дирајте ту децу. Некако бих то очекивала, а шта је урадио ректор Ђокић, рекао је – људи ја нисам ништа крив, ја нисам за блокаде, нисам наредио да не раде факултети. Шта смо ми дочекали, да имамо такве људе у образовању, да неко каже ништа ја крив нисам. Ништа. Све су студенти у блокадама криви, ја сам хтео да наставе сви факултети да раде, ја сам то тражио, нисам могао да реагујем јер нико од декана ми се није обратио да је донео одлуку о обустави наставе, све су закували студенти у блокадама", рекла је Брнабићева за ТВ Пинк.

Влада Србије: премијер Мацут нема профил ни на једној друштвеној мрежи, па ни на „Иксу"

Председник Владе Републике Србије проф. др Ђуро Мацут нема профил ни на једној друштвеној мрежи, саопштила је јуче Канцеларија за сарадњу с медијима Владе Србије. Профил „Ђуро Мацут" на друштвеној мрежи „Икс" такође је лажан и у току је његово гашење, наводи се у саопштењу. Влада Републике Србије пријавила је надлежним државним органима ово незаконито коришћење имена и презимена председника владе. Такође, Влада Републике Србије указује да свако друго коришћење имена и презимена премијера на друштвеним мрежама представља злоупотребу и грубо обмањивање јавности, додаје се у саопштењу.

Фото EPA-EFE/Andej Cukic

Председница Скупштине Србије Ана Брнабић

Она је подсетила и да члан 43. став 10 Закона о високом образовању каже да на високошколској установи није дозвољено политичко, страначко или верско деловање. „Када будемо видели изборну листу тог новог Г17+, иницијатива 60, која је практично политичка листа за изборе које ће тек тражити као један од следећих захтева, јер ништа није било од прелазне владе, као што им је и рекао председник Александар Вучић, и када видимо ту листу, професорско-блокадерску, знаћемо да су и званично тада прекршили још један закон, односно члан тог закона, зато што Закон о високом образовању крше већ пет месеци", рекла је Ана Брнабић.

Она је изјавила и да ако је требало да се стави тачка на причу о употреби звучног топа на протесту одржаном 15. марта у Београду, то је учинила руска Федерална служба безбедности (ФСБ), као једна од најпрофесионалнијих безбедносних служби.

А председница Владе АП Војводине Маја Гојковић оценила је да су студентске блокаде зграда РТС-а и РТВ-а политичке природе и да оне представљају покушаје насилне смене власти и пуча у држави. На питање да ли очекује нове изборе, она је навела да опозиционе странке „изборе могу да добију кад год желе, али нису спремне". „Сада би они требало на изборима да се преброје, а знају да их је врло мало и да ништа од промене власти демократским путем, изборима, неће бити. И зато ни не желе да уђу у ту изборну трку", закључила је Гојковићева.

В. Р.

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: R.D.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 977

Naslov: Etno-mreža unapređuje status žena

Strana: 7

ИНТЕРВЈУ: КАРОЛАЈН ФЕРГУСОН, супруга британског амбасадора у Србији

Етно-мрежа унапређује статус жена

Када живимо у иностранству, волим да искористим прилику да засучем рукаве и да се укључим у организације које раде користан посао

Осећам се веома срећном што живим у Србији због мужевљевог посла као британског амбасадора у Србији. С друге стране, одустала сам од своје каријере да бих њега пратила и подржавала у ономе што ради. И зато када живимо у иностранству, волим да искористим прилику да засучем рукаве и да се укључим у организације које раде користан посао, каже у разговору за „Политику" Каролајн Фергусон, супруга британског амбасадора у Србији.

Шта вас мотивише да будете дипломатски покровитељ Етно-мреже?

Етно-мрежа је фантастична, неполитичка организација која напорно ради на подршци женама широм Србије – од којих су многе у руралним срединама где проналажење и уклапање редовног запослења са породичним обавезама може бити изазов. Ова организација стотинама жена у Србији помаже у развоју вештина и дизајна за производњу изузетних ручно рађених производа који укључују умеће занатске израде и, што је подједнако важно, обезбеђује им тржиште на којем могу да продају своје производе и остваре приход.

Са супругом Едвардом

Етно-мрежа препознаје и вреднује традиционалне вештине, као што су пустовање, вез или ткање, које су се традиционално преносиле са генерације на генерацију у српским породицама. На тај начин рад ове организације осигурава да ови занати не буду препуштени заборављу, као што је случај у другим земљама и код нас у Уједињеном Краљевству. У најкраћем, рад Етно-мреже описујем као економски и културно, али и друштвено важан. Као жени и мајци две девојчице (и једног сина), посебно препознајем друштвени утицај рада Етно-мреже – зато што унапређује статус жена у њиховим срединама, чинећи их цењеним и делом заједнице. То је велико достигнуће.

Ви и супруг сте недавно били домаћини ускршњег базара у вашој резиденцији – како је догађај прошао и да ли је испунио ваша очекивања?

Ускршњи базар прошле недеље био је други базар Етно-мреже којем смо, заједно с божићним, Едвард и ја били домаћини у нашој резиденцији и посебно смо задовољни што смо прикупили значајан износ средстава за подршку раду организације. Велико хвала свим гостима из одговорних компанија, дипломатском кору, чланицама Међународног клуба жена и другим пријатељима који су дошли да подрже Етно-мрежу. И још веће похвале тиму Етно-мреже који се потрудио да обогати асортиман врхунски израђених рукотворина од накита, каишева, играчака, торби од ћилима, футрола за ајпед и телефоне, пустованих папуча и наравно веома тражених пустованих кугли! Новац је наравно битан, али базари су такође важни у подизању свести о раду Етно-мреже и омогућавају нам да упознамо чуварке традиције које неуморно раде на изради ових производа. Базари такође пружају прилику тиму ове организације да покажу своје вештине – гости су позвани да се опробају у пустовању и да схвате колико је тешко и колико времена треба да се ручно изради сваки производ!

Шта је потребно као додатна институционална подршка женама које се баве очувањем наслеђа да би могле да имају сталан извор прихода?

Од свог оснивања пре 20 година Етно-мрежа се успешно етаблирала као произвођач висококвалитетних, ручно рађених, традиционалних српских рукотворина – декоративних, одевних и функционалних производа. Мрежа жена широм Србије током година стално расте, тако да се кроз обуке вештине успешно преносе на нове чланове.

Приходе жена у Етно-мрежи одређује потражња за њиховим производима. Драго ми је што Влада Србије препознаје и цени рад ове организације и њихове производе и заједно са компанијама из приватног сектора подржава организацију кроз куповину производа као дипломатских поклона. На међународном нивоу постоји простор за ширење продаје изван домаћег тржишта путем портала „Етсy" за онлајн продају. И наравно, сви треба да посетите недавно отворен простор Етно-мреже у кули Зиндан капије на Калемегдану! Породица Фергусон ће на пролеће водити све наше посетиоце у ту радњу!

Колико је значајан ангажман Етно-мреже у очувању културног наслеђа Србије?

Етно-мрежа има важну улогу у очувању културног наслеђа Србије. Верујем да је за очување наслеђа важно гледати и у будућност, а Етно-мрежа не ради на заштити вештина и знања, већ и дизајнира производе који су атрактивни на данашњем тржишту. Србија има богато културно и историјско наслеђе и волим што производи Етно-мреже црпе оно што ову земљу чини препознатљивом са модерном нотом – као што су торбе израђене од неповратно оштећених ћилима или пустоване лопте с мотивом Соломоновог чвора из царске палате „Сирмијум".

Данашње тржиште је претрпано идентичним, масовно произведеним артиклима лошег квалитета – док Етно-мрежа истрајава пред навалом јефтине конфекције и конзумеризма, фокусирајући се на вештине чуварки наслеђа да израде аутентичне рукотворине рађене с љубављу. Сваки производ Етно-мреже је јединствен, посебан и трајан. Права ризница Србије.

Да ли сте се опробали у некој од техника израде рукотворина и како вам се то допало?

Волим да се бавим старим техникама – постоји нешто умирујуће у томе да одложите телефон, узмете природни материјал као што је вуна и направите нешто лепо, даје вам прави осећај постигнућа. Са Етно-мрежом сам пробала и технику мокрог пустовања, што је посебно занимљиво – помало је неуредно, и савршено за све узрасте. Радујем се што ћемо угостити неке од радионица ове организације у нашој резиденцији на пролеће.

Р. Д.

Фотографије приватна архива

Са ћеркама на ускршњем базару у резиденцији

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: naručena objava
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 127

Naslov: LASERMED

Strana: 7

Datum: 22.04.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: Ronen Šnidman
Teme: ostalo
Naslov: Aušvic Balkana na mapi Holokausta

Napomena:
Površina: 1379

Strana: 9

Аушвиц Балкана на мапи Холокауста

*Ронен Шнидман**
(„Тајмс ов Израел")

Иако контроверзи које су последњих година пратиле пољске владе, већ дуго је готово обавезан део образовног пута младих Израелаца да посете један од нацистичких логора смрти на тлу Пољске. Циљ ових посета је да новим генерацијама грађана Израела остану у сећању и дубоко се усаде важне лекције из недавне историје – о Холокаусту, разлозима његовог настанка и о томе шта човечанство мора да чини како би спречило његово понављање.

Скривени Холокауст

Један логор смрти, можда и најсуровији, ипак остаје релативно непознат. Он се не налази у Пољској. И за разлику од свих других логора смрти из тог периода, њиме никада нису управљали нацисти. Уместо тога, Јасеновац је био огроман логорски комплекс којим је управљала усташка власт – фашистички режим хрватских усташа – у њиховој марионетској држави, иронично названој Независна Држава Хрватска.

Јасеновац је био већи и, по многим сведочењима, бруталнији од Аушвица. Његов систем логора обухватао је преко 240 квадратних километара – шест пута више од површине Аушвица – а чувари су користили 57 документованих метода убиства, од којих су многе биле изузетно личне и сурове. Један од симбола тог „лицем у лице" убијања био је и такозвани србосек – закривљени нож намењен резању гркљана жртвама.

Иако су десетине хиљада Јевреја и Рома, као и у другим логорима широм Европе, нашле своју смрт у Јасеновцу, главна мета усташког режима били су, као што сам назив „србосек" открива, етнички Срби. Управо ова чињеница можда делимично објашњава зашто је после рата Јасеновац пао у колективни заборав, нарочито у Титовој комунистичкој Југославији, која је настојала да потисне сећања на етничке сукобе и замени их идеологијом „братства и јединства".

Ипак, та чињеница не објашњава зашто Јасеновац није више присутан у настави и сећању, ни у Израелу, ни у јеврејским заједницама широм дијаспоре. Ипак, један мали, али значајан корак ка промени тог стања данас чини један потомак жртава Јасеновца.

Ту на сцену ступа Барак Габор. Четрдесетогодишњи унук преживелог Холокауста и праунук двоје жртава Јасеновца, Габор је преузео на себе задатак да организује превод на хебрејски језик обимне, деветсто страна дуге монографије која документује злочине почињене у Јасеновцу. Реч је о књизи под насловом „Јасеновац: Аушвиц Балкана", коју је написао историчар Холокауста, професор Гидеон Грајф, а која је првобитно објављена на енглеском и српском језику 2018. године.

Трагични сусрет једне породице са Јасеновцем

Габорови прадеда и прабака, Артур и Риза Адлер, живели су у југословенском граду Славонски Брод (данас у саставу Хрватске) на почетку Другог светског рата. Са својом једином ћерком, Јосипом – коју су звали Шошана – ухапшени су и депортовани у логор Јасеновац.

У неком тренутку, Шошана је била одвојена од својих родитеља и смештена у други воз, који је такође био упућен ка Јасеновцу, али је током пута воз погођен у савезничком ваздушном бомбардовању. Међу двадесеторо деце која су том приликом извучена из вагона и спасена, налазила се и Шошана – заслугом југословенских партизана.

Родитељи Шошане нису имали ту срећу. Риза је преминула релативно рано, већ 1942. године, у самом логору. Артур је, с друге стране, био један од ретких заточеника који су преживели до самог краја. Преживео је устанак и пробој последњих 1.000 затвореника, што је означило и крај постојања Јасеновца, али је умро неколико дана касније, 27. априла 1945. Ни Риза ни Артур нису дочекали крај рата нити победу над фашизмом.

Јосипа Адлер постаје Шошана Габор

Шошана је, као дете без родитеља, након рата завршила у дечјем дому у Београду, где је боравила од 1945. до 1949. године. Те године добила је дозволу да емигрира у новооснивану Државу Израел. Укупно гледано, око половина југословенских Јевреја који су преживели рат, управо у том послератном периоду, преселила се у Израел.

Шошана је из луке Ријека отпловила према Хаифи на југословенском броду „Радник". Из Хаифе је отишла у кибуц Ајн Дор, где је провела годину дана и упознала свог будућег супруга Јакова Габора.

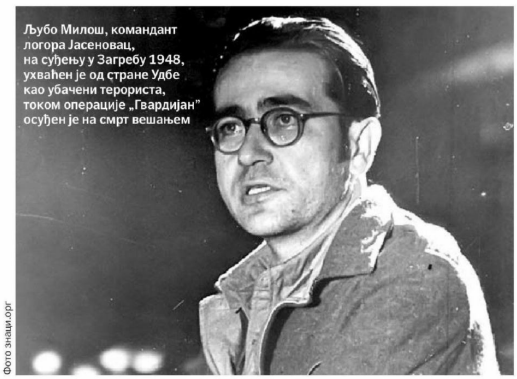

Фото знаменог

Љубо Милош, командант логора Јасеновац, на суђењу у Загребу 1948, ухваћен је од стране Удбе као убачени терориста, током операције „Гвардијан" осуђен је на смрт вешањем

Венчали су се 1950. године и преселили у кибуц Хајоцрим (данас познат као кибуц Шомрат), први кибуц основан након проглашења независности Израела, као један од 63 насеља која су изграђена 1948. године.

Шошана је остатак свог живота провела у кибуцу Шомрат. Радила је у складишту одеће, имала је двоје деце – Тамар и Хилела, и седморо унучади, међу којима је и Барак. Шошана је преминула 2014. године у 81. години живота, само три месеца након свог супруга Јакова.

Убрзо након што су му бака и дека преминули 2014. године, Барак је започео истраживање породичне историје.

Бараков завет сећања

– Нажалост, Холокауст јеврејског становништва Хрватске, али и страдање других народа који су прошли кроз Јасеновац – пре свега српског народа, чије су стотине хиљада синова и кћери убијене у овом логору – готово да уопште није присутно у свести савременог човека – каже Барак, објашњавајући зашто је своје истраживање усмерио управо ка Јасеновцу.

– Тема јасеновачког логора је практично непостојећа, чак ни међу образованим и школованим људима. Дошао сам до закључка да морам да прихватим пројекат превођења ове књиге, јер је она нераскидиви део мог породичног стабла – додаје он, мислећи на књигу „Јасеновац – Аушвиц Балкана".

Барак је одлучио да преведе ову књигу на хебрејски језик као омаж и завет сећања на своје прадеду и прабаку, који су тамо страдали.

– Што сам дубље улазио у проучавање историје јасеновачког логора, све више сам осећао да је право чудо што сам уопште рођен – искрено каже Барак.

Иако је у почетку размишљао о превођењу других дела, једна од књига која му је била у плану била је и „Пакао зван Јасеновац" аутора Ђорђа Милише, хрватског новинара и бившег логораша. Такође је разматрао и превођење дела „Историја Холокауста – Југославија" из пера израелског историчара Менахема Шелаха са хебрејског на енглески – што сам Шелах није стигао да учини пре своје смрти 1995. године. Шелах је иначе био пионир у проучавању Холокауста на Балкану.

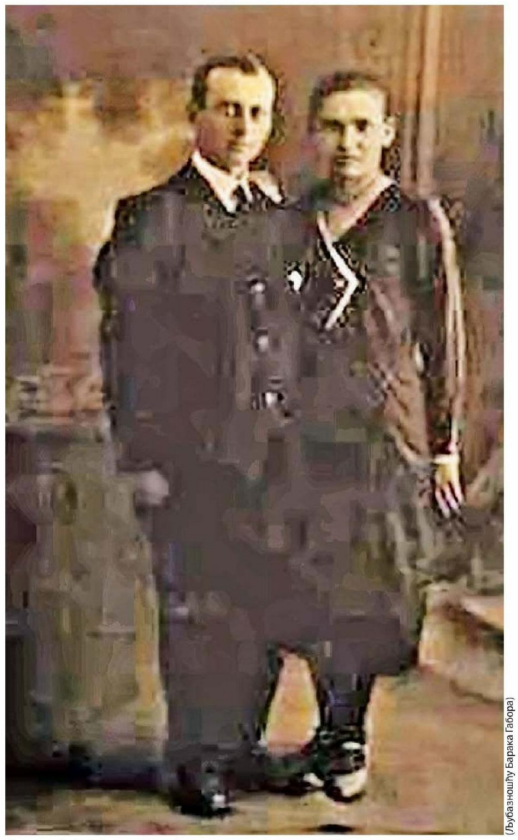
Барак је први пут сазнао за књигу „Јасеновац: Аушвиц Балкана" недуго након њеног објављивања 2018. године. Видео је неколико чланака о књизи и интервју професора Грајфа на телевизији, након чега је ступио у контакт са аутором, желећи да набави примерак за породичну библиотеку – издање на српском и енглеском језику.

Прочитавши књигу од корица до корица, Барак је одлучио да она мора постати доступна и читаоцима у Израелу, на њиховом матерњем језику.

– Искрено се надам да ће ова књига подићи свест људи широм света, а посебно у Израелу, о постојању јасеновачког логора смрти, у којем су убијене стотине хиљада Срба, десетине хиљада Јевреја и Рома, као и припадници других народа – закључује Барак.

Књига је преведена уз помоћ две Израелке, Рахел Малине и Оснат Хазан, обе повезане са просторима некадашње Југославије. Рахел Малина, бивша професорка средње школе рођена у Бањалуци, која се данас налази у Републици Српској, била је задужена за превод. Оснат Хазан, рођена Израелка и ћерка преживелог Холокауста из Сарајева – главног града данашње Босне и Херцеговине – била је уредница хебрејског издања.

Књига у свом хебрејском издању ускоро ће бити објављена и дистрибуирана од стране једног израелског издавача. На

(Љубазношћу Баракa Габора)

Фотографија Артура и Ризе Адлер, снимљена око 1942, пре депортације

простору Балкана, за издавање и дистрибуцију биће задужена београдска издавачка кућа „Књига комерц", која већ скоро деценију успешно дистрибуира српско-енглеску верзију ове књиге.

Затварање круга у Доњој Градини

Овог 22. априла, на 80. годишњицу пробоја последњих затвореника Јасеновца „Јасеновац: Аушвиц Балкана" Милораду Додику, председнику Републике Српске. Свечаност ће бити одржана у оквиру конференције посвећене теми Јасеновца, која ће се одржати у Доњој Градини, на месту некадашњег Логора VIII из јасеновачког комплекса.

Касније током недеље, Барак ће примерак књиге представити и Српској академији наука и уметности у Београду.

Овим поводом, Барак је изјавио: „То је за мене велика част и привилегија, али и на неки начин лично затварање животног круга."

Он додаје: „Одједном се све дешава у једном тренутку, све као да се 'сакупља' или боље рећи 'слива' у једну тачку у времену."

Најприкладније је, можда, завршити ову причу речима самог Барака из нашег разговора, у којима је описао своја осећања уочи догађаја који ће се одржати у уторак:

„Већ десет година истражујем корене своје породице. Знам где су рођени, где су одрасли, шта им се догодило током Холокауста, где су били убијени.

Толико је дирљиво ставити цвеће у Доњу Градину, где су већина стрељања извршена. Поносан сам као потомак логораша Јасеновца и бити на месту где се то десило, где је дошло до херојског пробоја из Јасеновца, где су се голим рукама борили против усташких убилаца. У том последњем пробоју из Јасеновца и борби за слободу у којој је учествовао мој прадеда Артур, али је живео само још пет дана... Осећам се тако опустошено што он и већина затвореника из Јасеновца нису доживели 9. мај и победу над фашизмом.

Ово ми је први пут у Доњој Градини – радост помешана са тугом. Обнављање после уништења.

Ја сам особа са много наде и оптимизма за будућност, али такође опрезна у погледу прошлости – и добро сам свестан онога што су моја породица и народ преживели. Одрастао сам уз двоје бака, који су преживели Холокауст – једини у њиховим проширеним породицама који су преживели – обоје су стигли у Израел не знајући реч хебрејског језика, и без породице. Испунили су бескрајне тешкоће и били чудом спасени.

С једне стране, тешко ми је да се носим с оним што су прошли, али с друге стране – на крају је ослобођење дошло – постоји крај патњама.

Осећања су амбивалентна, ако то уопште може да се дефинише на тај начин." ¶

Корице књиге „Јасеновац: Аушвиц Балкана" на хебрејско-енглеском издању, издавачка кућа „Књига комерц"

**Слободан новинар, искусан ђреводилац са хебрејског на енглески. Такође је ђисао за „Buzzfeed", „Haaretz", JTA, JNS, „The Forward" и „The Jerusalem Post"*